

**STRATEGIA ROZWOJU GMINY
CIEPŁOWODY
NA LATA 2022-2027**

**PROJEKT
KWIECIEŃ 2022**

Opracowanie:

Urząd Gminy Ciepłowody

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027 opracowano w oparciu o materiały źródłowe referatów Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2020 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY CIEPŁOWODY	7
1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	8
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	11
3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	13
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych	15
4.1. Ocena sytuacji Gminy	15
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	16
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	19
STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY CIEPŁOWODY	22
1. Misja i wizja	23
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	24
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ciepłowody	38
4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	39
5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	43
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	48
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	50
ZAŁĄCZNIKI	51
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Ciepłowody .	52
Załącznik 2: Wzór ankiety	85
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	89

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2027 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązujących w Gminie Ciepłowody, a także spójny z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Ciepłowody, obowiązującej do 2020 roku. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym źródłem informacji byli **członkowie Zespołu Strategicznego**, w skład którego wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Łukasz Białkowski – Wójt Gminy,
- Sebastian Hebda - Podinspektor ds. pozyskiwania środków zewnętrznych,
- Marta Bagiński – Sołtys Sołectwa Tomice,
- Józef Białkowski – Sołtys Sołectwa Jakubów,
- Katarzyna Bielecka – Młodszy referent ds. rolnictwa, gospodarki wodnej i spraw społecznych,
- Damian Cieślak – przewodniczący Rady Gminy Ciepłowody,
- Dariusz Herman – p.o. Kierownika Zakładu Wodociągów i Kanalizacji,
- Ewelina Jaźwińska – Kierownik Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gminnego Ośrodka Zdrowia w Ciepłowodach,
- Barbara Kopij – wicedyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ciepłowodach,
- Joanna Książek – Sołtys Sołectwa Piotrowice Polskie,
- Edyta Lisowska – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury i Promocji,
- Eliza Lorenc – pracownik ds. zarządzania kryzysowego Urzędu Gminy Ciepłowody,
- Beata Lupa – Dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ciepłowodach,
- Agnieszka Machnicka-Ernst – Kierownik Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Infrastruktury Społecznej,
- Edyta Pięta – Radna Gminy Ciepłowody,
- Ewelina Rosa – Starszy Pracownik Socjalny Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciepłowodach,
- Barbara Rudnicka – Sołtys Sołectwa Stary Henryków,
- Weronika Stopyra – Radna Gminy Ciepłowody,
- Łukasz Sulima – Kierownik Referatu Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej,
- Halina Tworzydłak-Zapotoczna – Sołtys Sołectwa Koźmice,
- Karolina Wielądek – pracownik Gminnego Ośrodka Kultury i Promocji,
- Joanna Wójcik - Młodszy referent ds. gospodarki nieruchomościami i gospodarki komunalnej,
- Dorota Zajac – pracownik Gminnego Ośrodka Kultury i Promocji.

Dodatkowo Zespół Strategiczny wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

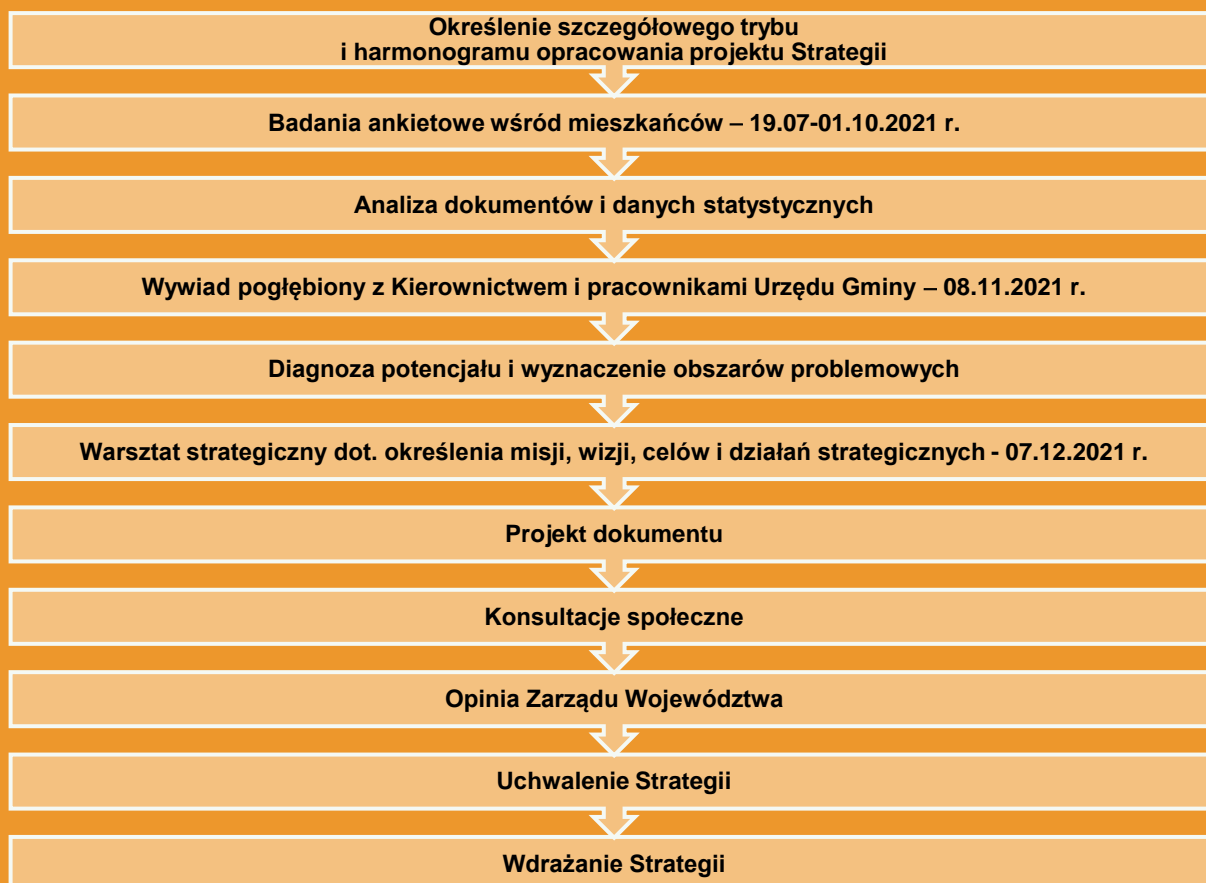
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Marta Łaniewska – Młodszy specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego.

Pracę nad Strategią rozpoczęto w lutym 2021 roku, kiedy to Rada Gminy Ciepłowody przyjęła uchwałę nr 148/XVII/21 z dnia 22.02.2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027”, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas spotkania z kierownictwem i pracownikami Urzędu oraz badaniami ankietowymi wśród mieszkańców. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe. Następnie przeprowadzono warsztaty z Zespołem Strategicznym, podczas których opracowano misję i wizję rozwoju Gminy, a także cele strategiczne, operacyjne oraz działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie podstawowych celów. Warsztaty przeprowadzone zostały metodą *design thinking* polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy i wypracowaniu niestandardowych rozwiązań. W styczniu 2022 roku przygotowano projekt Strategii, który następnie został wyłożony do publicznego wglądu i poddany konsultacjom społecznym. Po konsultacjach społecznych dokument przedłożono Zarządowi Województwa Dolnośląskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac nad Strategią:

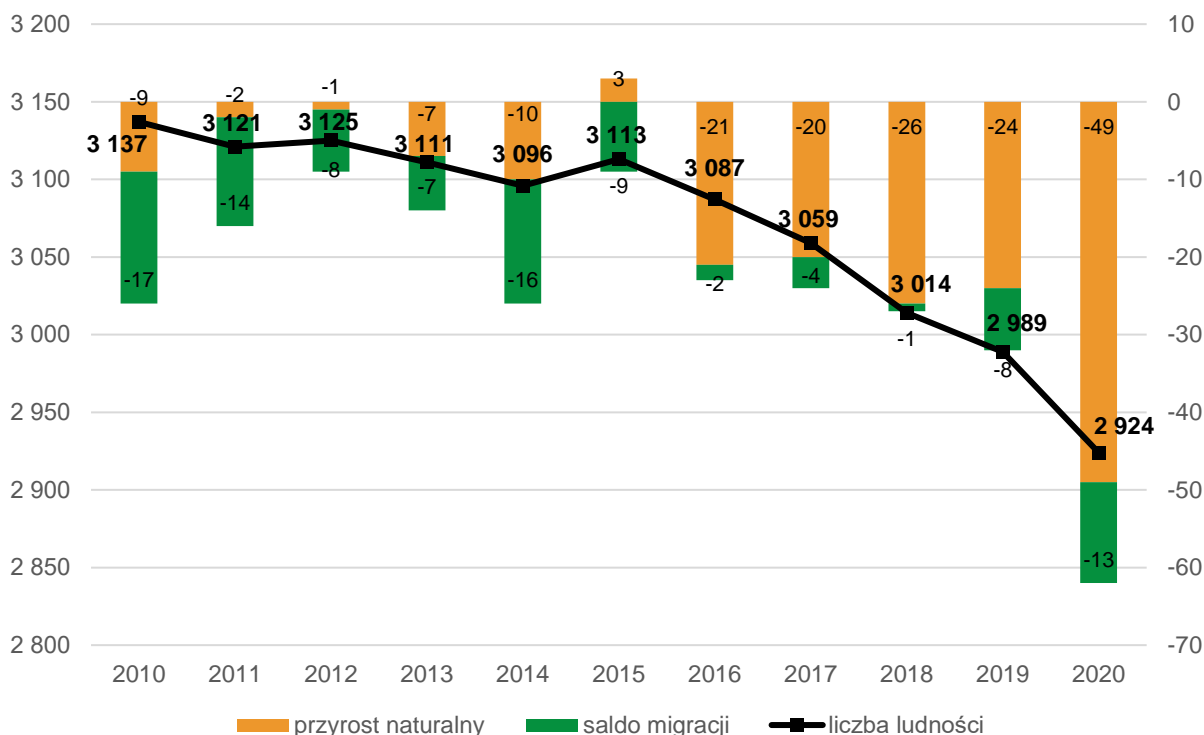
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY CIEPŁOWODY

1

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Wg danych GUS w 2020 r. w Gminie Ciepłowody mieszkało 2924 osób, co stanowiło 5% liczby ludności w powiecie ząbkowickim. Z analizy zmian liczby ludności w latach 2010-2020 da się zaobserwować wyraźną tendencję spadkową – oznacza to, że Gmina się wyludnia. Na spadek liczby ludności wpływają dwa główne czynniki: saldo migracji oraz przyrost naturalny, które w ostatnim dziesięcioleciu przyjmowały wartości ujemne. Spadek liczby ludności jest obserwowany na terenie całego powiatu ząbkowickiego. Gmina Ciepłowody charakteryzuje się najniższym przyrostem naturalnym oraz notuje jeden z najniższych wskaźników salda migracji na tle powiatu. Należy również zaznaczyć, że Gmina ta odnotowuje największą zmianę wskaźnika salda migracji na tle powiatu, co oznacza, że charakteryzuje się największym odpływem ludności. Na dynamiczne wyludnianie się Gminy wpływa przede wszystkim odpływ młodych ludzi, którzy już od najmłodszych lat opuszczają swoje miejsce zamieszkania w poszukiwaniu pracy.

Ryc. 1 Zmiany liczby ludności w Gminie Ciepłowody w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura ludności w Gminie Ciepłowody nie ulega znacznym zmianom. Największy odsetek ludności (ok. 65%) stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym stanowi podobny odsetek w ogólnej liczbie mieszkańców – ok. 18%. Liczba ludności w poszczególnych grupach maleje systematycznie zgodnie z ogólnym trendem wyludniania się Gminy.

W strukturze demograficznej ważną rolę odgrywają osoby w wieku kreatywnym, tj. w wieku od 25 do 34 lat. Ta grupa przyczynia się bowiem do wzrostu poziomu gospodarczego danego obszaru. Udział osób w wieku kreatywnym w ogólnej liczbie ludności Gminy Ciepłowody wynosi 15,87%. Pod tym względem Gmina przewyższa wartości dla województwa i powiatu. Podobnie wygląda sytuacja dotycząca starzenia się społeczeństwa – w Gminie Ciepłowody wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego wynosi 19%, podczas gdy dla powiatu i województwa wskaźniki te przyjmują wartości ok. 30%. Z powyższego wynika, że starzenie się społeczeństwa dotyka Gminę w stopniu łagodniejszym niż w okolicznym regionie, co jest bardzo korzystną tendencją.

Spadek liczby ludności skutkuje zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę seniorów, usługi komunalne czy kulturę i sport. Zważywszy na różnicę liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (20-24 i 60-64) konieczne jest przewidzenie i uwzględnienie w planach

rozwojowych Gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków. W związku z odpływem w szczególności osób młodych Władze Gminy dostrzegają konieczność podjęcia działań na rzecz ukierunkowania polityki demograficznej w stronę rozszerzenia oferty dla osób młodych, które w przyszłości będą stanowiły motor dla rozwoju gospodarczego na terenie Gminy. Ogólnokrajowe trendy starzenia się społeczeństwa nakładają ponadto konieczność podjęcia działań na rzecz podniesienia jakości usług społecznych i aktywizacji seniorów.

Na ocenę poziomu jakości życia na terenie Gminy Ciepłowody ma wpływ dostępność i jakość usług dla mieszkańców.

Jednym z ważniejszych czynników warunkujących poziom życia jest dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3. W tym zakresie funkcjonuje żłobek gminny w miejscowości Ciepłowody, utworzony w 2019 roku. Na koniec 2020 r. do żłobka zapisanych było 15 dzieci. Obecne funkcjonowanie żłobka jest oceniane jako bardzo dobre. Zapotrzebowanie na opiekę nad dziećmi do lat 3 jest pokryte, natomiast w przyszłości zaleca się zwiększenie liczby miejsc w celu poprawy dostępności do tej formy opieki.

System oświatowy w Gminie opiera się na działalności Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ciepłowodach, w ramach którego funkcjonują dwie jednostki: Samorządowe Przedszkole „Bajkowa Kraina” oraz Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza. Jednostki te zapewniają edukację dla dzieci i młodzieży z terenu całej Gminy i okolic. Wśród ogólnej liczby dzieci w wieku 3-5 lat na terenie Gminy, 69% z nich jest objęte wychowaniem przedszkolnym – jest to niższy odsetek w stosunku do powiatu (83,7%) i województwa (89,2%). Dostrzega się zatem potrzebę zwiększenia liczby miejsc w przedszkolu.

Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Ciepłowodach składa się z 14 oddziałów. Wg danych na koniec 2020 roku, do placówki uczęszczało 224 dzieci. Szkoła oferuje także opiekę świetlicową w szczególności dla uczniów dojeżdżających oraz zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Oferta szkoły jest poszerzona także o działalność kół tematycznych i biblioteki. Kadra nauczycielska w 2020 roku składała się z 32 osób, z czego większość to nauczyciele dyplomowani. Szkoła kładzie nacisk na stałe dokształcanie kadry nauczycielskiej poprzez organizowanie szeregu szkoleń, warsztatów czy wspieraniu studiów podyplomowych.

Możliwości rozwoju systemu oświatowego w Gminie są w dużej mierze zależne od przyznanej subwencji oświatowej. W ciągu ostatnich 5 lat wydatki na oświatę i wychowanie w Gminie wzrosły o ponad 750 tys. zł. W latach 2015-2020 wielkość przyznawanej subwencji nie ulegała znacznym zmianom i wynosiła średnio ok. 2 mln zł, co pokrywało zapotrzebowanie na wydatki w tym dziale średnio w 56%.

Zadania z zakresu kultury w Gminie są realizowane przez Gminny Ośrodek Kultury i Promocji oraz Gminną Bibliotekę Publiczną w Ciepłowodach. W ramach działalności Ośrodka prowadzone są spotkania, koncerty, spektakle teatralne, wernisaże i bezpłatne warsztaty edukacyjne. GOKiP we współpracy z władzami Gminy realizuje także cykliczne wydarzenia kulturalne, w tym unikalny na tle powiatu Bieg Szlakiem Legend, promujący walory przyrodniczo-kulturowe Gminy. Biblioteka publiczna oferuje natomiast wypożyczalnię, czytelnię oraz stanowiska komputerowe z bezpłatnym dostępem do Internetu.

Na terenie Gminy znajduje się 11 w pełni wyposażonych i nowoczesnych świetlic wiejskich, jednak ich działalność koncentruje się na organizowaniu sporadycznych uroczystości okolicznościowych. W celu zwiększenia dostępu do usług kultury w mniejszych miejscowościach na terenie Gminy dostrzega się konieczność opracowania oferty kulturalnej w świetlicach, aby w pełni wykorzystać ich potencjał i zapewnić możliwości spędzania wolnego czasu dla mieszkańców.

Usługi sportu i rekreacji są zapewniane w ramach działalności nowoczesnej hali sportowej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym, a także obiekty sportowe (boiska, korty, siłownie) zlokalizowane na terenie całej Gminy. Ponadto w Gminie działają dwa kluby sportowe - Klub Sportowy LZS „Ślęza Ciepłowody” oraz LZS Targowica.

Poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy Ciepłowody jest na wysokim poziomie. Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwają dzielnicowi z Komendy Powiatowej w Ząbkowicach Śląskich oraz dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, znajdujących się w miejscowościach Ciepłowody oraz Dobrzeńce. Jednostki OSP poza działalnością ratowniczą są wysoce zaangażowane w życie kulturalne na

terenie Gminy, chętnie współpracując z władzami w zakresie organizowania i wspierania wydarzeń kulturalnych.

Jednym z negatywnych aspektów społecznych zaobserwowanych w Gminie jest niski poziom aktywności mieszkańców. Ma to swoje odbicie w liczbie fundacji, stowarzyszeń i organizacji na 1 tys. mieszkańców. W 2020 r. zarejestrowano na terenie Gminy łącznie 12 organizacji pozarządowych, co daje 3,42 organizacji na 1 tys. mieszkańców. W ciągu ostatnich 5 lat wskaźnik ten utrzymywał się na niższym poziomie w stosunku do powiatu i województwa.

Opieka zdrowotna na terenie Gminy jest zapewniana przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Ciepłowodach. Działalność SPZOZ obejmuje m.in. badania diagnostyczne i porady lekarskie, szczepienia ochronne, rehabilitację, opiekę środowiskową, pielęgnację niepełnosprawnych, zaopatrzenie w artykuły medyczne. Ośrodek prowadzi dodatkowo gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym. Dostrzega się jednak potrzebę zwiększenia dostępu do opieki medycznej na terenie Gminy, w szczególności w zakresie poradnictwa specjalistycznego.

W Gminie funkcjonuje jeden punkt apteczny, w miejscowości Ciepłowody.

Opiekę społeczną w Gminie Ciepłowody zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciepłowodach. OPS udziela pomocy w formie wsparcia finansowego, usług, pomocy w naturze, pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego. Poza zadaniami własnymi wynikającymi z ustawy, OPS prowadzi zadania zlecone z zakresu udzielania świadczeń rodzinnych, wychowawczych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń z ustawy „Za życiem”, a także przyznawania dodatków mieszkaniowych oraz asystenta rodziny. W Gminie obserwuje się spadek liczby ludności korzystających z pomocy społecznej – od 2016 roku o 301 osób. Tendencja ta dotyczy całego regionu, jednak Gminę Ciepłowody charakteryzuje największy spadek w porównaniu do powiatu i województwa. Z opieki społecznej korzysta mniej osób niż średnia w powiecie, ale więcej niż średnia w województwie. Głównymi powodami pobierania świadczeń w Gminie są ubóstwo i długotrwała lub ciężka choroba.

Gmina dysponuje lokalami komunalnymi – obecnie w mieszkaniowym zasobie gminnym znajduje się 8 lokali. Liczba ta pozostaje na niezmiennym poziomie w ciągu ostatnich lat. Gmina nie posiada w swoim zasobie mieszkań socjalnych, wspomaganych ani chronionych.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gmina Ciepłowody charakteryzuje się najmniejszą w powiecie liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2020 roku w Gminie było zarejestrowanych 277 podmiotów gospodarczych, co stanowiło jedynie 3,8% podmiotów w powiecie ząbkowickim. Jednak w ciągu ostatnich 5 lat liczba podmiotów gospodarczych w Gminie nieznacznie wzrosła (o 38 od 2016 roku).

Gmina Ciepłowody jest gminą o charakterze typowo rolniczym. Wykształcone zostały tu jedynie usługi podstawowe, charakterystyczne dla terenów wiejskich. W większości są to drobne zakłady produkcyjne lub usługowe. Większość usług jest skupiona w miejscowości Ciepłowody, która stanowi główny ośrodek administracyjny Gminy. Znajdują się tu placówki handlowe, punkty gastronomiczne, bank, ochotnicza straż pożarna, rzemiosło, poczta, lecznica weterynaryjna, apteka, a także placówki edukacyjne, ośrodek zdrowia i Ośrodek Pomocy Społecznej. Usługi ponadpodstawowe są zaspokajane w większych okolicznych ośrodkach miejskich (Ząbkowice Śląskie, Strzelin, Dzierżonów). Na terenie całej Gminy funkcjonuje ok. 30 sklepów w sektorze prywatnym oraz 1 stacja paliw. Do większych zakładów zaliczają się dwa zakłady przetwórcze: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „WKS” w Targowicy zajmujące się przetwórstwem mięsa oraz Zakłady Mleczarskie w Grodkowie, zakład w Ciepłowodach, zajmujące się produkcją serów żółtych, twarogów i serów topionych.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ciepłowody ulega stałemu spadkowi od 2016 roku. W 2020 roku udział bezrobotnych w Gminie Ciepłowody wynosił 5,8%. Bezrobocie utrzymuje się na poziomie porównywalnym do powiatu ząbkowickiego, natomiast jest o 2% wyższe niż w województwie.

Gmina jest położona korzystnie pod względem komunikacyjnym. Przez zachodni kraniec Gminy przebiega droga krajowa nr 8 relacji Warszawa-Kudowa Zdrój, dla której planowana jest rozbudowa trasy szybkiego ruchu (odcinek realizacyjny nr II Ząbkowice Śląskie – Łagiewniki), co stanowi istotną perspektywę rozwojową – rozbudowa zapewni szybkie i bezpośrednie połączenie Gminy z Wrocławiem. W odległości ok. 2 km za wschodnią granicą Gminy przebiega droga wojewódzka nr 395, która stanowi połączenie z Wrocławiem. Sieć komunikacyjną Gminy stanowi 14 dróg powiatowych oraz 14 dróg gminnych, o łącznej długości 65,9 km. Większość dróg gminnych jest przebudowana i w dobrym stanie technicznym. Drogi w złym stanie technicznym są przeważnie we własności powiatu, dlatego zaleca się nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy zarządcami dróg w zakresie poprawy jakości infrastruktury drogowej w granicach Gminy.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje transport kolejowy. Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w Ząbkowicach Śląskich.

W Gminie Ciepłowody nie funkcjonuje komunikacja miejska. Przewozy autobusowe są realizowane przez prywatną firmę transportową „Columbus” Przewóz Osób. Autobusy kursują na trasie: Ząbkowice Śląskie-Bobolice-Baldwinowice-Kobyła Głowa-Ciepłowody-Dobrzeńce.

W zakresie infrastruktury podstawowej Gmina wypada najlepiej pod kątem zwodociągowania, w 2020 roku poziom zwodociągowania osiągnął 97,3%, co wykraczało ponad średnią dla województwa (95%) i powiatu (90,8%). Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody na terenie Gminy Ciepłowody jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Ciepłowodach. Zaopatrzenie w wodę odbywa się z 4 ujęć wodnych zlokalizowanych na terenie Gminy, jednak istnieje ryzyko wyczerpywania się zasobów wodnych, w związku z czym władze Gminy dostrzegają konieczność poszukiwania nowych źródeł wody pitnej.

Gospodarka ściekowa w Gminie ma zdecentralizowany charakter. Stopień skanalizowania jest dosyć niski i wynosi niespełna 25%, czyli o ponad połowę mniej niż średnia dla powiatu. Na terenie Gminy funkcjonuje obecnie 7 oczyszczalni ścieków, które mają charakter nieco większych przydomowych obiektów obsługujących kilkudziesięciu mieszkańców. Władze Gminy dostrzegają potrzebę podniesienia stopnia skanalizowania, dlatego też planowana jest rozbudowa systemu kanalizacji w największych aglomeracjach oraz budowa nowej, dużej oczyszczalni.

Pod względem systemu gazowniczego jedynie 0,1% mieszkańców jest przyłączonych do sieci.

Za odbiór odpadów komunalnych z obszaru Gminy odpowiada Związek Międzygminny Ślęza-Oława. Odpady są odbierane w podziale na 5 frakcji: papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji i odpady zmieszane resztkowe. Na terenie działalności Związku funkcjonuje jeden Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Godzikowicach. Oprócz tego na terenie poszczególnych gmin funkcjonują Mobilne Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (MPSZOK), w tym jeden na terenie Gminy Ciepłowody. W zakresie segregacji odpadów w Gminie obserwuje się stały wzrost – w 2020 r. udział odpadów segregowanych w ogólnej ilości zebranych odpadów wyniósł 30,4% i jest to dwukrotnie więcej w porównaniu do 2016 roku. Jest to korzystne zjawisko, świadczące o wzroście świadomości ekologicznej.

W zakresie ochrony środowiska Gmina Ciepłowody podejmuje szereg działań prośrodowiskowych, m.in. unieszkodliwianie azbestu czy wymiana źródeł ciepła.

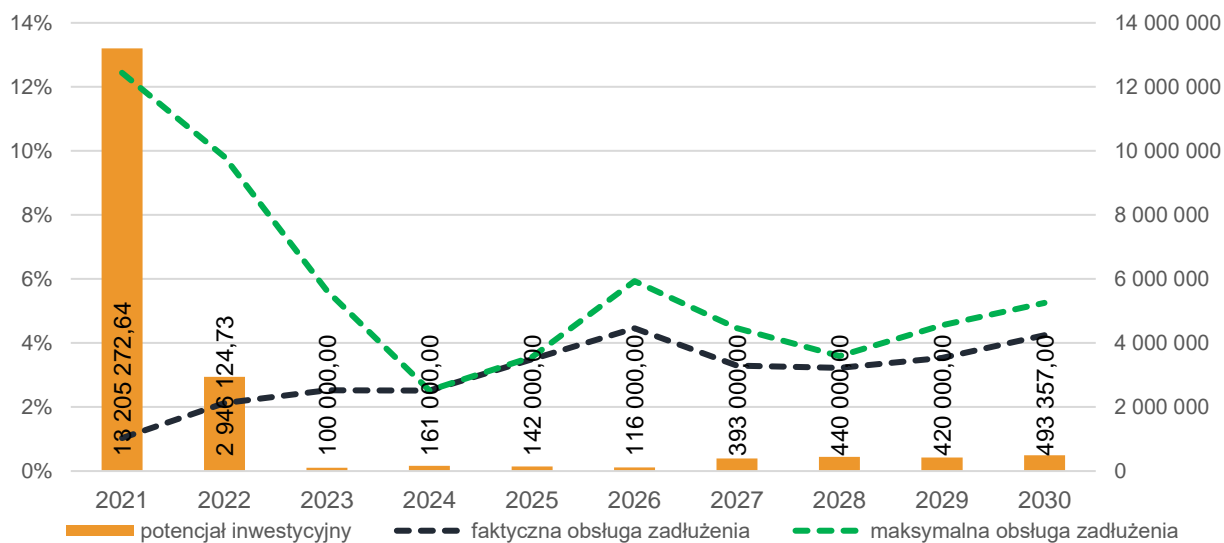
Władze Gminy dostrzegają niski poziom edukacji ekologicznej wśród mieszkańców, dlatego zaleca się dalsze wdrażanie działań mających na celu podniesienie świadomości, w szczególności w zakresie segregacji odpadów i małej retencji, a także aktualizację Planu gospodarki odpadami i Programu Ochrony Środowiska.

Na przestrzeni lat 2015-2020 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących Gminy Ciepłowody była dosyć stabilna. W analizowanym okresie Gmina osiągała korzystny wynik budżetu. Uzyskiwana nadwyżka operacyjna, tj. różnica między dochodami i wydatkami bieżącymi utrzymywała się na poziomie około 1 mln zł. Zadłużenie Gminy systematycznie maleje. W 2020 r. kwota długu wynosiła 654 345 zł, co stanowiło jedynie niespełna 3% ogólnych dochodów.

Od roku 2015 dochody ogółem wzrosły o ponad 13,5 mln. Rocznie dochody wzrastały średnio o 1 mln, z wyjątkiem roku 2019, gdy dochody wzrosły o 9 mln w stosunku do roku poprzedniego – było to wywołane dotacjami na inwestycje. Najważniejszą część dochodów gminy stanowią dochody własne, które warunkują samodzielność finansową jednostki. W Gminie Ciepłowody dochody własne w analizowanym okresie wynosiły średnio 3-4 mln rocznie. W strukturze dochodów Gminy zauważa się dwie główne tendencje: spadek udziału dochodów własnych (od 2015 roku o 26%) oraz wzrost udziału dotacji w budżecie (o 41%).

Przedstawiony na poniższej rycinie kształt wskaźnika obsługi zadłużenia pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań, choć różnica ta jest niewielka – szczególnie w latach 2024-2025, co może zagrażać dyscyplinie finansów publicznych w przypadku nieoczekiwanej zmiany sytuacji finansowej Gminy. Wykres poniżej przedstawia również potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Potencjał inwestycyjny Gminy Ciepłowody w okresie prognozy (2021-2030) wyniesie około 18,4 mln zł.

Ryc. 2 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Ciepłowody na lata 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr 167/XXVIII/21 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ciepłowody na lata 2021-2030.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Ciepłowody leży w powiecie ząbkowickim, w południowej części Dolnego Śląska. Gmina składa się z 17 sołectw, a jej powierzchnia wynosi 77,41 km². Graniczy z 5 gminami: Ziębice i Ząbkowice Śląskie (powiat ząbkowicki), Strzelin i Kondratowice (powiat strzeliński) i Gminą Niemcza (powiat dzierzoniowski). Położenie Gminy Ciepłowody na styku trzech powiatów daje korzyści w postaci bliskości większych ośrodków miejskich (Ząbkowice Śląskie, Strzelin i Dzierżoniów), będącymi siedzibami powiatów.

Dobre położenie uwarunkowane jest także korzystną infrastrukturą komunikacyjną, w szczególności drogami o znaczeniu ponadlokalnym: drogą krajową nr 8 Warszawa-Kudowa Zdrój, która przebiega przez zachodni kraniec Gminy i sąsiedztwem drogi wojewódzkiej nr 395 Paczków-Wrocław.

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, stanowiące 80% powierzchni Gminy. Wśród nich 89% stanowią grunty orne, co wynika z bardzo korzystnych warunków glebowych – większość gleb na terenie Gminy należy do klas bonitacyjnych I i II. Około 15% powierzchni Gminy zajmują grunty leśne i zadrzewione.

Gmina Ciepłowody jest położona na Przedgórzu Sudeckim. Region ten charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu, z wyraźnymi pasmami wzniesień i obniżień, w których płyną dopływy Odry i Nisy Kłodzkiej. Gmina jest położona w dorzeczu rzeki Odry, w obrębie zlewni rzek Ślęzy i Oławy. Na terenie Gminy występują 3 obszarowe formy ochrony przyrody, obejmujące kompleks leśny w południowej części Gminy:

- Rezerwat przyrody „Muszkowicki Las Bukowy”,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie,
- Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 „Muszkowicki Las Bukowy”.

Obszary te mają na celu ochronę naturalnego lasu bukowego wraz z rzadkimi gatunkami roślin, a także ochronę siedliska źródeł wapiennych - jednych z niewielu obecnie znanych i czynnych źródeł trawertynowych w Sudetach. Oprócz obszarowych form chronionych występują także nieliczne pomniki przyrody w postaci drzew.

Gmina Ciepłowody cechuje się bogactwem dziedzictwa kulturowego, na które składają się wiejskie układy urbanistyczne oraz zabytki architektury, takie jak zespoły dworskie, pałacowe i kościelno-cmentarne. Najważniejszym zabytkiem na terenie Gminy jest XIV-wieczny zamek rycerski w Ciepłowodach, jednak stanowi on obecnie własność prywatną.

Usytuowanie geograficzne, charakterystyczny krajobraz pagórkowy oraz występowanie form ochrony przyrody i bogactwo dziedzictwa historycznego dają wyjątkowe walory przyrodniczo-krajobrazowe, niosące za sobą potencjał do rozwoju turystyki krajoznawczej. Jednak ten sektor gospodarczy wymaga odpowiedniego zagospodarowania turystycznego, którego brakuje na terenie Gminy. Obecnie potencjał turystyczny Gminy pozostaje w dużej części niewykorzystany. Dlatego też dostrzega się konieczność odpowiedniego zabezpieczenia zabytków i opracowania spójnej infrastruktury turystycznej w oparciu o istniejące walory kulturowe i krajobrazowe.

Najważniejszym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną Gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uchwalone w 2008 roku. Od czasu uchwalenia nie dokonywano oceny aktualności dokumentu, nie opracowano też jego aktualizacji. Posiadanie aktualnego Studium jest kluczowe dla prowadzenia spójnej polityki przestrzennej. Ocena aktualności Studium umożliwia przeprowadzenie obecnego bilansu terenowego, co może wyznaczyć potencjalne potrzeby w zakresie przeznaczania kolejnych terenów pod zabudowę, w szczególności pod zabudowę produkcyjną i usługową. Ma to szczególne znaczenie w świetle projektowanej trasy S8 przebiegającej przez teren Gminy. Zapewnienie odpowiednich rezerw terenowych może stanowić zachętę dla potencjalnych inwestorów, chcących lokalizować działalności gospodarcze w okolicy projektowanej trasy.

Dokumentami określającymi szczególne warunki zagospodarowania są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Gmina Ciepłowody cechuje się wysokim stopniem pokrycia planami miejscowymi - aż 99%. Obecnie obowiązuje 26 planów miejscowych. Wysoki odsetek pokrycia planami ma przełożenie na małą liczbę wydawanych decyzji o warunkach zabudowy: wg danych GUS w latach 2016-2020 w Gminie Ciepłowody nie wydawano takich decyzji, natomiast w latach wcześniejszych, tj. 2012 r. i 2014 r. wydano kolejno jedną i dwie decyzje o warunkach zabudowy. Pod względem ładu przestrzennego Gmina wypada korzystnie – wysoki procent pokrycia terenu planami miejscowymi stanowi barierę dla niekontrolowanego rozpraszania się zabudowy, na które są narażone tereny wiejskie w wyniku napływu większej liczby ludności.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

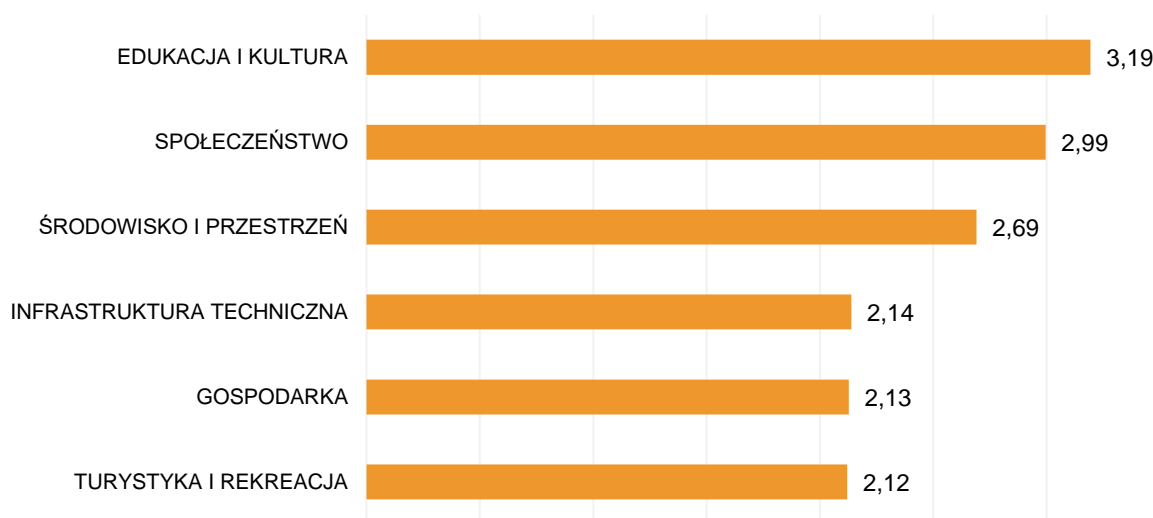
Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Ciepłowody przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w dniach od 19 lipca 2021 do 1 października 2021 roku.

Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 56 ankiet, z których największą część respondentów stanowiły kobiety (71,4%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej z nich było w przedziale 36-45 lat (44,6%), a 85,7% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Ciepłowody w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 to ocena bardzo dobra, mieszkańcy najlepiej oceniają działania w zakresie edukacji i kultury (średnia ocena wynosiła 3,19), z kolei najgorzej turystykę i rekreację (średnia ocena wynosiła 2,12). Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 2,13 do 2,99. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,54 (nieco poniżej średniej).

Ryc. 3 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Tabela poniżej przedstawia najlepiej i najgorzej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Najniżej oceniony ze wszystkich obszarów został system ścieżek rowerowych (1,33). Mieszkańcy wskazywali również na duży problem w zakresie połączeń komunikacyjnych z innymi gminami i miastami, stanu infrastruktury melioracyjnej, stanu dróg gminnych oraz dostępu do podstawowej opieki medycznej. Powyższe elementy uzyskały średnią ocenę poniżej 2, co oznacza, że mieszkańcy mają w stosunku do nich złą i bardzo złą opinię.

Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najlepiej oceniane:	Najgorzej oceniane:
Spółeczeństwo	Dostęp do żłobków/klubów malucha	Dostęp do podstawowej opieki medycznej
Gospodarka	Atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy	Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami
Środowisko i przestrzeń	Walory środowiska przyrodniczego w gminie	Infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)
Infrastruktura techniczna	Jakość sieci wodociągowej	Stan dróg gminnych
Turystyka i rekreacja	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	System ścieżek rowerowych
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Działalność świetlic wiejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Wskazać należy, że żadna dziedzina funkcjonowania Gminy nie została wyróżniona oceną bardzo dobrą. Najwyższe oceny wśród mieszkańców zdobyły: dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (ocena 4,35) i dostęp do żłobków/klubów malucha (4,07). Dobrze zostały ocenione także walory środowiska przyrodniczego i wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych, które otrzymały ocenę powyżej 3.

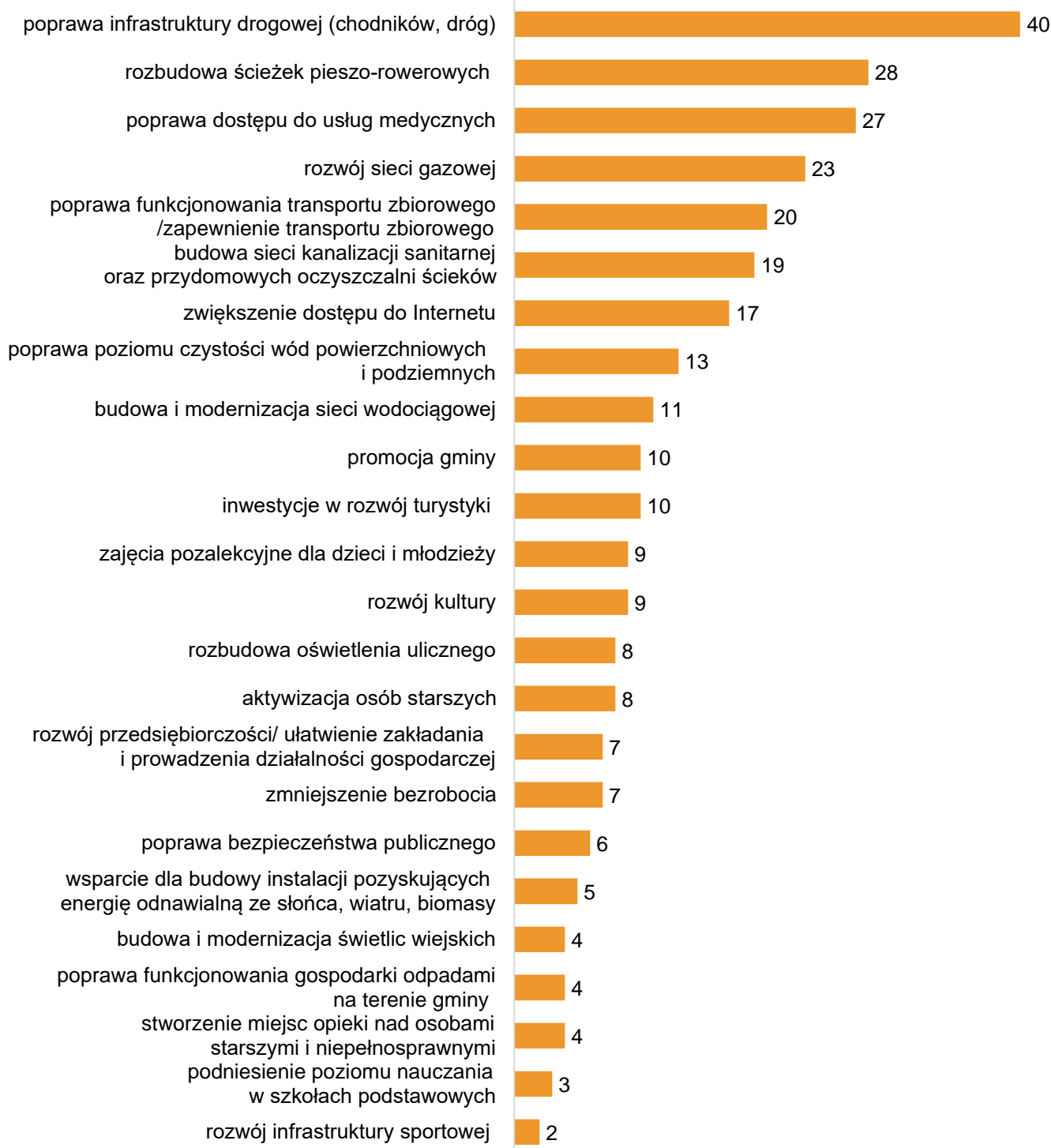
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej (14% odpowiedzi), następnie rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych (10%), poprawa dostępu do usług medycznych (9%), rozwój sieci gazowej (8%), poprawa lub zapewnienie funkcjonowania transportu zbiorowego (7%) oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej i przydomowych oczyszczalni ścieków (6%). Obszary najmniej priorytetowe według mieszkańców to: budowa i modernizacja świetlic wiejskich, poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy, stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych oraz rozwój infrastruktury sportowej.

Wyniki ankiet w zakresie priorytetów rozwojowych wskazywanych przez mieszkańców przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 4 Główne priorytety rozwoju Gminy Ciepłowody według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Ostatnim pytaniem zadanym w ankiecie było wskazanie elementu, który miałby zostać **wizytówką Gminy**. Wśród najczęściej powtarzających się odpowiedzi znajdowały się:

Zamek w Ciepłowodach

**Turystyka
i walory przyrodnicze**

**Infrastruktura drogowa
i bezpieczeństwo drogowe**

**Czystość i estetyczna
przestrzeń w miejscowościach**

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z opisu charakterystyki Gminy;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w okresie od 19 lipca do 1 października 2021 roku;
- 4) wywiadu pogłębionego, który odbył się w dniu 8 listopada 2021 roku.

Analizę SWOT dla Gminy Ciepłowody przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ niewielka odległość od stolicy województwa – Wrocławia ✓ lokalizacja Gminy na styku trzech powiatów, dająca bliskość trzech większych ośrodków miejskich będących siedzibami powiatów: Ząbkowice Śląskie, Dzierżonów, Strzelin ✓ położenie przy korytarzu transportowym o znaczeniu międzynarodowym – DK 8 stanowiąca odcinek trasy europejskiej E67 Helsinki-Praga ✓ walory przyrodniczo-krajobrazowe i ukształtowanie terenu (Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie, Las Muszkowicki), stanowiące potencjał do rozwoju turystyki krajoznawczej ✓ bogactwo dziedzictwa historyczno-kulturowego ✓ wysoki odsetek gleb bardzo dobrej jakości, zaliczanych do I i II klasy gruntów ornych, dający możliwość kształtowania gospodarki opartej na rolnictwie ✓ występowanie obszarów cennych przyrodniczo ✓ wysoki stopień pokrycia terenu planami miejscowymi gwarantujący zachowanie ładu przestrzennego ✓ dostęp do opieki żłobkowej ✓ dostęp do podstawowej opieki medycznej ✓ wysoka jakość infrastruktury edukacyjnej i poziomu nauczania podstawowego ✓ efektywna działalność służb bezpieczeństwa publicznego, w tym straży pożarnej ✓ niski poziom przestępczości, bezpieczeństwo publiczne ✓ wysoki stopień zwodociągowania Gminy – niemal 100% 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ odpływ ludzi młodych w związku z brakiem perspektyw zawodowych i oferty spędzania czasu wolnego ✗ nieuporządkowana gospodarka ściekowa i niski stopień skanalizowania Gminy ✗ awaryjność sieci wodociągowej i konieczność wymiany części infrastruktury ✗ niedostatecznie rozwinięta sieć gazownicza ✗ nieaktualne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ✗ nieaktualne dokumenty środowiskowe: Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami ✗ brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej, w tym bazy noclegowej i gastronomicznej ✗ brak spójnego systemu ścieżek rowerowych ✗ niezagospodarowane obiekty zabytkowe, o bogatej ale mało rozpowszechnionej historii ✗ niski poziom aktywności społecznej i zaangażowania mieszkańców w działalność społeczną i publiczną ✗ brak zbiorowej komunikacji publicznej na terenie Gminy ✗ ograniczony dostęp do usług kulturalnych wyższego rzędu ✗ ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych ✗ ograniczony dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego, w tym w zakresie dowozu uczniów do placówek edukacyjnych ✗ mała liczba mieszkań komunalnych oraz brak mieszkań socjalnych i chronionych ✗ niski poziom komputeryzacji i cyfryzacji Gminy ✗ niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców

- ✓ czystość miejscowości i estetyka krajobrazu wiejskiego
- ✓ niskie ceny gruntów stanowiące zachętę dla potencjalnych inwestorów
- ✓ obecność złóż wód geotermalnych na terenie Gminy stanowiąca potencjał rozwoju gospodarczego i turystyki
- ✓ udokumentowane złoża surowców naturalnych dające możliwości dalszej eksploatacji
- ✓ skuteczność w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych
- ✓ dobra współpraca władz Gminy z organizacjami pozarządowymi
- ✓ niski poziom zagrożenia powodziowego pomimo położenia w dwóch zlewniach rzek
- ✓ organizowanie unikalnego w skali powiatu Biegu Szlakiem Legend promującego lokalną historię i walory przyrodnicze
- ✓ młoda i wykształcona kadra urzędników gminnych
- ✓ nowoczesne i dobrze wyposażone świetlice wiejskie
- ✓ wysoki poziom integracji lokalnej społeczności

- ✗ brak lokalnej instytucji otoczenia biznesu promującej i wspierającej przedsiębiorczość i działalność rolną
- ✗ nieużytkowane świetlice wiejskie, które nie cieszą się zainteresowaniem mieszkańców
- ✗ niedostateczna oferta kulturalna dla różnych grup wiekowych, w szczególności dla młodzieży i seniorów
- ✗ zły stan techniczny Gminnego Ośrodka Kultury i Promocji, w tym przestarzałe instalacje grzewcze i niedostateczne wyposażenie, wpływające negatywnie na wizerunek Gminy
- ✗ bariery architektoniczne uniemożliwiające szerszą partycypację osób niepełnosprawnych w życiu publicznym
- ✗ niewystarczająca promocja Gminy, lokalnych przedsiębiorców i produktów

SZANSE

- ✓ rozbudowa trasy S8 na odcinku Ząbkowice Śląskie-Łagiewniki, zapewniająca Gminie szybkie i bezpośrednie połączenie z Wrocławiem
- ✓ napływ potencjalnych inwestorów w związku z budową nowego połączenia z Wrocławiem
- ✓ możliwość realizacji inwestycji związanych z obsługą ruchu samochodowego przy trasie S8 (noclegi, parkingi, stacje benzynowe, punkty obsługi pasażerów), dających nowe miejsca pracy
- ✓ napływ ludności i rozbudowa terenów mieszkaniowych w wyniku rozbudowy trasy S8
- ✓ udokumentowanie i eksploatacja źródeł wód geotermalnych, otwierająca nowe możliwości rozwoju turystyki i gospodarki
- ✓ budowa zintegrowanego systemu odprowadzania ścieków, w tym kompleksowej oczyszczalni
- ✓ identyfikacja możliwości pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności energii geotermalnej i wiatrowej

ZAGROŻENIA

- ✗ konkurencyjne ośrodki turystyczne w bliskiej okolicy (np. Srebrna Góra, Henryków), które mogą przyćmiewać walory przyrodnicze i kulturowe Gminy
- ✗ wysokie koszty inwestycji w odnawialne źródła energii
- ✗ ograniczone możliwości finansowe i organizacyjne w zakresie badań i innowacji w rolnictwie
- ✗ wysokie koszty inwestycji w infrastrukturę turystyczną
- ✗ zły stan techniczny dróg powiatowych przebiegających w granicach Gminy
- ✗ utrudnienia w przeznaczaniu nowych terenów na pod zabudowę wynikające z występowania chronionych gruntów ornych wysokiej jakości
- ✗ potencjalne konflikty społeczne wynikające z przemieszania napływowej ludności miejskiej i lokalnych mieszkańców terenów wiejskich
- ✗ utrata wiejskiego charakteru Gminy w związku z napływem nowej ludności, w tym przedsiębiorców

- ✓ dalsza eksploatacja złóż surowców naturalnych w kierunku rozwoju przemysłu wydobywczego
- ✓ rozwój nowych technologii w rolnictwie
- ✓ rozwój agroturystyki, turystyki krajoznawczej i weekendowej
- ✓ nowe możliwości pozyskiwania środków europejskich na realizację kierunków działań w ramach celów strategicznych, wynikające z nowej polityki FEDS 2021-2027
- ✓ możliwość pozyskania wsparcia zewnętrznego w zakresie poszukiwania złóż wód geotermalnych, w szczególności współpraca z Państwowym Instytutem Geologicznym
- ✓ poszerzenie zasięgu Biegu Szlakiem Legend na teren całej Gminy, dające szerokie możliwości wypromowania obszaru i poznania jego historii

- × wzrost ilości odpadów i pogorszenie estetyki przestrzeni w związku ze zwiększeniem liczby turystów
- × pogorszenie jakości gleb w przypadku braku podjęcia działań w zakresie gospodarki ściekowej

**STRATEGICZNE KIERUNKI
ROZWOJU GMINY CIEPŁOWODY**

2

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na atuty, jak i obszary wymagające poprawy. W procesie tworzenia i realizacji Strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy ukazujące kierunek w jakim dąży samorząd.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem? Uwzględniając przyjęte założenia, sformułowano misję Gminy Ciepłowody.

Misja Gminy Ciepłowody

*Gmina Ciepłowody, miejsce legend, tradycji i czarów.
Tworzymy bezpieczne miejsce pracy, nauki i wypoczynku.
Nasze krajobrazy, lokalna kultura i dziedzictwo zachęcają
do wspólnych spotkań i bycia razem.*

Z kolei wizja to obraz przyszłości, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje Gminę Ciepłowody w perspektywie strategicznej – w 2027 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów.

Wizja Gminy Ciepłowody

Gmina Ciepłowody w 2027 roku to gmina lubiana i tworzona przez aktywnych mieszkańców, wspierająca lokalnych przedsiębiorców, atrakcyjna dla inwestorów i dumna z lokalnych produktów. Gmina o wyjątkowych walorach przyrodniczych, cicha i spokojna, a jednocześnie tętniąca życiem.

Gmina Ciepłowody będzie dążyła do osiągnięcia i urzeczywistnienia określonej wizji, poprzez realizację celów i kierunków działań, wskazanych w kolejnej części dokumentu.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Ciepłowody, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono 3 cele strategiczne, którymi są:

CEL STRATEGICZNY I

**ZINTEGROWANY ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
Z POSZANOWANIEM WALORÓW PRZYRODNICZYCH**

CEL STRATEGICZNY II

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM
LOKALNYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO GMINY CIEPŁOWODY**

CEL STRATEGICZNY III

**KOMPLEKSOWA OFERTA SPOŁECZNO-KULTURALNA
KU POPRAWIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA
OBYWATELSKIEGO NA TERENIE GMINY CIEPŁOWODY**

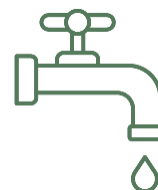

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE					
CEL I: ZINTEGROWANY ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ Z POSZANOWANIEM WALORÓW PRZYRODNICZYCH	CEL II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM LOKALNYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY CIEPŁOWODY	CEL III: KOMPLEKSOWA OFERTA SPOŁECZNO-KULTURALNA KU POPRAWIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA TERENIE GMINY CIEPŁOWODY			
CELE OPERACYJNE					
1.1.	Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy	2.1.	Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości	3.1.	Podniesienie jakości usług społecznych
1.2.	Stworzenie efektywnego systemu zaopatrzenia w wodę	2.2.	Promocja gminy i produktów lokalnych	3.2.	Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej na terenie Gminy
1.3.	Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej	2.3.	Rozwój oferty turystycznej opartej na lokalnych walorach przyrodniczo-kulturowych	3.3.	Poszerzenie oferty kulturalnej na terenie Gminy
1.4.	Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej	2.4.	Wzrost gospodarczy oparty na odnawialnych źródłach energii	3.4.	Zapewnienie wysokiej jakości systemu oświaty
1.5.	Uporządkowanie kwestii zagospodarowania przestrzennego w lokalnych dokumentach planistycznych				

Cele strategiczne Gminy Ciepłowody odwzorowują obszary rozwojowe w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

CEL STRATEGICZNY I:**ZINTEGROWANY ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ Z POSZANOWANIEM WALORÓW PRZYRODNICZYCH**

- 2.1. Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy**
- 2.2. Stworzenie efektywnego systemu zaopatrzenia w wodę**
- 2.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej**
- 2.4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej**
- 2.5. Uporządkowanie kwestii zagospodarowania przestrzennego w lokalnych dokumentach planistycznych**

Niezbędnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego jest optymalna sieć dobrej jakości infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej. Warunkuje ona nie tylko rozwój gospodarczy, ale również wysoką jakość życia mieszkańców. Rozwinięta infrastruktura sieciowa oddziałuje również na jakość środowiska przyrodniczego. Jej projektowanie powinno uwzględniać nie tylko potrzeby mieszkańców, ale także potrzeby i wymogi środowiska. Gmina posiada wysoki stopień zwodociągowania, jednak problemem jest niski stopień skanalizowania Gminy oraz mała dostępność do sieci gazowej. Dlatego też jednym z najważniejszych kierunków w zakresie rozwoju infrastruktury jest uporządkowanie gospodarki ściekowej i rozwój systemu gazowniczego.

Szczególny wpływ na rozwój Gminy ma wysoka jakość dróg i infrastruktury towarzyszącej, która wpływa na bezpieczeństwo i komfort zamieszkania. Ważne jest, aby infrastruktura komunikacyjna była dobrze rozbudowana, spójna i projektowana z uwzględnieniem wszystkich użytkowników ruchu – zarówno kierowców, jak i pieszych, a także rowerzystów. Gmina Ciepłowody jest położona w oddaleniu od dużego ośrodka miejskiego, a w miarę oddalania się od większych miast zaczynają pojawiać się również problemy komunikacyjne. Dlatego też ważnym kierunkiem jest poprawa stanu dróg i chodników wraz z infrastrukturą towarzyszącą, a także stworzenie systemu ścieżek rowerowych umożliwiających sprawne przemieszczanie się mieszkańcom.

Gmina Ciepłowody posiada wysokie walory przyrodnicze i wypoczynkowe związane z położeniem geograficznym. Zachowanie cennych walorów środowiska będzie możliwe nie tylko przy właściwej dbałości o rozwój infrastruktury technicznej, ale także o edukację ekologiczną mieszkańców i uwzględnianie potrzeb środowiska w gminnych dokumentach strategicznych. Dlatego też istotnym kierunkiem jest ochrona zasobów środowiska poprzez m.in. uświadamianie i wspieranie mieszkańców w zakresie działalności prośrodowiskowej – segregacji odpadów, ochrony zasobów wodnych czy ochrony lokalnej bioróżnorodności.

Jednym z pozytywnych aspektów wizerunkowych Gminy Ciepłowody jest estetyka przestrzeni, zagwarantowana m.in. dzięki racjonalnemu planowaniu przestrzennemu. Wysoki odsetek pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego ogranicza negatywne zjawisko rozlewania się zabudowy, na co narażone są tereny wiejskie. Jednak nadrzędnym dokumentem planistycznym regulującym politykę przestrzenną Gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które Gmina uchwaliła w 2008 r. Z tego względu proponuje się aktualizację dokumentu, co wzmocni politykę przestrzenną Gminy i co więcej, wskaże potencjalnym inwestorom miejsca predysponowane pod inwestycje.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY I: ZINTEGROWANY ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ Z POSZANOWANIEM WALORÓW PRZYRODNICZYCH

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>1.1. Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozwój sieci kanalizacyjnej we wszystkich miejscowościach gminnych, 2) Budowa kompleksowej oczyszczalni ścieków, obsługującej większą część gminy, 3) Prowadzenie inwentaryzacji szamb, 4) Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój i modernizację sieci kanalizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępu do infrastruktury podstawowej, • Poprawa jakości środowiska dzięki zmniejszeniu niekontrolowanego odpływu ścieków • Wzrost atrakcyjności Gminy dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców • Podniesienie jakości wód powierzchniowych i podziemnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (os.) • Częstotliwość prowadzenia inwentaryzacji szamb (liczba/rok) • Wielkość środków pozyskanych na rozwój sieci kanalizacyjnej (zł)
<p>1.2. Stworzenie efektywnego systemu zaopatrzenia w wodę</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Modernizacja sieci wodociągowej i ujęć wodnych 2) Poszukiwanie nowych źródeł wody pitnej, w tym budowa studni głębinowych 3) Poprawa stanu technicznego infrastruktury melioracyjnej (rowy, przepusty itp.) 4) Budowa zbiorników retencyjnych na terenie gminy 5) Nawiązanie współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska w zakresie dofinansowań na przydomowe instalacje retencyjne 6) Monitoring stanu bieżącego utrzymania rzek i innych cieków wodnych, współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi (Wody Polskie i spółki wodne) 	<ul style="list-style-type: none"> • Polepszenie jakości sieci wodociągowej, • Zwiększenie bezpieczeństwa dostaw wody dla mieszkańców, • Zwiększenie atrakcyjności obszaru dla nowych mieszkańców i inwestorów, • Ochrona zasobów wodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km), • Liczba zmodernizowanych ujęć wodnych (szt.) • Liczba zbiorników retencyjnych na terenie Gminy (szt.) • Liczba nowych studni głębinowych (szt.) • Wielkość przyznanych dofinansowań na przydomowe instalacje retencyjne (zł)

<p>1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Współpraca z Powiatowym i Wojewódzkim Zarządem Dróg w zakresie budowy, modernizacji i remontów dróg, 2) Modernizacja dróg gminnych i infrastruktury przydrożnej, w tym chodników, poboczy, przejść dla pieszych, oświetlenia, 3) Budowa spójnego systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (wiaty rowerowe, tablice informacyjne itp.) 4) Opracowanie koncepcji publicznego transportu zbiorowego we współpracy z okolicznymi gminami, 5) Gazyfikacja obszaru Gminy, 6) Zwiększenie dostępu do Internetu na terenie Gminy 7) Wprowadzenie i rozwój technologii Smart City m.in. poprzez inteligentne rozwiązania komunikacyjne czy stosowanie aplikacji np. w połączeniu z systemem ścieżek rowerowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa sieci drogowej na terenie Gminy (drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie), • Poprawa stanu i jakości dróg już istniejących na terenie Gminy, • Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie Gminy, • Zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego • Zmniejszenie wykluczenia cyfrowego wśród mieszkańców Gminy • Podniesienie poziomu cyfryzacji Gminy, • Poprawa stopnia skomunikowania Gminy z gminami ościennymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość zmodernizowanych dróg gminnych (km), • Długość zmodernizowanych dróg i ciągów pieszo-rowerowych we współpracy z powiatowym i wojewódzkim zarządem dróg (km), • Liczba nowych punktów oświetlenia przydrożnego (szt.), • Długość utwardzonych dróg dojazdowych (km), • Długość szlaków pieszo-rowerowych na terenie gminy (km), • Liczba nowych elementów infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym (szt.) • Liczba mieszkańców korzystająca z transportu publicznego (os.), • Długość sieci gazowej na terenie gminy (km) • Liczba przyłączy gazowych na terenie gminy (szt.) • Liczba wprowadzonych rozwiązań Smart City w gminie (szt.)
<p>1.4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Aktualizacja oraz opracowanie nowych gminnych dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska, w tym Programu ochrony środowiska, 2) Kampanie informacyjne uświadamiające mieszkańców w zakresie potrzeb ochrony zasobów wodnych, w tym promowanie przydomowych instalacji małej retencji, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami, • Spełnienie wymaganych poziomów recyklingu, • Optymalizacja kosztów systemu gospodarki odpadami, • Zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła, 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia w zakresie inicjatyw proekologicznych (os.), • Liczba usuniętych wysokoemisyjnych źródeł ciepła (szt.), • Udział odpadów segregowanych w stosunku do całości wyprodukowanych odpadów (%),

	<ol style="list-style-type: none"> 3) Wspieranie inicjatyw proekologicznych wśród mieszkańców (m.in. dotacje na wymianę pieców, budowę instalacji fotowoltaicznych), 4) Poszerzenie świadomości mieszkańców w zakresie segregacji odpadów 5) Zwiększenie odporności środowiska na zmiany klimatu m.in. poprzez zwiększenie terenów biologicznie czynnych, wprowadzanie zadrzewień, 6) Działania w zakresie ochrony lokalnej bioróżnorodności, w tym zabezpieczenie łąk kwietnych, 7) Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej 8) Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w obiektach gminnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych na potrzeby budynków użyteczności publicznej oraz ich promocja wśród mieszkańców, • Poprawa ekologicznego wizerunku gminy, • Zabezpieczenie gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych sadzonek drzew wprowadzonych do ekosystemów gminnych (szt.) • Powierzchnia materiałów zawierających azbest (m²) • Liczba budynków pokrytych płytami azbestocementowymi (szt.) • Liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.),
<p>1.5. Uporządkowanie kwestii zagospodarowania przestrzennego w lokalnych dokumentach planistycznych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego 2) Dalsza aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie funkcjonalności przestrzeni, • Usystematyzowanie polityki przestrzennej, • Uatrakcyjnienie gminy dla inwestorów, • Rozwój terenów zabudowy z zachowaniem ładu przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia nowych terenów zabudowy usługowej i produkcyjnej określonych w aktualizacji Studium (ha) • Stopień pokrycia Gminy MPZP uchwalonych lub zaktualizowanych od 2022 roku (%)

CEL STRATEGICZNY II:

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM LOKALNYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY CIEPŁOWODY

- 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości
- 2.2. Promocja gminy i produktów lokalnych
- 2.3. Rozwój oferty turystycznej opartej na lokalnych walorach przyrodniczo-kulturowych
- 2.4. Wzrost gospodarczy oparty na odnawialnych źródłach energii

Wzrost gospodarczy powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju. Oznacza on dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska. Inaczej mówiąc, zapewnienie takiej skali działalności gospodarczej, która nie będzie powodować negatywnych konsekwencji ujawniających się w środowisku.

Perspektywiczne plany w zakresie rozbudowy drogi krajowej S8 stwarzają wiele szans rozwojowych dla Gminy. Takie przedsięwzięcia wiążą się z reguły z napływem ludności, w tym przedsiębiorców dlatego też warto się odpowiednio na to przygotować poprzez utworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Szansą rozwoju Gminy jest dostępność terenów inwestycyjnych, w tym utworzenie bądź poszerzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Z tego względu zakłada się zwiększenie promocji terenów inwestycyjnych oraz stworzenie klimatu sprzyjającego inwestorom.

Gmina Ciepłowody dysponując wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi oraz historyczno-kulturowymi ma szansę rozwoju opartego na funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej. Obecnie zauważalne są trendy migrowania ludności miejskiej w kierunku wsi. Malownicza i spokojna okolica, czyste powietrze, cisza i wiejski krajobraz stały się aspektami pożądanymi nie tylko przez ludność zamieszkującą duże ośrodki miejskie, ale także turystów, poszukujących odpoczynku od miejskiego zgiełku. Dlatego też cel strategiczny II zakłada wzrost rozwoju gospodarczego z wykorzystaniem lokalnego potencjału endogenicznego. Dysponowanie odpowiednimi walorami naturalnymi i kulturalnymi stwarza ogromne szanse na podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności turystycznej danego obszaru. Wymaga to jednak odpowiedniego zagospodarowania – niezbędnej infrastruktury i przemyślanej oferty marketingowej skierowanej do odbiorców zewnętrznych. Podniesienie jakości infrastruktury wypoczynkowej stworzy także mieszkańcom komfortową przestrzeń do spędzania wolnego czasu. Dlatego też należy dążyć do utworzenia i wypromowania wizytówki Gminy – jej produktu lokalnego, przedsiębiorców, wydarzeń kulturalnych czy unikalnych obszarów przyrodniczych.

Zrównoważony rozwój gospodarczy zakłada także wzrost wykorzystania źródeł odnawialnych. Gmina Ciepłowody posiada potencjał w zakresie wydobycia wód termalnych. Przy nawiązaniu odpowiedniej współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego istnieje duża szansa w zakresie rozpoznania i udokumentowania złóż, które w przyszłości mogą przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności gminy. Perspektywiczne jest także nawiązanie współpracy z przedsiębiorstwami w zakresie identyfikacji możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii – np. biomasy czy biogazu.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM LOKALNYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY CIEPŁOWODY

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>2.1. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Poszerzenie i promocja niskoemisyjnej strefy ekonomicznej, 2) Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. wprowadzenie zwolnień podatkowych 3) Opracowanie oferty inwestycyjnej pod kątem konkretnych segmentów gospodarczych, w tym uzbrojenie terenów, 4) Wspólna promocja oferty inwestycyjnej we współpracy samorządu, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, 5) Współpraca międzysektorowa pomiędzy samorządem a przedsiębiorcami z uwzględnieniem NGO (np. szkolenia, stworzenie platformy wymiany informacji, budowa sieci partnerskiej wśród sektorów), 6) Zapewnienie terenów pod inwestycje w studium i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, • promocja istniejących terenów inwestycyjnych wśród inwestorów (z terenu Gminy oraz z zewnątrz), • zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na terenie Gminy, • zwiększenie liczby nowych przedsięwzięć (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie Gminy, • zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy, • aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy (np. poprzez zakładanie przez nich nowych działalności gospodarczych), • nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy Urzędem Gminy, NGO i przedsiębiorcami, • zmniejszenie bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.), • liczba spotkań/ wydarzeń organizowanych w partnerstwie Gminy, przedsiębiorców, NGO (szt.), • powierzchnia nowych terenów pozyskanych na cele inwestycyjne (ha), • liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.), • udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)

**2.2.
Promocja gminy
i produktów lokalnych**

- 1) Stworzenie koncepcji promocji Gminy wraz z określeniem priorytetów,
- 2) Promocja Lasu Muszkowickiego we współpracy z nadleśnictwem Henryków,
- 3) Promocja lokalnych wydarzeń kulturalnych, w szczególności Biegu Szlakiem Legend w celu budowania wizerunku gminy aktywnej,
- 4) Promocja lokalnych przedsiębiorców,
- 5) Promocja i poszerzenie Izby Pamiętek Regionalnych,
- 6) Wsparcie organizacji sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych poprzez budowę targowiska oraz organizację imprez promujących lokalnych producentów rolnych
- 7) Wspieranie rozwoju marek lokalnych, m.in. poprzez stworzenie certyfikatu gminnego dla lokalnych produktów
- 8) Opracowanie kalendarza imprez cyklicznych dla mieszkańców i turystów
- 9) Aktywna współpraca z partnerami samorządowymi i prywatnymi oraz sektorem NGO w celu promowania wyrobów, usług i atrakcji gminnych
- 10) Wykorzystanie do promocji mediów lokalnych i ponadlokalnych, mediów społecznościowych, a także tradycyjnych środków przekazu

- rozwój lokalnych twórców,
- zwiększenie świadomości walorów kulturowych i turystycznych wśród mieszkańców Gminy, odwiedzających i turystów,
- wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców,
- poprawa wizerunku lokalnych zabytków,
- promocja Gminy na zewnątrz,
- wzmocnienie rozpoznawalności Gminy, w oparciu o cykliczne imprezy związane z dziedzictwem lokalnym
- aktywizacja lokalnej społeczności

- liczba lokalnych wytwórców wspieranych finansowo, merytorycznie lub promocyjnie przez gminę (os.),
- liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, sportowych, historycznych (szt.),
- liczba uczestników wydarzeń kulturalnych (os.)
- wielkość dochodów ze sprzedaży produktów lokalnych (zł)
- liczba podmiotów działających w mediach, we współpracy z Gminą (szt.)
- liczba obserwatorów gminnych stron internetowych, profili społecznościowych (os.)
- liczba odwiedzających gminne portale internetowe (os.)

<p>2.3. Rozwój oferty turystycznej opartej na lokalnych walorach przyrodniczo-kulturowych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych, 2) Stworzenie infrastruktury turystycznej promującej lokalne dziedzictwo kulturowe (np. tablice informacyjne przy zabytkach, ścieżki lokalne z historycznym opisem danej miejscowości i ciekawostkami), 3) Stworzenie oferty wycieczek po regionie dla wszystkich grup wiekowych, 4) Tworzenie zachęt do odnowy zabytków będących w posiadaniu właścicieli prywatnych, 5) Wsparcie inwestycji związanych z renowacją obiektów zabytkowych na terenie Gminy, w szczególności Zamku Rycerskiego w Ciepłowodach 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie oferty turystycznej w Gminie, • zmniejszenie bezrobocia, • promocja Gminy na zewnątrz, • zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną Gminy, • poszerzenie bazy noclegowej i gastronomicznej, • zapewnienie oferty spełniającej oczekiwania turystów, • zabezpieczenie obiektów dziedzictwa historyczno-kulturowego 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba powstałych obiektów turystycznych (szt.), • liczba turystów odwiedzających Gminę (os.), • liczba organizowanych wycieczek na terenie Gminy (szt.), • liczba powstałych miejsc noclegowych (szt.), • liczba zagospodarowanych/odrestaurowanych zabytków na terenie Gminy (szt.)
<p>2.4. Wzrost gospodarczy oparty na odnawialnych źródłach energii</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nawiązanie współpracy z przedsiębiorstwami na rzecz rozwoju OZE (np. w zakresie wykorzystywania biomasy, biogazu), 2) Nawiązanie współpracy z Państwowym Instytutem Geologicznym w zakresie rozpoznania potencjalnych złóż wód geotermalnych, 3) Zapewnienie terenów pod lokalizację odnawialnych źródeł energii w lokalnych dokumentach planistycznych, 4) Podjęcie współpracy z uczelniami wyższymi, środowiskami eksperckimi lub organizacjami pozarządowymi w zakresie opracowania standardów proekologicznych w zarządzaniu gminą 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem nowych mieszkańców i przedsiębiorców • zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych na potrzeby budynków użyteczności publicznej oraz ich promocja wśród mieszkańców • poprawa ekologicznego wizerunku Gminy, • zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych • wzmocnienie współpracy Gminy z organizacjami rządowymi i pozarządowymi oraz przedsiębiorcami • stworzenie wizerunku gminy ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy (szt.), • udział energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym zużyciu energii (%) • powierzchnia terenów przeznaczonych pod lokalizację OZE w dokumentach planistycznych (ha) • liczba pojazdów zasilanych energią elektryczną (szt.) • liczba podmiotów działających we współpracy z Gminą w zakresie OZE (szt.)

CEL STRATEGICZNY III:

KOMPLEKSOWA OFERTA SPOŁECZNO-KULTURALNA KU POPRAWIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA TERENIE GMINY CIEPŁOWODY

2.6. Podniesienie jakości usług społecznych

2.7. Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej

2.8. Poszerzenie oferty kulturalnej

2.9. Zapewnienie wysokiej jakości systemu oświaty

Czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest również rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i innych usług społecznych. W Gminie Ciepłowody, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym corocznie się zwiększa i w najbliższym okresie może przewyższyć liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne. Negatywnym aspektem jest także odpływ młodych osób, które już od najmłodszych lat wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy. W tym celu potrzebna jest rozbudowana oferta społeczna, która będzie odpowiadać na potrzeby każdej grupy społeczności gminnej: zawodowej, wiekowej, czy zróżnicowanej ze względu na płeć, sytuację rodzinną lub materialną, a także osób narażonych na wykluczenie społeczne. Poprawę jakości usług społecznych powinna również dostarczać infrastruktura społeczna i techniczna uwzględniająca potrzeby osób starszych, chorych i z niepełnosprawnością. Ważnym elementem do osiągnięcia celu jest również zwiększenie świadomości i aktywności mieszkańców w życiu Gminy.

Cel strategiczny III zakłada zatem działania w zakresie poprawy oferty kulturalnej, opieki zdrowotnej (w szczególności w zakresie usług specjalistycznych), rozwoju kultury fizycznej i sportu, edukacji oraz oferty usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem upowszechniania wiedzy o tradycji i pamięci historycznej oraz troską o patriotyzm lokalny. Działania te mają na celu również kształtowanie postaw i zachowań międzyludzkich, tożsamości lokalnej, a także integrują wszystkich uczestników życia społecznego. Kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wpływa to na jakość rządzenia w Gminie, zwiększa poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu Gminy, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY III: KOMPLEKSOWA OFERTA SPOŁECZNO-KULTURALNA KU POPRAWIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA TERENIE GMINY CIEPŁOWODY			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>3.1. Podniesienie jakości usług społecznych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Budowa Centrum Integracji Społecznej 2) Utworzenie klubu seniora 3) Rozbudowa i modernizacja Ośrodka Pomocy Społecznej 4) Poszerzenie oferty usług Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym zapewnienie opiekunów osób ze szczególnymi potrzebami 5) Zwiększenie dostępności do lokali komunalnych, socjalnych, mieszkań chronionych 6) Poprawa dostępności do obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez zniesienie barier architektonicznych 7) Organizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej • dostosowanie przestrzeni publicznej do wymagań wszystkich mieszkańców • poprawa jakości życia i włączenie społeczne osób ze szczególnymi potrzebami • zmniejszenie wykluczenia społecznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych budynków użyteczności publicznej (szt.), • liczba wyremontowanych i zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej (szt.), • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych (szt.) • liczba lokali komunalnych, chronionych, wspomaganych (szt.) • liczba zorganizowanych programów aktywizacji zawodowej i społecznej (szt.), • liczba osób zagrożona ubóstwem i wykluczeniem społecznym na terenie Gminy (os.), • liczba osób uczestniczących w programach aktywizacji społecznej (os.)

<p>3.2. Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej na terenie Gminy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozbudowa i modernizacja ośrodka zdrowia, 2) Tworzenie warunków do poprawy dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, w tym m.in. psychiatry dziecięcego, psychologa dla wszystkich grup społecznych, 3) Dostosowanie infrastruktury ośrodka zdrowia do świadczenia usług z zakresu profilaktyki zdrowotnej, 4) Wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia - programy zdrowotne i profilaktyczne realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę, 5) Zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami 	<ul style="list-style-type: none"> • polepszenie zdrowia mieszkańców Gminy, • zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego, • poprawa wizerunku Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba lekarzy specjalistów przyjmująca na terenie Gminy (os.), • liczba programów zdrowotnych realizowanych w Gminie (szt.), • liczba kampanii przeprowadzonych w zakresie walki z uzależnieniami, • liczba organizacji współpracujących z Gminą w zakresie realizacji zadań własnych jednostki z zakresu ochrony zdrowia (szt.).
<p>3.3. Poszerzenie oferty kulturalnej na terenie Gminy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kompleksowa rozbudowa i modernizacja GOKiP wraz z poszerzeniem oferty kulturalnej 2) Systematyczna rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, m.in. boiska, korty, place zabaw, kluby sportowe, siłownie plenerowe, ścianka wspinaczkowa, skate park 3) Wsparcie działalności świetlic wiejskich, w tym opracowanie oferty kulturalnej w celu wykorzystania ich jako lokalne centra aktywności społecznej 4) Wsparcie działalności lokalnych organizacji, w tym klubów sportowych i kół gospodyń wiejskich 5) Wsparcie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym ich modernizacja i wyposażenie 6) Promocja wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców o charakterze sportowym i rekreacyjnym • poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych • podnoszenie sprawności fizycznej wśród mieszkańców • zwiększenie aktywności społeczności lokalnej, • minimalizacja ryzyka wykluczenia społecznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów kulturalnych (szt.) • liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowych (szt.), • liczba placów zabaw (szt.) • liczba świetlic, w których odbywają się cykliczne zajęcia/spotkania dla mieszkańców (szt.)

	<ol style="list-style-type: none"> 7) Rozwój oferty kulturalnej odpowiadającej na potrzeby młodzieży, w tym organizacja zajęć w godzinach popołudniowo-wieczornych 8) Organizacja warsztatów tematycznych dla mieszkańców w celu zwiększenia aktywności społeczności lokalnej 9) Wzmocnienie współpracy międzynarodowej z gminami partnerskimi, m.in. organizacja obozów językowych dla mieszkańców 10) Aktywne włączenie mieszkańców do procesu zarządzania Gminą m.in. poprzez realizację Funduszu Sołectkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie poziomu aktywności fizycznej mieszkańców, również w grupie seniorów • poprawa stanu zdrowia mieszkańców Gminy dzięki uczestnictwu w aktywności sportowo-rekreacyjnej, • zachęcanie potencjalnych mieszkańców do osiedlenia się i założenia rodziny w Gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców z poszczególnych grup wiekowych korzystających z dostępnych form aktywności (os.), • liczba wybudowanych lub zmodernizowanych stref aktywności (szt.)
<p>3.4. Zapewnienie wysokiej jakości systemu oświaty</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozbudowa żłobka gminnego, 2) Rozbudowa i modernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ciepłowodach, 3) Rozbudowa szkolnych obiektów infrastruktury sportowej, 4) Rozwój oferty pozalekcyjnej dla różnych grup wiekowych, w tym młodzieży, rodziców, seniorów, 5) Zapewnienie efektywnego nauczania języków obcych w szkole, 6) Doposażenie i poszerzenie oferty edukacyjnej i kulturalnej przedszkola gminnego, 7) Promocja wolontariatu uczniowskiego 8) Zapewnienie dostępu do opieki psychologicznej w szkole 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa warunków nauczania w szkole podstawowej i przedszkolu • zwiększenie dostępu do edukacji, • wielopłaszczyznowy rozwój dzieci pod kątem edukacyjnym oraz psychologiczno-pedagogicznym • wzrost kompetencji językowych, • zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, • wzrost rozpoznawalności Gminy • wzrost aktywności młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc w żłobku (szt.) • liczba miejsc w przedszkolu (szt.) • liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury szkolnej (szt.) • liczba osób korzystających z oferty pozalekcyjnej (os.) • wyniki egzaminów z języków obcych (%) • liczba uczniów zaangażowanych w wolontariat (os.) • liczba psychologów szkolnych (os.)

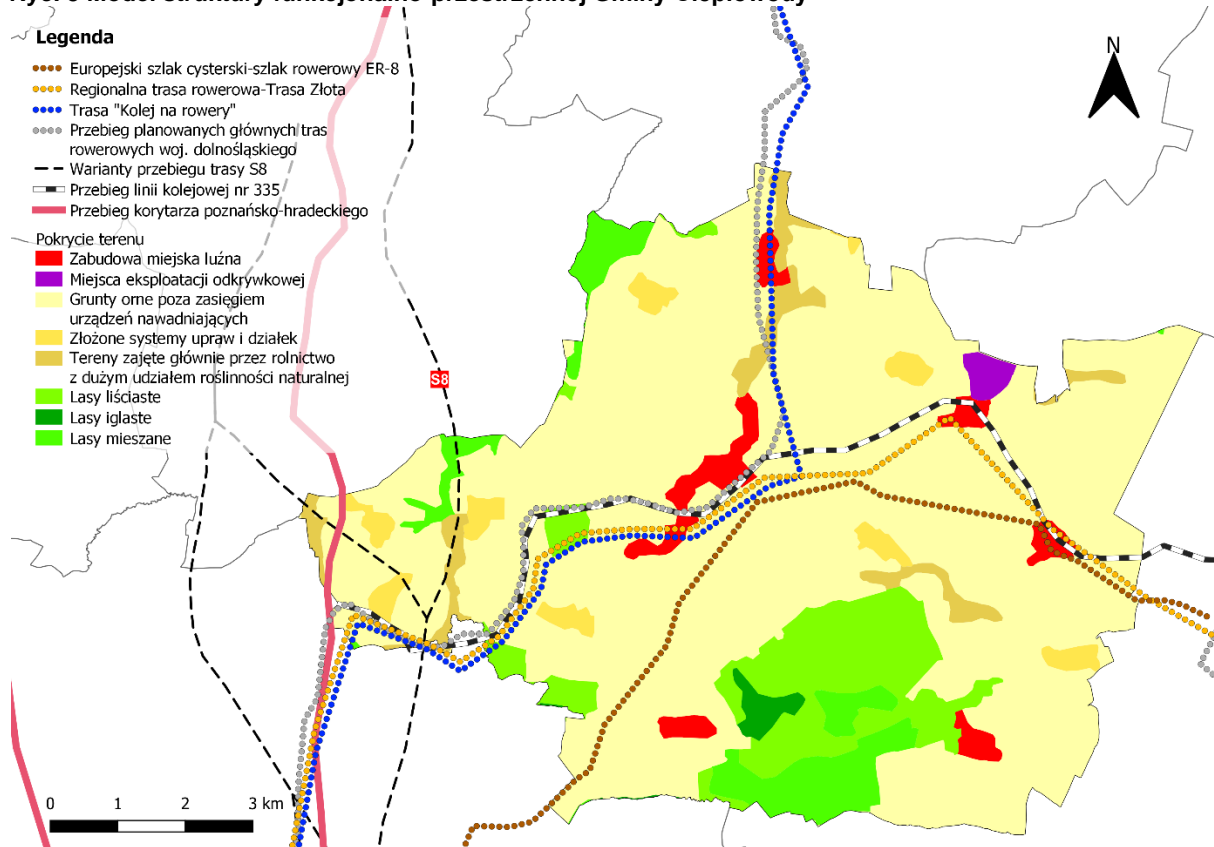
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ciepłowody

Gmina Ciepłowody jest zlokalizowana na granicy trzech powiatów, co daje bliską odległość do większych ośrodków miejskich, jakimi są Żąbkowice Śląskie (ok. 10 km), Strzelin (ok. 16 km) i Dzierżoniów (ok. 20 km). Najważniejszy szlak komunikacyjny stanowi droga krajowa nr 8 (o znaczeniu międzynarodowym) relacji Warszawa-Kudowa Zdrój, która przebiega przez zachodni kraniec Gminy. W odległości ok. 2 km za wschodnią granicą Gminy znajduje się droga wojewódzka nr 395, która stanowi połączenie z Wrocławiem. Główny ciąg komunikacyjny na terenie Gminy stanowi droga powiatowa położona na osi południowy wschód-północny zachód, relacji Skoroszowice-Żąbkowice Śląskie.

W strukturze użytkowania terenów dominują tereny rolnicze (ok. 80% powierzchni Gminy), w szczególności są to grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających. Kompleksy leśne obejmują ok. 15% pokrycia terenu i występują przede wszystkim na południu Gminy (Obszar Chronionego Krajobrazu wraz z Lasem Muszkowickim) oraz w zachodniej części, jako pojedyncze skupiska lasów.

Sieć osadnicza Gminy jest słabo rozbudowana. Tereny zabudowane stanowią jedynie ok. 4% powierzchni Gminy. Wśród układów przestrzennych wsi dominuje typ owalnicowy i łańcuchowy, koncentrujący zabudowania wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Najczęstszym typem zabudowy jest zabudowa luźna, zagrodowa, o niskiej intensywności, typowa dla obszarów rolniczych. Głównym ośrodkiem administracyjnym Gminy, skupiającym najważniejsze usługi jest miejscowość Ciepłowody.

Ryc. 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ciepłowody

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CORINE Land Cover 2018.

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

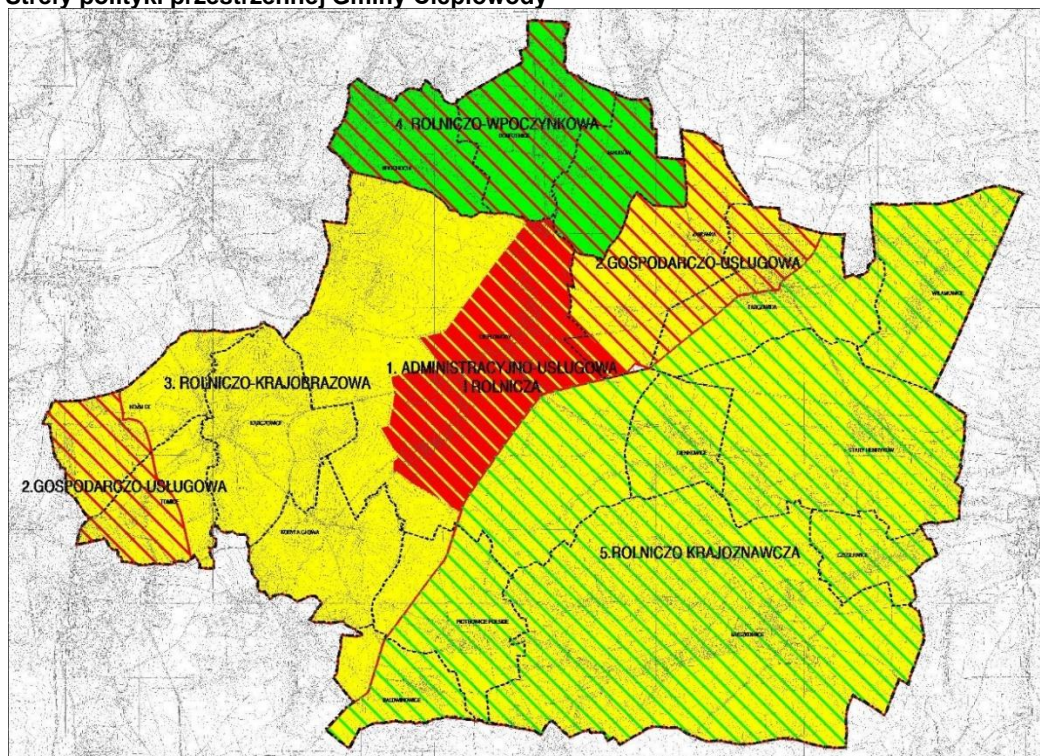
Nadrzędnym dokumentem planistycznym określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Ciepłowody jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte Uchwałą nr 140/XXIV/2008 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 30 grudnia 2008 r. Od czasu przyjęcia dokumentu nie dokonywano jego aktualizacji. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa z zakresu planowania przestrzennego, konieczne jest wykonywanie oceny aktualności dokumentu i przekazywanie jej wyników Radzie Gminy, co najmniej raz w okresie trwania kadencji. Następnie podejmowana jest uchwała w sprawie aktualności Studium i w razie potrzeby jego aktualizacja. W okresie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027, rekomenduje się rozpoczęcie prac nad nowym Studium, które dostosowane będzie do aktualnej sytuacji Gminy.

W oparciu o uwarunkowania przestrzenne i środowiskowe, na obszarze Gminy wyróżniono 5 głównych stref polityki przestrzennej:

1. strefa administracyjno-usługowa i rolnicza,
2. strefa gospodarczo-usługowa,
3. strefa rolniczo-krajobrazowa,
4. strefa rolniczo-wypoczynkowa,
5. strefa rolniczo-krajoznawcza.

Strefa administracyjno-usługowa i rolnicza znajduje się w centralnej części Gminy i stanowi ośrodek obsługi mieszkańców. Strefy gospodarczo-usługowe wyznaczono w północno-wschodniej części Gminy (Targowica) oraz na zachodnim krańcu (Tomice i Koźmice). Są to obszary stanowiące ośrodki gospodarcze, o dominujących funkcjach usługowych, produkcyjnych i przemysłu wydobywczego. W zachodniej części Gminy większą część obejmuje strefa rolniczo-krajobrazowa, natomiast na północy wyznaczono strefę rolniczo-wypoczynkową. Największą strefą zagospodarowania jest strefa rolniczo-krajoznawcza, obejmująca cały wschodni obszar Gminy, wzdłuż osi głównej drogi powiatowej. Obszar ten jest szczególnie predysponowany do rozwoju turystyki krajoznawczej.

Ryc. 6 Strefy polityki przestrzennej Gminy Ciepłowody

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ciepłowody

Rozwój przestrzenny Gminy będzie się odbywał o następujące ogólne założenia:

- utrzymanie dotychczasowego układu osadniczego gminy z ośrodkiem centralnym w miejscowości Ciepłowody,
- dominującą funkcją pozostanie funkcja rolnicza, z uwagi na występowanie bardzo dobrych gleb klas I-III,
- dolesienia terenów, na których występują gleby słabszej jakości (klas V i VI),
- rozwój turystyki wypoczynkowej i rekreacyjnej w oparciu o istniejące uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe,

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie wynikają również z celów i kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego wskazanych w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego*:

Tab. 2 Cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego

Cele	Kierunki
CEL 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy	Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.
	Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
	Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji.
	Kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego krajobrazu	Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.
	Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
	Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska.
Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.	Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
	Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
	Kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej.
	Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
	Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.
	Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).
Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.	Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.

	Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.
--	---

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Kształtowanie polityki przestrzennej powinno uwzględniać dodatkowo następujące postulaty *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego*, kierowane do Gminy Ciepłowody:

1. w zakresie kierunku **2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich**: Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2018 r. poz. 2389 z późn. zm.),

2. w zakresie kierunku **4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa**: uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład korytarza poznańsko-hradeckiego – przebieg: S5 Rawicz – Trzebnica – Wrocław Północ – dalej jako DK5 Wrocław Południe – dalej jako S8 Magnice – dalej jako DK8 Łagiewniki – Ząbkowice Śląskie, Kłodzko – Kudowa-Zdrój granica państwa,

Oprócz powyższych, *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* dla obszaru Gminy Ciepłowody wskazuje następujące zalecenia w zakresie kształtowania polityki rozwoju:

- uwzględnienie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w Strategii Rozwoju Sudety 2030,
- ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, groźeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi,
- realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych,
- dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez:
  - realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi,
  - wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu,
- w obszarach stykowych wyznaczonych w Planie obszarów funkcjonalnych zapewnienie ciągłości planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach wskazanych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego,
- weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy,
- uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób niewywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją,
- uwzględnienie ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej wynikających z dokumentu wspomagającego politykę Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie energetyki ze źródeł odnawialnych - „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim”,

- uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych na obszarach:
  - położonych w sąsiedztwie dróg i linii elektroenergetycznych,
  - niskim nachyleniu terenu — obszary nizinne,
  - wysokim nasłonecznieniu,
  - nieużytków i gleb nieprzydatnych rolniczo, oraz na dachach obiektów wielkopowierzchniowych,
- uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
- planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej,
- planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu,
- uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku,
- zachowanie bezpiecznej odległości od zakładów o dużym i o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, które zostały zamieszczone w Aneksie nr 2 a, ich rozmieszczenie zostało pokazane na rysunku Planu nr 8. Bezpieczeństwo,
- w ramach przebiegu korytarza poznańsko-hradeckiego (przebieg: S5 Rawicz - Trzebnica - Wrocław Północ - dalej jako DK5 Wrocław Południe - dalej jako S8 Magnice - dalej jako DK8 Łagiewniki - Ząbkowice Śląskie, Kłodzko - Kudowa-Zdrój granica państwa):
  - postuluje się o uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład danego korytarza,
  - szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwości dostosowania parametrów technicznych dróg do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe,
  - w miarę możliwości należy ograniczać lokalizację nowych zjazdów oraz skrzyżowań z drogami dojazdowymi i lokalnymi; obsługa przyległych terenów powinna odbywać się poprzez już istniejące zjazdy, skrzyżowania oraz nowe drogi o klasie co najmniej zbiorczej, a dotyczy to w szczególności dróg klasy technicznej G i GP,
  - w ramach wskazanego korytarza należy dążyć do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.

5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów na obszarze Gminy Ciepłowody, ale są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) czy Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku.

Tab. 3 Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami rozwoju województwa dolnośląskiego

Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027
<p>1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu. 1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów. 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki. 1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu. 1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich.</p>	<p>Cel II: Zrównoważony rozwój gospodarczy z wykorzystaniem lokalnych zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego Gminy Ciepłowody 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości 2.2. Promocja gminy i produktów lokalnych 2.3. Rozwój oferty turystycznej opartej na lokalnych walorach przyrodniczo-kulturowych</p>

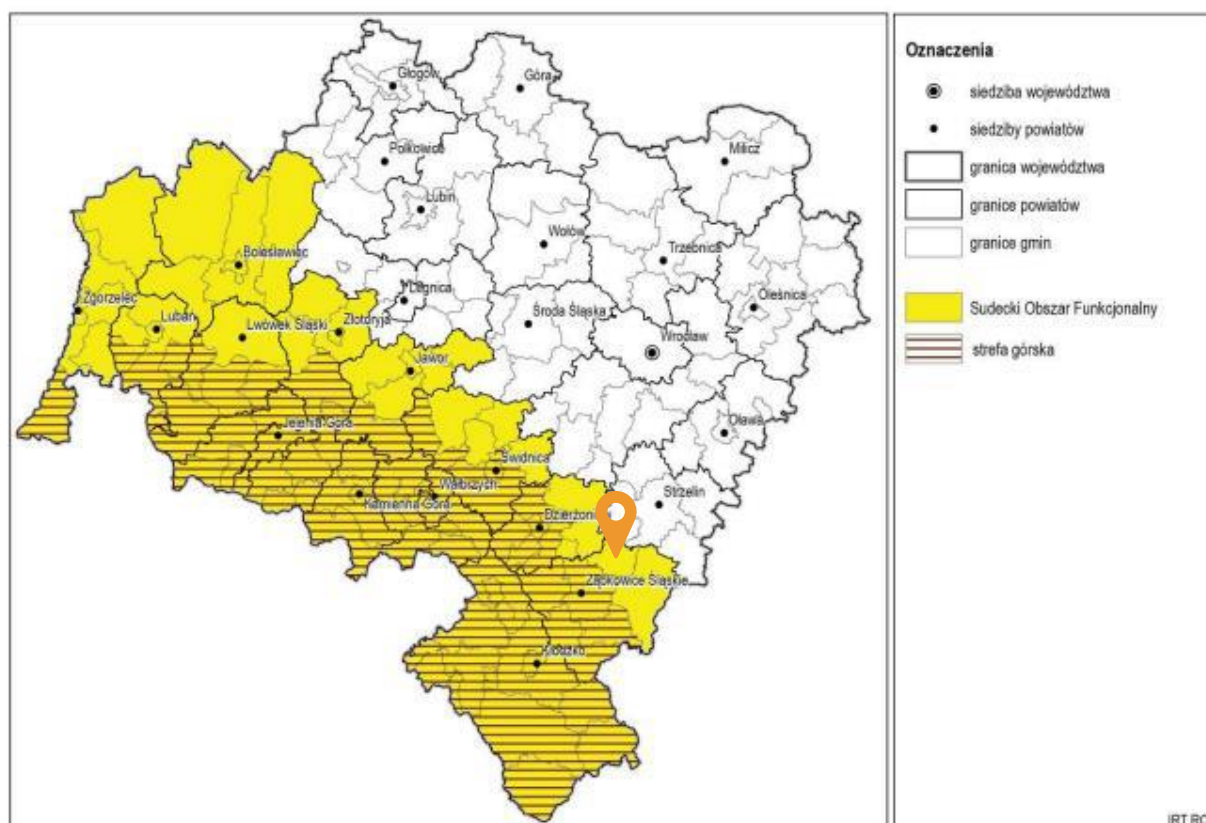
<p>2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych. 2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej. 2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych. 2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych.</p>	<p>Cel I: Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej z poszanowaniem walorów przyrodniczych 1.1. Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy 1.2. Stworzenie efektywnego systemu zaopatrzenia w wodę 1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej</p> <p>Cel III: Kompleksowa oferta społeczno-kulturalna ku poprawie aktywności społeczeństwa obywatelskiego na terenie Gminy Ciepłowody 3.1. Podniesienie jakości usług społecznych 3.2. Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej na terenie Gminy 3.3. Poszerzenie oferty kulturalnej na terenie Gminy 3.4. Zapewnienie wysokiej jakości systemu oświaty</p>
<p>3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego. 3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich. 3.2. Wzrost społecznej integracji. 3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy. 3.4. Poprawa efektywności kształcenia. 3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. 3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prospoportowych i proekologicznych.</p>	<p>Cel I: Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej z poszanowaniem walorów przyrodniczych 1.4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej</p> <p>Cel II: Zrównoważony rozwój gospodarczy z wykorzystaniem lokalnych zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego Gminy Ciepłowody 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości 2.2. Promocja gminy i produktów lokalnych</p> <p>Cel III: Kompleksowa oferta społeczno-kulturalna ku poprawie aktywności społeczeństwa obywatelskiego na terenie Gminy Ciepłowody 3.1. Podniesienie jakości usług społecznych 3.2. Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej na terenie Gminy 3.3. Poszerzenie oferty kulturalnej na terenie Gminy 3.4. Zapewnienie wysokiej jakości systemu oświaty</p>
<p>4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego. 4.1. Poprawa stanu środowiska. 4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska. 4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi. 4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego. 4.5 Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego 4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.</p>	<p>Cel I: Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej z poszanowaniem walorów przyrodniczych 1.4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej</p> <p>Cel II: Zrównoważony rozwój gospodarczy z wykorzystaniem lokalnych zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego Gminy Ciepłowody 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości 2.3. Rozwój oferty turystycznej opartej na lokalnych walorach przyrodniczo-kulturowych 2.4. Wzrost gospodarczy oparty na odnawialnych źródłach energii</p>
<p>5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu. 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej. 5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalności użytkowych. 5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.</p>	<p>Cel I: Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej z poszanowaniem walorów przyrodniczych 1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej</p>

Źródło: Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego wskazuje również obszary interwencji, które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Wymiar regionalny reprezentuje w szczególności Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Obszary interwencji (Obszary Funkcjonalne) będą stanowić podstawę pozwalającą powiązać cele rozwojowe Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego z typami poszczególnych obszarów.

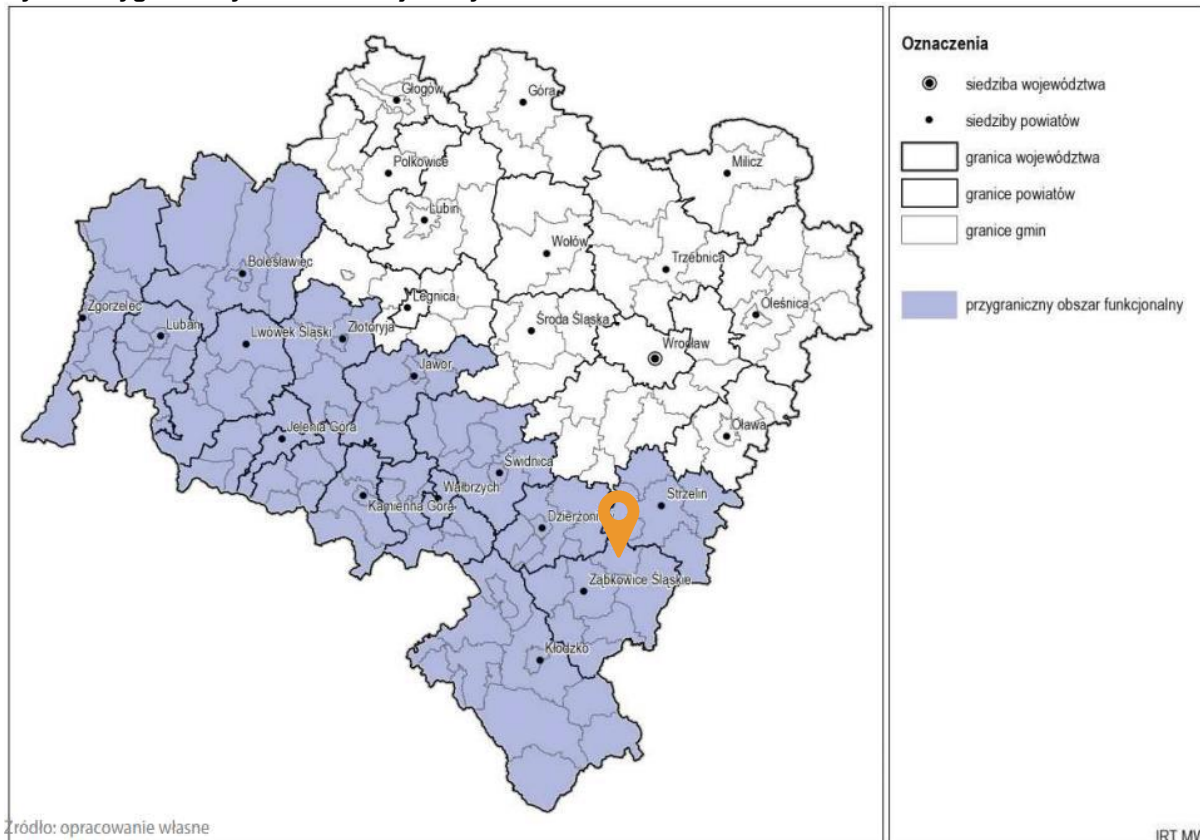
Zgodnie z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* Gmina Ciepłowody zlokalizowana jest w granicach dwóch obszarów funkcjonalnych – Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego. Dodatkowo na terenie Gminy zlokalizowane są udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym oraz obszary ochrony zbiorników wód podziemnych.

Ryc. 7 Sudecki Obszar Funkcjonalny.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

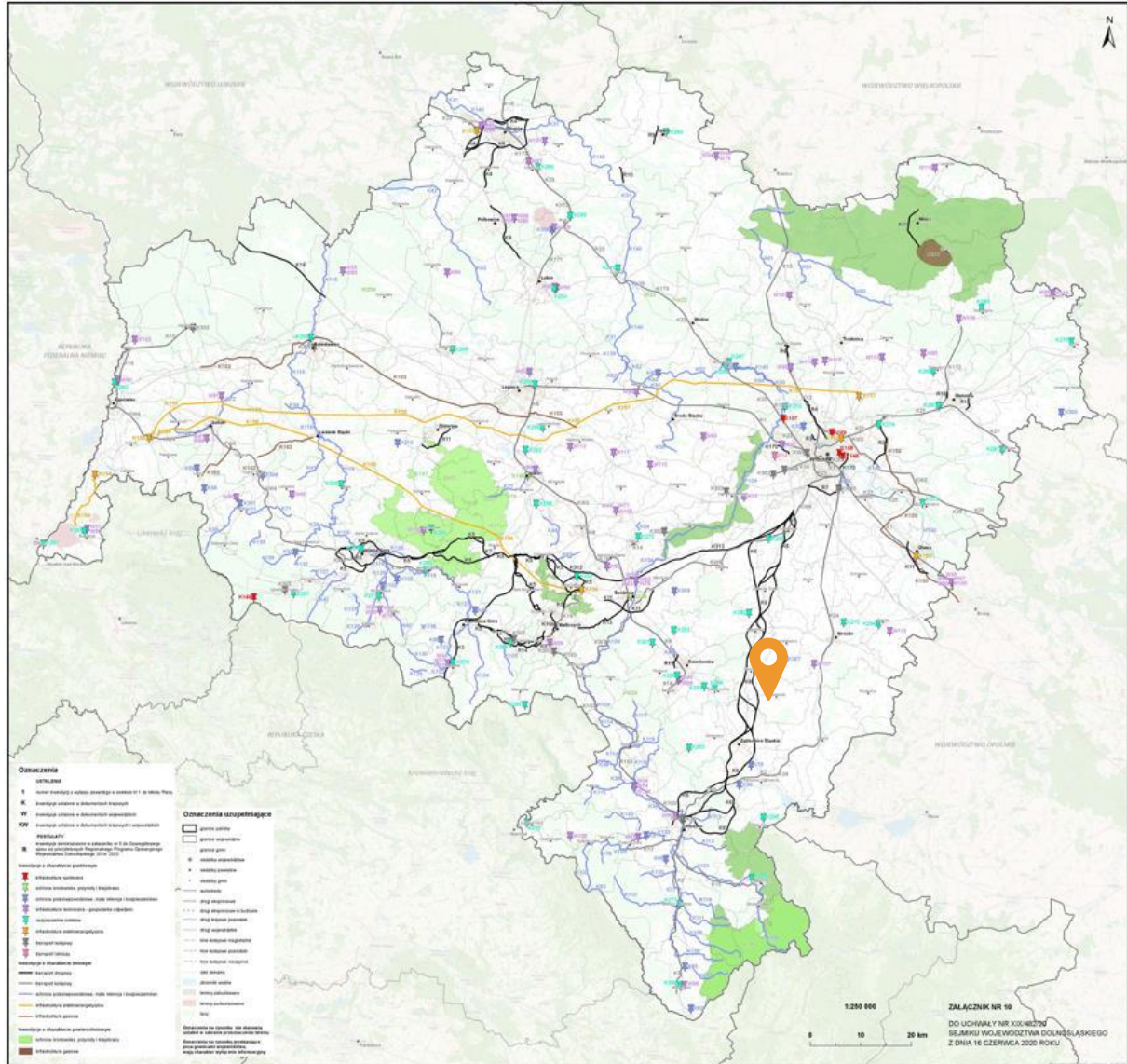
Ryc. 8 Przygraniczny obszar funkcjonalny.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Ponadto *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* uwzględnia inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach krajowych, które obejmują swoją lokalizacją Gminę Ciepłowody. Do takich inwestycji należy budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Wrocław (Magnice) – Kłodzko.

Ryc. 9 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązywanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Ciepłowody, Rada Gminy oraz odpowiednie komórki Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Wójt Gminy Ciepłowody	<ul style="list-style-type: none"> • stymulowanie i koordynacja działań • integrowanie zasobów
Rada Gminy Ciepłowody	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie strategiczne przy realizacji i ewaluacji strategii i podejmowaniu decyzji strategicznych
Referat Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> • koordynacja działań • poszukiwanie nowych źródeł finansowania • monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji • realizacja

Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego. Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. program ochrony środowiska, program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, program ochrony zdrowia psychicznego czy programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi aktualizację studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat ząbkowicki. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji zadania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Ciepłowody na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach „Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027” (FEDS 2021-2027), ogólnopolskich programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- środki budżetu państwa i państwowych funduszy celowych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację zadań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy Ciepłowody oraz jednostek organizacyjnych Gminy.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem ząbkowickim oraz województwem dolnośląskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową na lata 2021-2030 (uchwała Nr 167/XXIX/21 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 31 maja 2021 roku w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej Gminy Ciepłowody), potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jest jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2021-2030 wyniesie około 18,4 mln zł.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1:
Diagnoza sytuacji przestrzennej,
gospodarczej i społecznej
Gminy Ciepłowody

SPIS TREŚCI

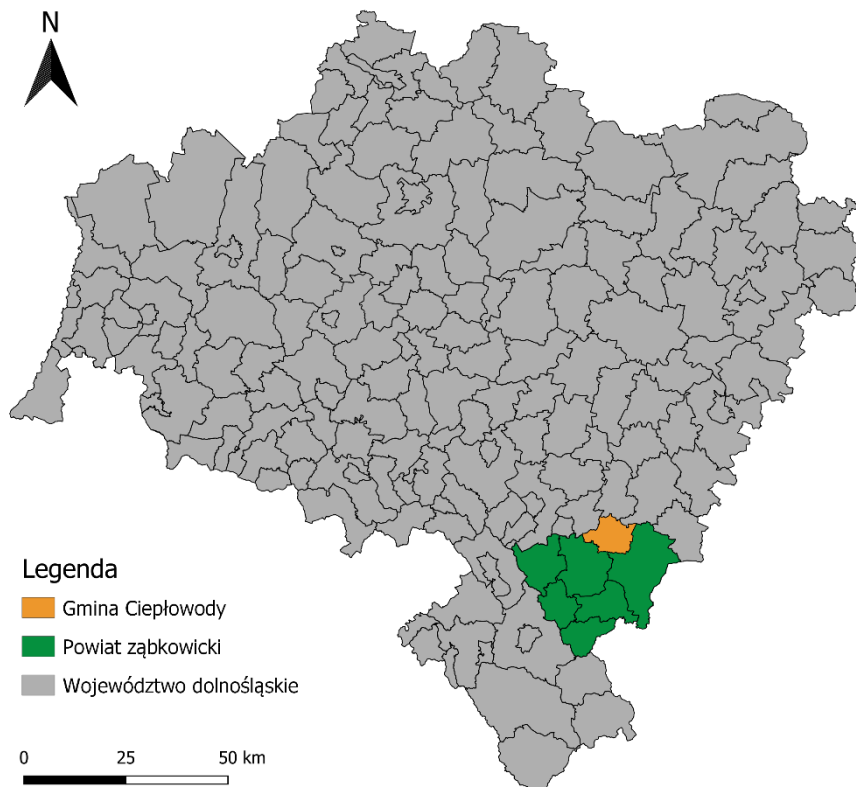
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY.....	54
1.1. Informacje ogólne.....	54
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	56
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe	58
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY.....	61
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	61
2.2. Infrastruktura i środowisko	63
<i>Infrastruktura komunikacyjna .....</i>	<i>63</i>
<i>Urządzenia sieciowe .....</i>	<i>63</i>
<i>Gospodarka odpadami.....</i>	<i>65</i>
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska.....</i>	<i>66</i>
2.3. Stan finansów samorządowych	67
<i>Wykonanie budżetu.....</i>	<i>67</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków.....</i>	<i>69</i>
<i>Potencjał inwestycyjny .....</i>	<i>71</i>
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY.....	73
3.1. Demografia	73
3.2. Kapitał społeczny	76
<i>Edukacja przedszkolna i szkolna .....</i>	<i>76</i>
<i>Kultura i sport .....</i>	<i>79</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne .....</i>	<i>80</i>
<i>Fundacje, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe .....</i>	<i>81</i>
<i>Partnerzy Gminy.....</i>	<i>82</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	83

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Ciepłowody jest gminą wiejską, położoną w powiecie ząbkowickim, w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego. Gmina znajduje się w odległości ok. 60 km od Wrocławia.

Ryc. 10 Położenie administracyjne Gminy Ciepłowody.

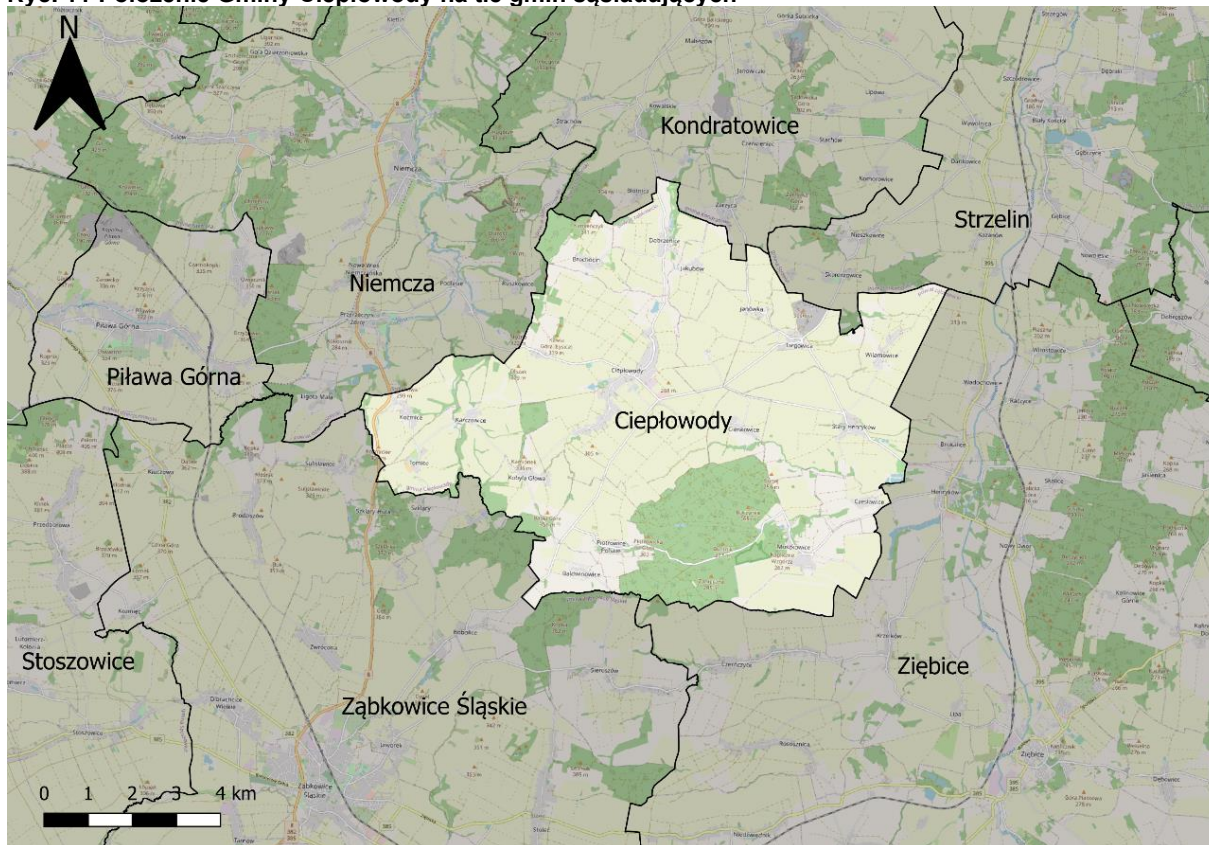

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina graniczy z:

- Gminą Niemcza (powiat dzierzoniowski) – od północnego zachodu,
- Gminą Kondratowice (powiat strzeliński) – od północy,
- Gminą Strzelin (powiat strzeliński) – od północnego wschodu,
- Gminą Ziębice (powiat ząbkowicki) – od południowego wschodu,
- Gminą Ząbkowice Śląskie (powiat ząbkowicki) – od południowego zachodu.

Ryc. 11 Położenie Gminy Ciepłowody na tle gmin sąsiadujących

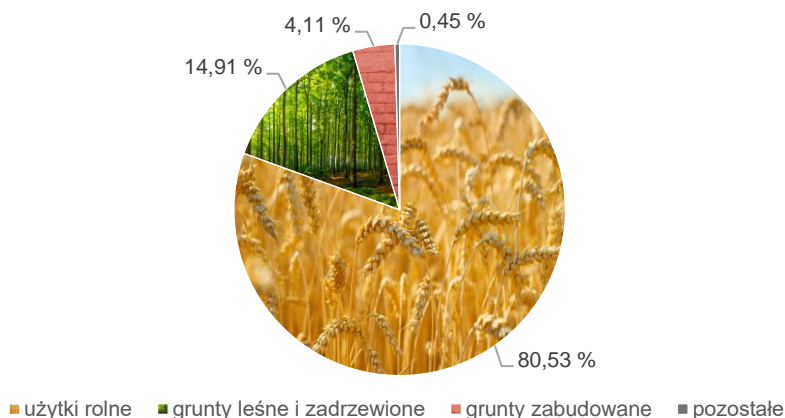

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W Gminie Ciepłowody znajduje się 17 wsi: Ciepłowody wraz z Kolonią Ciepłowody, Baldwinowice, Brochocin, Cienkowice, Czesławie, Dobrzenice, Jakubów, Jałówka, Karczowice, Kobyla Głowa, Komice, Muszkowice, Piotrowie Polskie, Stary Henryków, Targowice, Tomice i Wilamowice. Główną jednostką administracyjną Gminy jest wieś Ciepłowody.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2014 roku całkowita powierzchnia Gminy wynosiła 7741 ha. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, które stanowią około 80% powierzchni Gminy, z czego 89% stanowią grunty orne. Pod względem produkcji rolniczej Gmina wypada korzystnie – ok. 73% gleb na terenie Gminy jest zaliczonych do klas I i II. Dominują mady, gleby brunatne i czarne ziemie. Około 15% powierzchni Gminy stanowią grunty leśne i zadrzewione. Grunty zabudowane stanowią jedynie ok. 4% powierzchni Gminy. Pozostałe tereny – wody oraz nieużytki – stanowią niecały 1% powierzchni. Strukturę użytkowania gruntów przedstawia poniższy rysunek.

Ryc. 12 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Ciepłowody

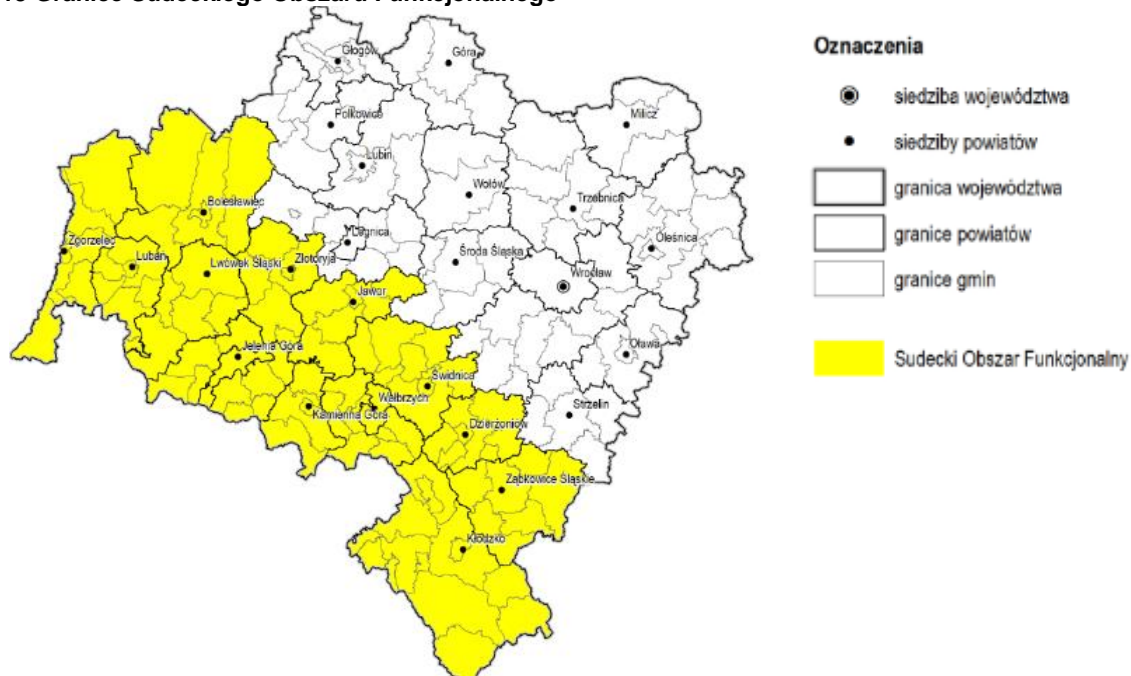
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, przyjętego uchwałą nr XIX/482/20 z dnia 16 czerwca 2020 r. Sejmiku Województwa Dolnośląskiego, Gmina Ciepłowody zlokalizowana jest w granicach dwóch obszarów funkcjonalnych: Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego.

Sudecki Obszar Funkcjonalny to górski obszar o znaczeniu ponadregionalnym, obejmujący dwa podregiony: wałbrzyski i jeleniogórski. Obszar obejmuje 62 gminy w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego. W Planie zagospodarowania województwa dolnośląskiego obszar ten został określony jako speryferyzowany i zagrożony marginalizacją. Taki stan rzeczy wynika z położenia przy granicy kraju i dużej odległości od centrów narodowych, a także niedostatecznej jakości infrastruktury transportowej, co w konsekwencji objawia się niższym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Szansą rozwoju dla tego obszaru jest poprawa warunków transportowych, a w szczególności ustanowienie połączeń drogowych i kolejowych z głównymi ośrodkami miejskimi w regionie. Podniesienie jakości transportu jest także szansą na wzmocnienie lokalnej gospodarki, opartej na wymianie handlowej z partnerami zagranicznymi.

Ryc. 13 Granice Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego

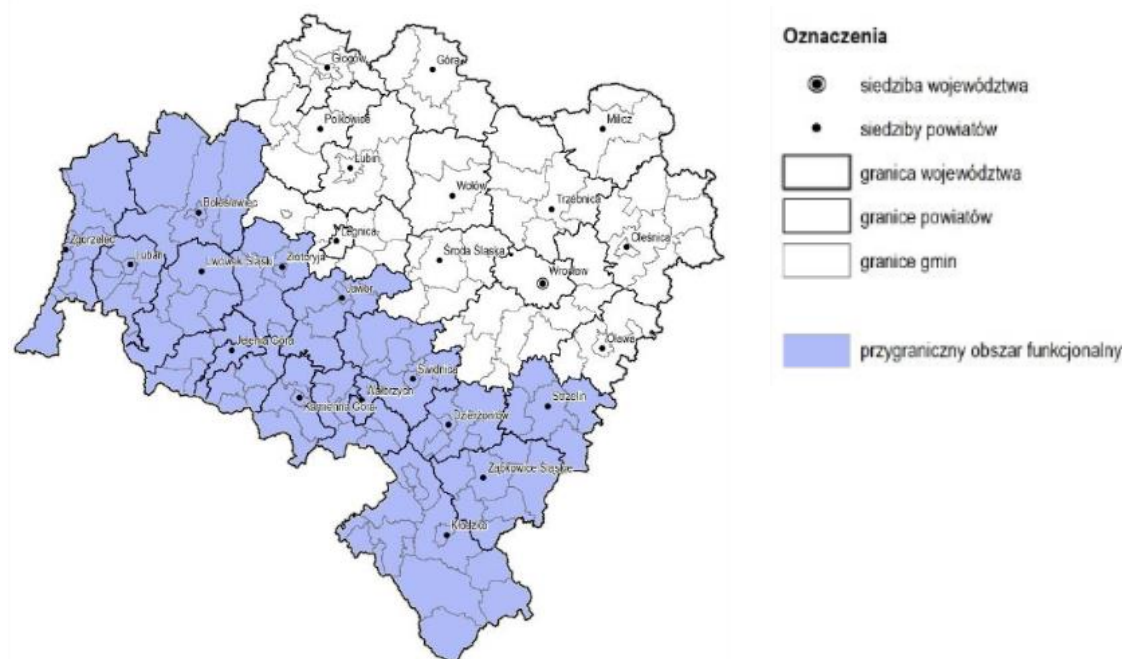
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Drugim obszarem funkcjonalnym obejmującym Gminę Ciepłowody jest Przygraniczny Obszar Funkcjonalny, który pokrywa się z Sudeckim Obszarem Funkcjonalnym. Obszar przygraniczny obejmuje gminy wchodzące w skład powiatów, których siedziby władz znajdują się w miastach leżących w odległości do 50 km od granicy państwa. W skład tego obszaru wchodzi następujące powiaty:

- wzdłuż granicy polsko-niemieckiej: zgorzelecki, lubański, lwówecki i bolesławiecki;
- wzdłuż granicy polsko-czeskiej: jeleniogórski, kamiennogórski, wałbrzyski, kłodzki, ząbkowicki, strzeliński, dzierzoniowski, świdnicki, jaworski i złotoryjski oraz powiaty grodzkie: Jelenia Góra i Wałbrzych.

Ryc. 14 Granice Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Nadrzędnym dokumentem planistycznym określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Ciepłowody jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte Uchwałą nr 140/XXIV/2008 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 30 grudnia 2008 r.

Aktami prawa miejscowego warunkującymi planowanie przestrzenne w Gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Ciepłowody obowiązuje 26 planów miejscowych (z czego 23 uchwalone po 2003 r.), co stanowi aż 99% powierzchni Gminy. Wysoki udział obowiązujących planów miejscowych ma swoje odbicie w niskiej liczbie wydanych decyzji o warunkach zabudowy w Gminie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2016-2020 w Gminie Ciepłowody nie wydawano takich decyzji, natomiast w latach wcześniejszych, tj. 2012 r. i 2014 r. wydano kolejno jedną i dwie decyzje o warunkach zabudowy.

Większość wsi znajdujących się na obszarze Gminy Ciepłowody powstało w czasach średniowiecznych, jednak Gmina nie posiada prawnie chronionych układów urbanistycznych. Są to głównie wsie owalnicowe i łańcuchowe.

We wszystkich miejscowościach znajdujących się na terenie Gminy Ciepłowody dominuje zabudowa zagrodowa, która charakteryzuje się niską intensywnością zabudowy i występowaniem obiektów mieszkalnych wraz z gospodarczymi harmonijnie wkomponowanych w krajobraz naturalny. Jedynie we wsi Ciepłowody występuje większy zespół budynków jednorodzinnych. Zabudowa wielorodzinna stanowi pojedyncze budynki we wsiach Ciepłowody, Stary Henryków, Muszkowice, Koźmice i Tomice.

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną wg J.Kondrackiego Gmina Ciepłowody jest położona na Przedgórzu Sudeckim, w obrębie mezoregionu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie. Region ten charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem powierzchni terenu, z wyraźnymi pasmami wzniesień porozdzielanych obniżeniami wykorzystywanymi przez rzeki Ślężę i Oławę oraz dopływy Nysy Kłodzkiej.

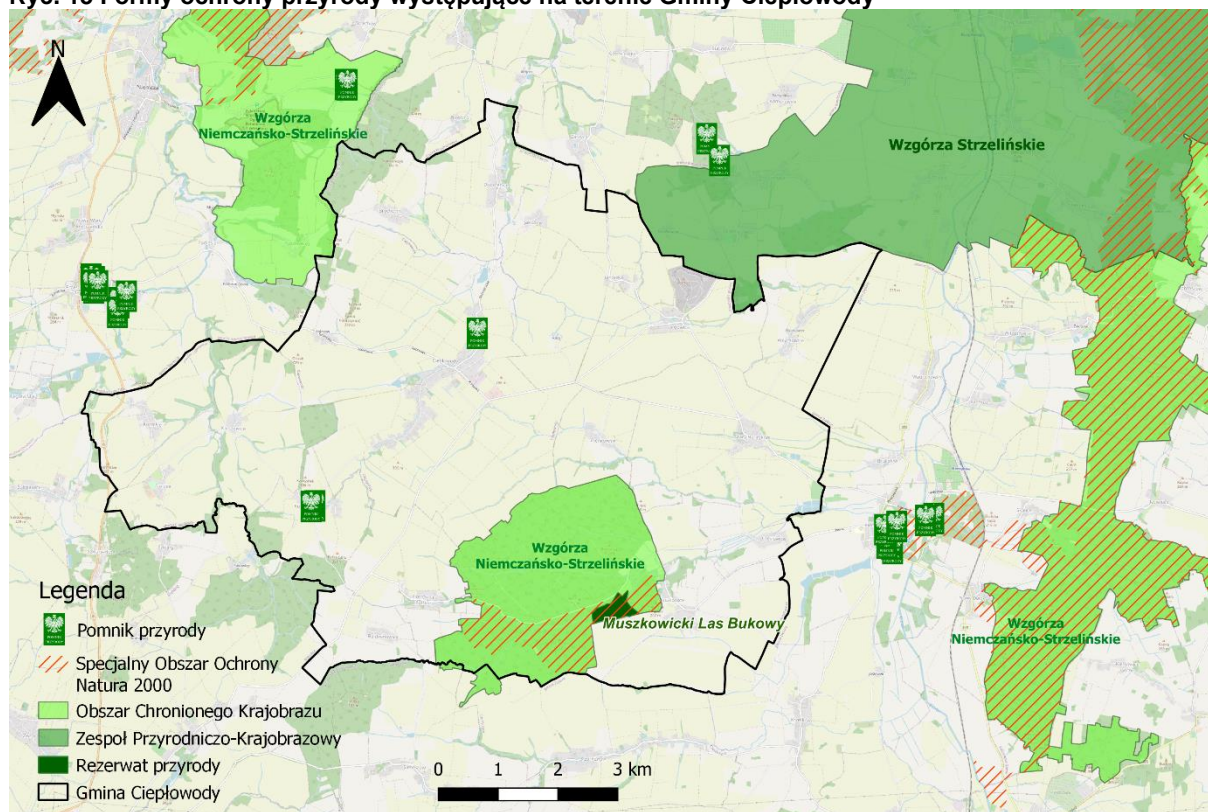
W skład mezoregionu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskich, w granicach Gminy Ciepłowody znajdują się trzy mikroregiony: Wzgórza Szklarskie, Wzgórza Dobrzeńskie i Kotlina Henrykowska.

Wzgórza Szklarskie to niewielkie pasmo rozciągające się w kierunku północ-południe w zachodnim rejonie Gminy. Region ten stanowi w większości bezleśne wzniesienia o wysokości nieprzekraczającej 400 m n.p.m. i charakteryzuje się płaskimi wierzchołkami wzniesień i łagodnymi stokami. Najwyższy położony punkt tego mikroregionu – Siodlasta (384 m n.p.m.), znajduje się w południowym krańcu pasma, w pobliżu miejscowości Siodłowice.

Wzgórza Dobrzeńskie są położone między dolinami rzeki Ślęzy i jej dopływu Małej Ślęzy i przebiegają niemal równolegle do pasma Wzgórza Szklarskich. Cechują się urozmaiconą rzeźbą terenu z ostrymi spadkami zboczy od zachodu, w które wcinają się doliny potoków i głębokie wąwozy. Najwyższymi punktami są Cierniowa Kopa (384 m n.p.m.), Góra Twardziel (358 m n.p.m.), Babia Góra (357 m n.p.m.) i Kamieńczyk (341 m n.p.m.).

Kotlina Henrykowska stanowi płaskie obniżenie we wschodniej części Gminy. Wzgórza charakteryzują się płaskimi wierzchołkami i łagodnymi stokami. Deniwelacje terenu sięgają tu ok. 160 m. Najwyższe wzniesienia zlokalizowane są w części zachodniej i południowo-zachodniej.

Ryc. 15 Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Ciepłowody

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Na terenie Gminy Ciepłowody znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- **Rezerwat przyrody „Muszkowicki Las Bukowy”** – rezerwat utworzony w 1966 r. mający na celu zachowanie naturalnego lasu bukowego oraz ochronę rzadkich gatunków roślin. Rezerwat znajduje się w całości w obszarze Natura 2000 Muszkowicki Las Bukowy i Obszarze Chronionego Krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie.
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich** – zespół krystalicznych wzniesień, w większości zalesionych, o powierzchni 6180 ha. Charakteryzuje się różnorodną szatą roślinną, zdominowaną przez lasy. Na obszarze wyróżnia się dwa obręby: Ziębice-Przeworno, zalesione lasami liściastymi o bogatym runie oraz obręb Muszkowicki, porośnięty lasami liściastymi z przewagą buka. Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich obejmuje także część lasów przylegających do północnej granicy Gminy oraz lasy za wschodnią granicą.
- **Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 „Muszkowicki Las Bukowy” PLH020068** – obszar obejmujący zalesiony fragment doliny potoku o krętym, zmiennym korycie oraz łagodny stok wzniesienia. Obszar ten jest kluczowy dla ochrony siedliska źródeł wapiennych, będących jednym z niewielu obecnie znanych i czynnych źródeł trawertynowych w Sudetach. Ponadto występuje tu cały szereg rzadkich gatunków roślin i zwierząt.
- **pomniki przyrody** – na obszarze Gminy znajdują się trzy pomniki przyrody w postaci drzew; dwa z nich (buki pospolite) znajdują się w miejscowości Kobyła Głowa, natomiast jeden (lipa drobnolistna) w miejscowości Ciepłowody przy ul. Bocznej 19.

Ponadto od północy Gmina graniczy z Zespołem Przyrodniczo-Krajobrazowym „Wzgórz Strzelińskie”, który ma na celu ochronę wyróżniającego się krajobrazu kulturowego i naturalnego, cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ochronę korytarza ekologicznego oraz ochronę obszarów wartościowych ze względu na turystykę, w tym walorów widokowych i estetycznych.

Gmina Ciepłowody położona jest w dorzeczu rzeki Odry, w obrębie zlewni rzek Ślęzy i Oławy. Przez Gminę przebiega dział wodny oddzielający te dwie zlewnie. Wszystkie ciek wodne mają charakter przedgórski, cechujący się wyraźnymi wezbrzeniami wiosennymi i słabo widocznymi wezbrzeniami letnimi. Zlewnia Oławy jest pod ochroną z uwagi na ujęcie wody dla potrzeb komunalnych Wrocławia.

Według wielu źródeł historycznych i naukowych, na terenie Gminy Ciepłowody istnieje prawdopodobieństwo występowania wód geotermalnych (stąd też wywodzi się nazwa Gminy). Wg starszej literatury, do Małej Ślęzy w Ciepłowodach dopływa lewostronny ciek, noszący w czasach słowiańskich nazwę „Ciepła Woda”. W 2004 roku przeprowadzono badania pozwalające stwierdzić temperaturę wód podziemnych w tym rejonie wynoszącą ponad 9°C (przy minusowych temperaturach powietrza), co może sugerować występowanie wód termalnych na niedużej głębokości. Ponadto, wg danych Państwowego Instytutu Geologicznego, Gmina Ciepłowody znajduje się w obszarze *Sudety i blok przedsudecki*, który został określony jako obszar perspektywiczny dla poszukiwania wód termalnych o niskim stopniu rozpoznania. Mając na uwadze powyższe istnieją solidne podstawy dla poszukiwania wód termalnych na terenie Gminy, które mogłyby w przyszłości stanowić nie tylko atrakcję turystyczną (w postaci np. basenów termalnych), ale także potencjał do wzmocnienia rozwoju gospodarczego gminy.

Na terenie Gminy występują złoża kopalin – surowce metaliczne oraz bazalty. Występują one w północnej i zachodniej części Gminy, w okolicy miejscowości Targowica i Tomice. Na północy udokumentowano złożo bazaltu „Targowica-Wschód”, przy którym działa kopalnia. W zachodniej części natomiast występują złoża rudy niklu „Szklary I” i „Szklary – Wzgórz Koźmickie”.

Gmina Ciepłowody charakteryzuje się bogactwem dziedzictwa historyczno-kulturowego, na które składają się zachowane wiejskie układy urbanistyczne, zabytki architektury i budownictwa oraz zabytki archeologiczne. Wśród zabytków architektury należy wyróżnić zespoły dworskie, pałacowe i kościelno-cmentarne, rezydencje, wiejskie domy mieszkalne i gospodarskie, kościoły, kaplice i krzyże pokutne.

Wśród najważniejszych zabytków znajdujących się na terenie Gminy Ciepłowody należy wymienić:

- **Zamek rycerski w Ciepłowodach** – zespół zamkowy z XIV w., wzniesiony na obszarze dawnego drewnianego grodu, będącego siedzibą rycerza z niemieckiego rodu Bart - Albrechta z Brodą. Przez stulecia zamek był własnością kilku rodów szlacheckich, w tym książąt ziębiczkich, a następnie rodu von Seydlitz, który przeprowadził jego rozbudowę w stylu renesansowym wg planów architekta Giovanniego Bernarda z Werony. Na początku XIX w. zamek spłonął, pozostawiając po sobie jedynie obwałowania i mury. Obecnie ruiny stanowią własność prywatną i nie są remontowane. Zachowana jest 4-kondygnacyjna wieża mieszkalna i relikw XIX-wiecznej przebudowy, a od strony południowej resztki mostu z przyporami. Zamek znajduje się w otoczeniu starych dębów (niektóre sięgają XV w.). Obok zamku znajduje się klasycystyczny, dobrze zachowany spichlerz oraz zabudowania folwarku.
- **Kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny** – XIII-wieczny kościół murowany, z prezbiterium nakrytym pięknym sklepieniem krzyżowym. We wnętrzu znajduje się klasycystyczny prospekt organowy oraz barokowa ambona.
- **XVII-wieczny młyn wodny** – murowana budowla wzniesiona pod koniec XVII wieku. Na szczytowej ścianie obiektu zachował się w bardzo dobrym stanie kartusz z datą 1699 i herbem ówczesnych właścicieli wsi - Anny i Joachima Sigismunda von Seydlitz. Obecnie znajduje się tu pracownia ceramiczna Barbary Trzybulskiej.
- **Zespół pałacowo-parkowy w Tomicach** – folwark z późnobarokowym zespołem pałacowym z XVIII wieku.
- **Zespół pałacowo-parkowy w Karczowicach** – zespół pałacowy z 2 poł. XIX w. . W otoczeniu pałacu znajdują się budynki folwarczne, a za budynkiem od strony zachodniej – pozostałości parku.
- **Zespół pałacowo-parkowy w Koźmicach** – pałac w stylu barokowym, powstały w 1696r. dla rodziny von Loeben. Wykonany z cegły, dwuskrzydłowy - na planie litery "L", podpiwniczony, dwukondygnacyjny. Na wschód od pałacu znajduje się park.

Na terenie Gminy znajdują się także zabytki techniki (np. mosty) oraz zabytkowe obiekty produkcyjne. Większość obiektów na obszarze Gminy nie została ujęta w rejestrze zabytków. Na terenie Gminy znajduje się ok. 300 stanowisk archeologicznych, takich jak wielokulturowe osady, cmentarzyska i grodziska. Zabytki te mają znaczenie unikalne w skali kraju i nierzadko wpisane do rejestru zabytków jako dobra kultury, co wraz z innymi elementami środowiska naturalnego i kulturowego przy właściwym zagospodarowaniu może stanowić istotny walor turystyczny w Gminie.

Gmina nie posiada rozwiniętej bazy turystycznej. W granicach Gminy przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- Szlak Ziębice – Piława Dolna (czarny),
- Szlak Ząbkowice Śląskie – Henryków (niebieski),
- Szlak Łagiewniki – Ziębice (czerwony),
- Odcinek Szlaku Cysterskiego na Ziemi Ząbkowickiej.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Z analizy danych GUS wynika, że w Gminie Ciepłowody w 2020 roku było zarejestrowanych 277 podmiotów gospodarczych, co stanowiło jedyne 3,8% w powiecie ząbkowickim (najmniej w całym powiecie). Od 2016 roku liczba zarejestrowanych podmiotów w Gminie wzrosła o 38.

Gmina Ciepłowody jest gminą o charakterze typowo rolniczym, dlatego też wykształciła jedynie usługi podstawowe, charakterystyczne dla terenów wiejskich. Podmioty gospodarcze w Gminie Ciepłowody to w większości drobne zakłady produkcyjne lub usługowe, m.in. usługi remontowo-budowlane, kamieniarsstwo, stolarstwo, ogrodnictwo, warsztat elektromechaniczny, warsztat budowlany, piekarnia, skład opału, lecznica zwierząt. Usługi ponadpodstawowe mieszkańców są zaspokajane poprzez bliskie sąsiedztwo większych ośrodków miejskich (np. Ząbkowice Śląskie). Większość usług w Gminie jest skupiona we wsi Ciepłowody (placówki handlowe, punkty gastronomiczne, bank, ochotnicza straż pożarna, rzemiosło, poczta, lecznica weterynaryjna). Znajduje się tu także szkoła, przedszkole, ośrodek zdrowia i apteka. Handel i rzemiosło w Gminie koncentruje się głównie we wsiach: Dobrzenice, Muszkowice, Stary Henryków i Wilamowice. Na terenie całej Gminy funkcjonuje sieć sklepów w sektorze prywatnym (około 30 sklepów) oraz 1 stacja paliw.

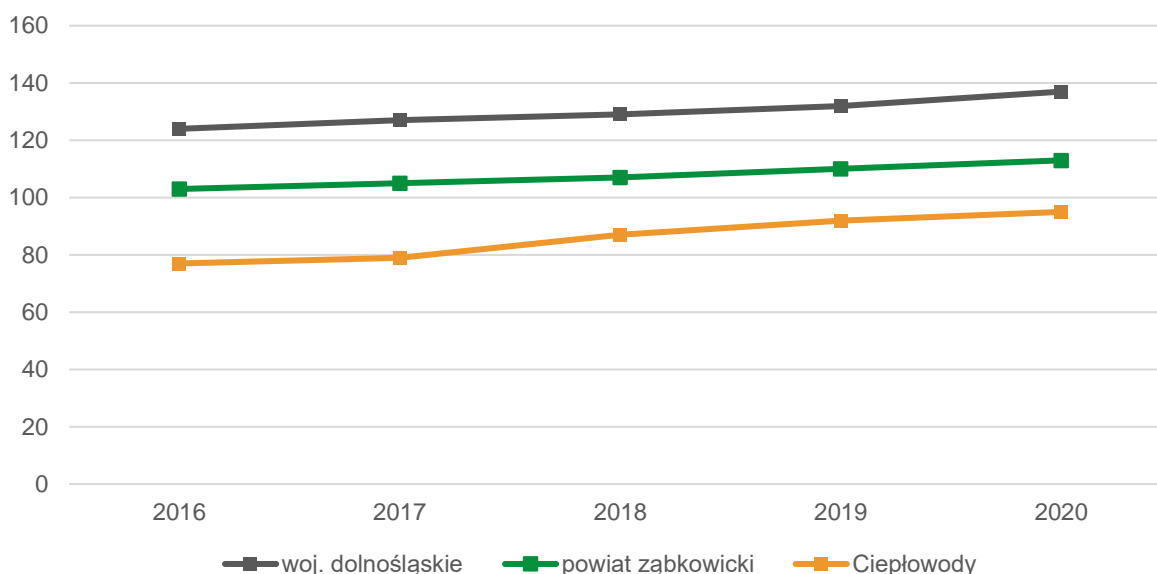
W Gminie Ciepłowody nie ma dużych zakładów przemysłowych. Na terenie Gminy funkcjonują dwa zakłady przetwórcze: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „WKS” w Targowicy zajmujące się przetwórstwem mięsa oraz Zakłady Mleczarskie w Grodkowie, zakład w Ciepłowodach, zajmujące się produkcją serów żółtych, twarogów i serów topionych.

Tab. 1 Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie ząbkowickim w latach 2016-2020

JST	2016		2020		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2016-2020
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat ząbkowicki	6 850	100,0%	7 234	100,0%	384
Bardo	457	6,7%	500	6,9%	43
Ciepłowody	239	3,5%	277	3,8%	38
Kamieniec Ząbkowicki	658	9,6%	754	10,4%	96
Stoszowice	526	7,7%	590	8,2%	64
Ząbkowice Śląskie	2 804	40,9%	2 879	39,8%	75
Ziębice	1 688	24,6%	1 708	23,6%	20
Złoty Stok	478	7,0%	526	7,3%	48

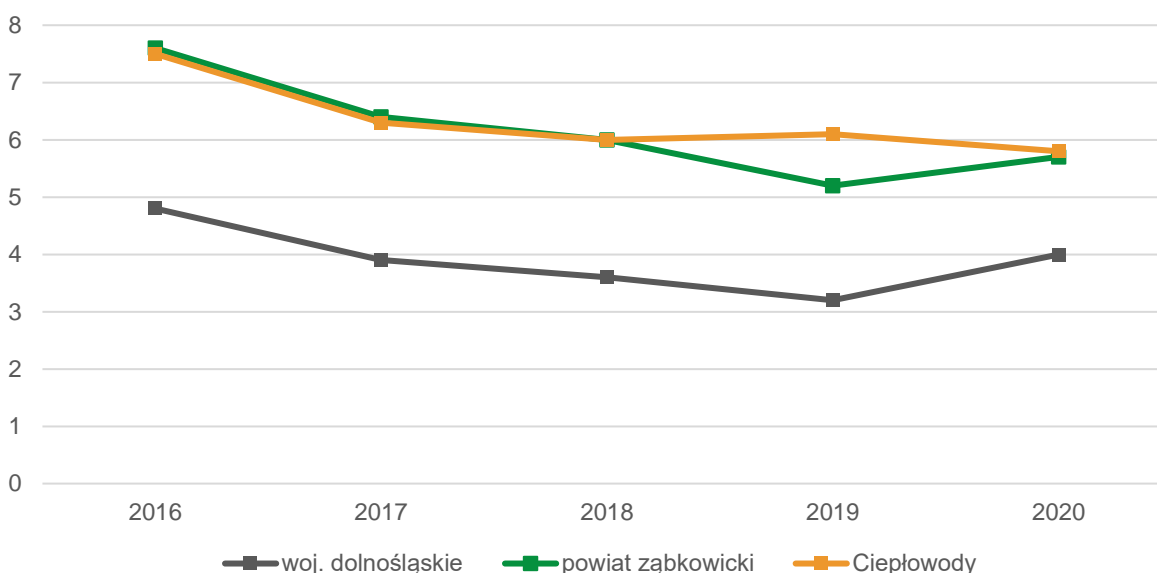
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres prezentuje liczbę zarejestrowanych podmiotów REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Ciepłowody w porównaniu do powiatu i województwa. Analizując dane na przestrzeni lat 2016-2020 należy zauważyć, że od 2017 roku następuje stały wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów. Jednak w dalszym ciągu wskaźnik ten pozostaje na niższym poziomie zarówno w stosunku do powiatu jak i województwa. W 2020 roku wskaźnik dla Gminy wynosił 95 podmiotów na 1 tys. mieszkańców i był on mniejszy od wskaźnika dla powiatu o 18 podmiotów oraz od wskaźnika dla województwa – o 42.

Ryc. 16 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Ciepłowody na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z analizy danych GUS na przestrzeni lat 2016-2020 wynika, że udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ciepłowody ulega stałemu spadkowi, z drobnym wyjątkiem w 2019 roku. Do 2018 roku udział bezrobotnych w Gminie systematycznie malał i utrzymywał wartości niemalże na równi z powiatem. W 2019 roku wskaźnik bezrobocia utrzymywał się na nieznacznie wyższym poziomie w stosunku do powiatu (o 1 %), by następnie wyrównać się w 2020 roku. Na tle województwa Gmina Ciepłowody wypada nieco gorzej pod względem bezrobocia. W 2020 roku udział bezrobotnych w Gminie Ciepłowody wyniósł 5,8% i był o niecałe 2% wyższy względem województwa dolnośląskiego.

Ryc. 17 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ciepłowody na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura komunikacyjna

Układ komunikacyjny Gminy tworzą drogi publiczne o łącznej długości około 65,9 km. Najważniejszy szlak komunikacyjny stanowi droga krajowa nr 8 (o znaczeniu międzynarodowym) relacji Warszawa-Kudowa Zdrój, która przebiega przez zachodni kraniec Gminy. Planowana jest rozbudowa trasy S8 na odcinku Kłodzko – Wrocław (Magnice): odcinek realizacyjny nr II Ząbkowice Śląskie – Łagiewniki z węzłami Ząbkowice Śląskie Północ i Niemcza. Planowany odcinek będzie przebiegał przez Gminę Ciepłowody, dzięki czemu Gmina zyska bezpośrednie i szybkie połączenie z Wrocławiem.

Drugim istotnym szlakiem komunikacyjnym jest położona w odległości ok. 2 km za wschodnią granicą Gminy droga wojewódzka nr 395, która stanowi połączenie z Wrocławiem. W granicach Gminy przebiega 14 dróg powiatowych zapewniających połączenie z sąsiednimi gminami oraz 14 dróg gminnych obsługujących miejscowości Gminy Ciepłowody. Łączna długość dróg gminnych wynosi 7,77 km. Większość dróg Gminnych jest przebudowana i w dobrym stanie technicznym. Główny ciąg komunikacyjny stanowi droga położona na osi południowy wschód-północny zachód, relacji Skoroszowice-Ząbkowice Śląskie. Na terenie Gminy znajdują się również działki drogowe niesklasyfikowane jako drogi gminne, w większości o nawierzchni szutrowej i w różnym stanie technicznym.

W Gminie nie funkcjonuje transport kolejowy. Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w Ząbkowicach Śląskich. Dawniej przez teren Gminy przebiegały dwie linie kolejowe, jednotorowe, o znaczeniu lokalnym:

- Linia nr 320 relacji Kondratowice – Ciepłowody – Ząbkowice Śląskie, o długości ok. 27 km, przebiegająca przez centralną i zachodnią część gminy. Przewozy na tej linii zostały zawieszony w 1994 r.
- Linia nr 335 relacji Henryków – Targowica – Ciepłowody, o długości ok. 10 km. Przewozy pasażerskie zawieszono w 1989 r., a towarowe w 1991 r.

Obecnie linie te zostały zdemontowane, jednak nie wyklucza się wznowienia transportu kolejowego w przyszłości. Pozostałością po infrastrukturze kolejowej jest dawny budynek stacji kolejowej w Ciepłowodach, która pełni obecnie funkcję mieszkalną.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje komunikacja miejska. Przewozy autobusowe są realizowane przez prywatną firmę transportową „Columbus” Przewóz Osób. Autobusy kursują na trasie: Ząbkowice Śląskie-Bobolice-Baldwinowice-Kobyła Głowa-Ciepłowody-Dobrzyń. Linia jest obsługiwana przez 3 autobusy. Kursy odbywają się od poniedziałku do piątku, 5 razy dziennie, w godzinach od 7:00 do 15:00.

Urządzenia sieciowe

Na terenie Gminy znajdują się 4 ujęcia wody:

- Dobrzyń - strefa zaopatrzenia: Ciepłowody, Dobrzyń, Cienkowice, Brochocin, Janówka, Targowica, Kobyła Głowa;
- Stary Henryków – strefa zaopatrzenia: Stary Henryków i Wilamowice;
- Piotrowice Polskie – strefa zaopatrzenia Piotrowice Polskie i Baldwinowice;
- Muszkowice – strefa zaopatrzenia: Muszkowice.

Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody na terenie Gminy Ciepłowody jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Ciepłowodach. Z gminnych wodociągów miejskich zaopatrywane jest 13 wsi – Ciepłowody, Ciepłowody Kolonia (Zakrzów), Kobyła Głowa, Brochocin, Dobrzyń, Jakubów, Janówka, Targowica, Cienkowice, Stary Henryków, Muszkowice, Wilamowice, Piotrowice Polskie i Baldwinowice. Wieś Czesławice jest zaopatrywana z wodociągu Ziębice, natomiast wsie Karczowice, Tomice i Koźmice są zaopatrywane w wodę z wodociągów zagrodowych, zasilanych z przydomowych studni.

W skład sieci wodociągowej wchodzi 1 wodociąg grupowy, 1 wodociąg lokalny oraz 1 wodociąg zasilany w wodę z sąsiedniej gminy Ziębice. W skład wodociągu grupowego wchodzi:

- ujęcie wody we wsi Cienkowice,
- stacja wodociągowa ze zbiornikami wyrównawczymi w Ciepłowodach,
- 4 pompownie strefowe we wsiach Ciepłowody, Jakubów i Brochocin,
- zbiorniki wyrównawcze we wsi Jakubów,
- sieć wodociągowa przesyłowa.

Wodociąg grupowy jest zasilany czterema studniami głębinowymi, zlokalizowanymi na terenie wsi Cienkowice. Źródłem zaopatrzenia wodociągu lokalnego są dwa ujęcia wody, znajdujące się na terenie rezerwatu przyrody oraz w miejscowości Stary Henryków. Ogólny stan techniczny sieci wodociągowej jest dobry.

Gmina Ciepłowody nie ma uporządkowanej gospodarki ściekowej. Do sieci kanalizacyjnej ma dostęp 24,5% mieszkańców Gminy Ciepłowody. Jedyną wieś w całości skanalizowana to Kobyła Głowa. W pozostałych wsiach występują krótkie odcinki kanalizacji deszczowej, które odprowadzają wody opadowe do wód powierzchniowych. Ścieki sanitarne z poszczególnych budynków są gromadzone w osadnikach bezodpływowych, osadnikach przepływowych i odprowadzane bezpośrednio do wód powierzchniowych lub poprzez kanalizację deszczową. Na obszarze Gminy funkcjonuje 7 oczyszczalni ścieków:

- oczyszczalnia w Ciepłowodach przy ul. Bocznej 11,
- oczyszczalnia we wsi Kobyła Głowa,
- oczyszczalnia biologiczna w Ciepłowodach przy ul. Ząbkowickiej,
- oczyszczalnia w Ciepłowodach przy ul. Spokojnej,
- oczyszczalnia w Piotrowicach Polskich oraz Baldwinowicach,
- oczyszczalnia w Karczowicach,
- oczyszczalnia w Koźmicach.

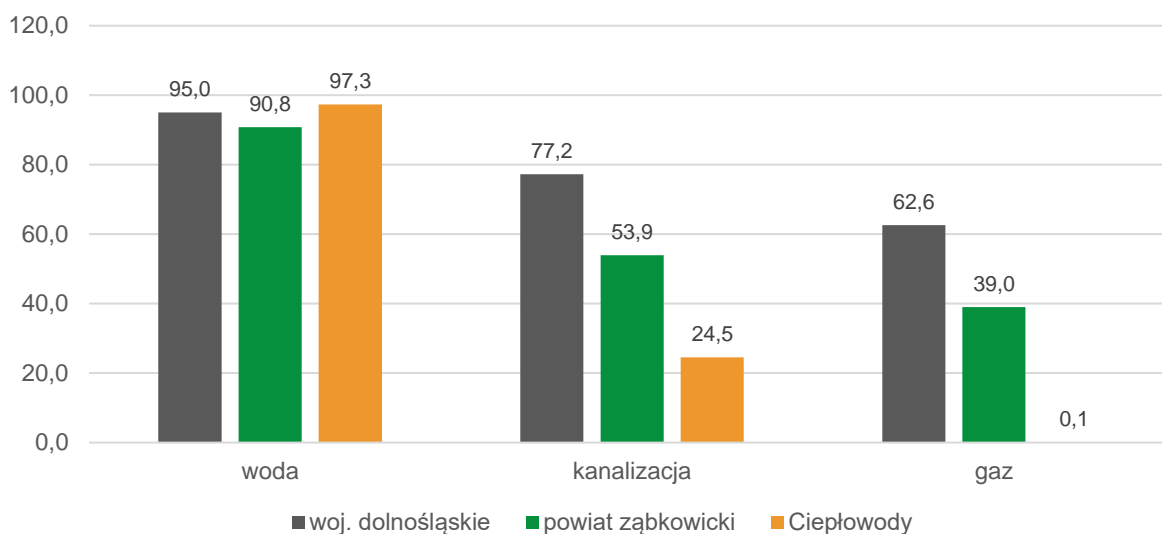
Są to w większości nieco większe oczyszczalnie przydomowe, które obejmują około kilkudziesięciu mieszkańców.

Gmina prowadzi według potrzeb inwentaryzację szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podejmuje działania kontrolne w zakresie wywozu nieczystości płynnych (ostatnia kontrola w lutym 2021 r.). Dla mieszkańców nie mających dostępu do kanalizacji Gmina w ubiegłych latach oferowała dotacje na budowę przydomowych oczyszczalni, jednak w związku z planowaną inwestycją polegającą na rozbudowie systemu kanalizacyjnego władze podjęły decyzję o wycofaniu się z takiej formy wsparcia.

Gmina Ciepłowody ma w planach rozbudowę systemu kanalizacji w największych aglomeracjach oraz budowę nowej, dużej oczyszczalni, która docelowo ma obsługiwać również wymienione wyżej obiekty. Przepustowość działających oczyszczalni ścieków będzie wystarczająca zarówno przy obecnej liczbie mieszkańców, jak i przy zwiększeniu zaludnienia.

Na poniższym wykresie zaprezentowano udział mieszkańców korzystających z infrastruktury technicznej na terenie Gminy. Z analizy danych wynika, że Gmina wypada najlepiej pod kątem korzystania z infrastruktury wodociągowej – w 2020 roku poziom zwodociągowania osiągnął 97,3%, co wykraczało ponad średnią dla województwa i powiatu. W zakresie gospodarki ściekowej jedynie 24,5% mieszkańców uzyskało dostęp do sieci kanalizacyjnej w 2020 roku. Pod względem sieci gazowej Gmina uzyskała najniższy wskaźnik, wynoszący zaledwie 0,1%, co wynika z braku systemu gazowniczego.

Ryc. 18 Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Ciepłowody w 2020 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarka odpadami

Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych na terenie Gminy jest Związek Międzygminny Ślęża-Oława. Związek realizuje zadania w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gmin: Borów, Ciepłowody, Czernica, Przeworno, Siechnice, Żórawina oraz Miasta Oława.

Odpady są odbierane przez Wykonawców, na podstawie umów podpisanych ze Związkiem. Na terenie Gminy Ciepłowody w 2020 roku za odbiór odpadów odpowiadała firma Remondis Dolny Śląsk Sp. z o.o., której podwykonawcą był Zakład Usług Komunalnych w Ziębicach Sp. z o.o.

Zebrane odpady były przetwarzane w Zakładzie Gospodarowania Odpadami Gać Sp. z o.o., której Związek jest jednym z udziałowców.

Na terenie Związku obowiązuje selekcja odpadów na 5 frakcji: papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji i odpady zmieszane resztkowe. Odpady były wywożone wg częstotliwości:

- papier i szkło – 1 raz w miesiącu,
- metale i tworzywa sztuczne – 1 raz na 2 tygodnie,
- odpady ulegające biodegradacji – 1 raz na dwa tygodnie (w okresie od kwietnia do października 1 raz w tygodniu),
- odpady zmieszane resztkowe – 1 raz na 2 tygodnie.

Na terenie Związku w 2020 r. funkcjonował jeden Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Godzikowicach. Ponadto na terenie Związku działały Mobilne Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (MPSZOK). W Gminie Ciepłowody funkcjonował MPSZOK ul. Kolejowej 15. MPSZOK działał przez 7 miesięcy w roku – za wyjątkiem okresu maj-czerwiec i wrzesień-listopad. Ponadto Związek organizuje tzw. zbiórki objazdowe. W 2020 r. przeprowadzono je dwukrotnie na terenie każdej z gmin. W trakcie zbiórek odbierano wybrane frakcje odpadów:

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony,
- odpady budowlane.

Ostatni filar selekcji odpadów prowadzonej przez Związek stanowi zbiórka przeterminowanych i zbędnych leków. Odpady są przyjmowane w 28 punktach na terenie działalności Związku. Od 2014 r. zbiórka leków w Ciepłowodach jest organizowana w Punkcie Aptecznym przy ul. A. Mickiewicza 7. Odpady są odbierane raz w miesiącu.

W poniższej tabeli zestawiono masę odpadów komunalnych zebranych w latach 2017-2020 w Gminie Ciepłowody. Według danych GUS nastąpił wyraźny wzrost ilości zbieranych odpadów na terenie Gminy – od 2017 do 2020 roku o niespełna 100 ton. Należy jednak zauważyć, że systematycznie wzrasta udział odpadów zebranych selektywnie: w 2020 roku wskaźnik ten wynosił ponad 30% - blisko dwukrotnie więcej w porównaniu do 2017 roku, co jest korzystnym zjawiskiem.

Tab. 2 Stan gospodarki odpadami w Gminie Ciepłowody w latach 2017-2020.

	2017	2018	2019	2020
Ilość zebranych odpadów komunalnych [t], w tym:	725,06	701,40	759,27	817,82
zmieszane	609,38	584,68	613,52	569,60
segregowane	115,68	116,72	145,75	248,22
udział odpadów segregowanych	16%	16,6%	19,2%	30,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2004 roku Gmina Ciepłowody opracowała Plan gospodarki odpadami, określający cele i zadania strategiczne Gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Najważniejszym celem jest zapobieganie i minimalizacja wytwarzania odpadów, osiągnięta głównie poprzez edukację ekologiczną i oddziaływanie na zachowania mieszkańców podczas zakupów i stosowania produktów (np. pokazywanie dobrych praktyk, rozwój metod alternatywnej zbiórki odpadów, wprowadzanie zachęt finansowych).

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Gmina Ciepłowody posiada Program Ochrony Środowiska, opracowany w 2004 roku z perspektywą długoterminową do 2015 r. Jako podstawowe cele w zakresie ochrony środowiska Gmina wyznaczyła m.in.:

1. Podniesienie jakości gleb
2. Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystanie
3. Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej
4. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i ochronę zlewni rzek Ślęzy i Oławy
5. Likwidacja dzikich wysypisk na terenie Gminy
6. Ograniczenie emisji z niskich źródeł energetycznych i zanieczyszczeń komunikacyjnych
7. Modernizacja sieci dróg gminnych i rozwój alternatywnych rodzajów transportu
8. Rozwój monitoringu środowiska w celu uzyskania pełnej informacji o środowisku
9. Podniesienie świadomości ekologicznej w społeczeństwie

W zakresie inwestycji prośrodowiskowych Gmina Ciepłowody w 2020 r. podpisała umowę z Dolnośląską Instytucją Pośredniczącą na realizację projektu „Modernizacja systemów grzewczych i odnawialne źródła energii w Gminie Ciepłowody i Gminie Ziębice – projekty grantowe dotyczące zwalczania emisji kominowej” realizowanego przez Gminę Ciepłowody i Gminę Ziębice ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020. Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych na terenie gmin Ciepłowody i Ziębice poprzez modernizację źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych i wielorodzinnych wspartą inwestycjami w OZE. Projekt zakłada wymianę nie ekologicznego źródła ciepła na nowe, mniej emisyjne źródło ciepła, takie jak piec na pellet, kocioł gazowy, pompa ciepła, fotowoltaika. W ramach projektu przewidziano wymianę 90 pieców na terenie Gminy, przy dofinansowaniu do 85% - średnia wartość grantu na mieszkańca 35 000 zł. Przedsięwzięcie było promowane z wykorzystaniem lokalnej prasy, ulotek informacyjnych, plakatów oraz na stronie internetowej Gminy i na Facebooku. Podpisywanie umów dotacyjnych planowane jest na IV kwartał 2021 r.

W 2008 r. Gmina Ciepłowody przyjęła Program usuwania azbestu z terenu Gminy Ciepłowody na lata 2003 – 2032, którego celem było uzmysłowienie mieszkańcom Gminy Ciepłowody negatywnego wpływu azbestu na zdrowie ludzi i środowisko oraz identyfikacja i przybliżenie problemu odpadów, materiałów budowlanych zawierających azbest jak i ich fachowe usuwanie a następnie likwidacja. W 2016 r. przeprowadzono aktualizację programu, która określa warunki bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest oraz wyznacza zadania ukierunkowane na stopniową eliminację tych wyrobów przy zachowaniu uwarunkowań prawnych, technicznych, organizacyjnych i ekonomicznych.

Gmina Ciepłowody corocznie przystępuje do konkursów o dofinansowanie do unieszkodliwiania azbestu, organizowanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. W 2020 r. Gmina otrzymała dofinansowanie w kwocie 12 355,35 zł na realizację projektu pn.: „Demontaż, zbieranie, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest z terenu Gminy Ciepłowody w 2020 roku”.

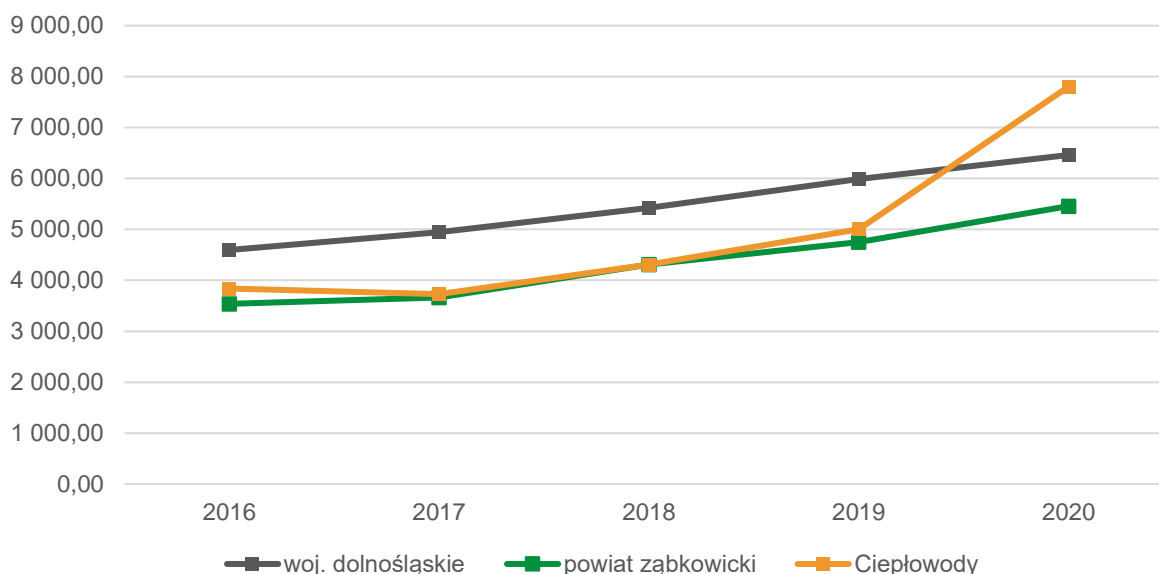
Gmina podejmuje także działania na rzecz edukacji ekologicznej młodzieży. W marcu 2021 r. w klasach I-III Szkoły Podstawowej w Ciepłowodach odbył się finał projektu ekologiczno-przyrodniczego pt.: „Eko-przyjaciele”, którego celem było propagowanie i kształtowanie postaw ekologicznych u najmłodszych, uświadamianie dzieciom korzyści wynikających z troski o środowisko naturalne oraz poznanie i utrwalanie sposobów postępowania z niebezpiecznymi odpadami. Ponadto szkoła organizuje corocznie konkurs pt.: „Warto być Eko” o tematyce ekologiczno-przyrodniczej. Działania na rzecz edukacji ekologicznej najmłodszych podejmuje także świetlica szkolna, która bierze udział w Ogólnopolskim Projekcie Edukacyjnym Akademia Świetlicowa „Świetliczaki na tropie...skrzydeł natury”. Projekt ma na celu uwrażliwienie dzieci na piękno otaczającego świata i potrzebę ochrony środowiska. W ramach projektu uczestnicy wykonują zadania związane m.in ekologią i ochroną przyrody.

2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

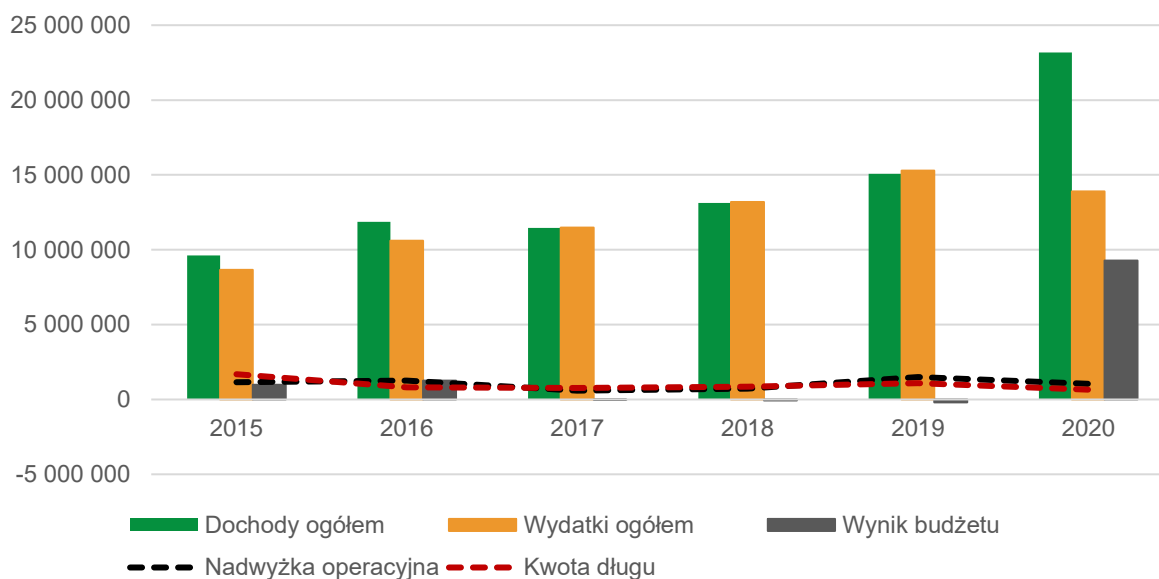
Na przestrzeni lat 2015-2020 dochody budżetu Gminy Ciepłowody systematycznie zwiększały się. W 2015 r. wynosiły 9,6 mln zł, natomiast w 2020 r. – 23,2 mln zł. Największy wzrost nastąpił w 2020 roku, gdy dochody zwiększyły się o ponad 8 mln zł w stosunku do roku poprzedniego. Było to związane z otrzymanymi dotacjami na inwestycje, w szczególności na rozbudowę kanalizacji sanitarnej, a także na modernizację dróg gminnych.

Wzrost dochodów budżetowych ma swoje przełożenie na wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca. Od 2017 roku wskaźnik ten systematycznie wzrastał osiągając w 2020 roku wysokość 7802,47 zł, co stawia Gminę na wyższym poziomie w stosunku do powiatu i województwa, w których wysokość dochodów na 1 osobę w 2020 roku wyniosła odpowiednio 5457,35 zł i 6461,1 zł.

Ryc. 19 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Ciepłowody na tle powiatu i województwa w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szczegółowe wykonanie budżetu Gminy Ciepłowody w latach 2015-2020 zostało przedstawione na poniższym wykresie. Z analizy danych wynika, że na przestrzeni omawianego okresu Gmina osiągała korzystny wynik budżetu – w 2020 roku wynosił 9 274 144,39 zł. Deficyty budżetowe¹ występowały w latach 2017-2019, gdzie największy deficyt miał miejsce w 2019 roku i wynosił -199 278,54 zł.

Ryc. 20 Wykonanie budżetu Gminy Ciepłowody w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Na przestrzeni lat 2015-2020 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących Gminy Ciepłowody była dosyć stabilna. Uzyskiwana nadwyżka operacyjna, tj. różnica między dochodami i wydatkami bieżącymi utrzymywała się na poziomie około 1 mln zł, co stanowi średnio ok. 10% dochodów ogółem. Należy dodatkowo zauważyć, że od 2015 r. nadwyżka ta nieznacznie maleje, osiągając w 2020 r. kwotę 1 040 803,12 zł – o ok. 500 tys. mniej w stosunku do roku poprzedniego.

¹ **Deficyt budżetowy** to sytuacja, w której wydatki w budżecie danej instytucji są wyższe niż jej dochody w danym okresie rozliczeniowym (roku budżetowym).

Z analizy powyższych danych wynika, że zadłużenie Gminy systematycznie maleje. W 2020 r. kwota długu wynosiła 654 345 zł, co stanowiło jedynie niespełna 3% ogólnych dochodów. Od 2015 r. zadłużenie spadło o ponad 1 mln zł.

Struktura dochodów i wydatków

Najważniejszą część dochodów gminy stanowią dochody własne, które warunkują samodzielność finansową jednostki. Na dochody własne składają się przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Wysokość dochodów z podatków jest zależna od Gminy, która w ramach swoich kompetencji wydaje uchwały określające stawki podatkowe oraz ulgi i zwolnienia. Swoboda w kształtowaniu dochodów podatkowych wpływa z kolei na funkcjonowanie podmiotów gospodarczych, co w efekcie stymuluje rozwój lokalny.

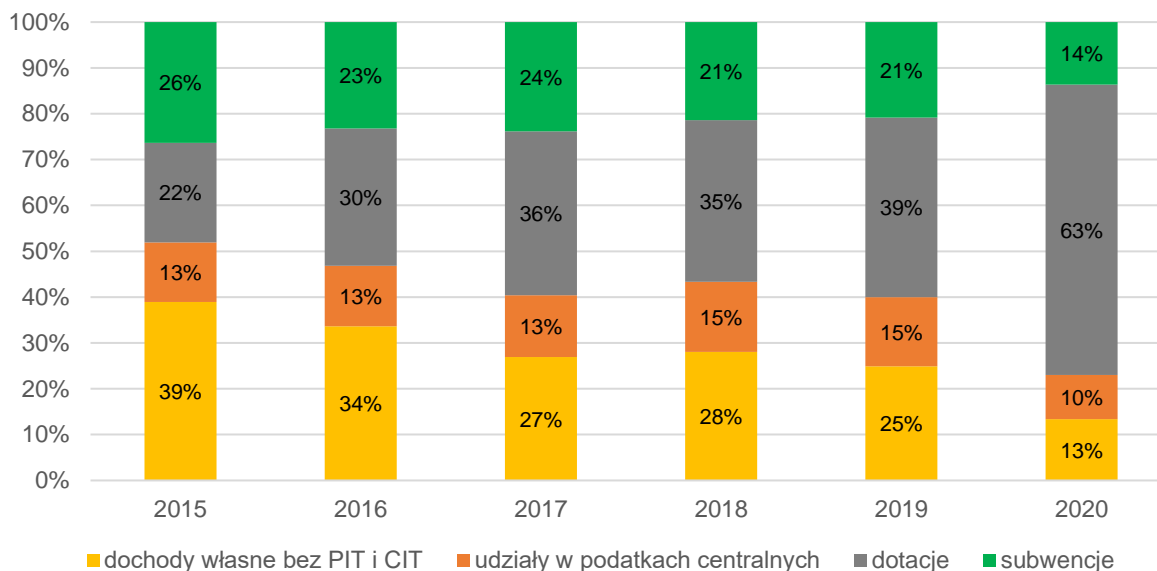
W poniższej tabeli zestawiono dochody Gminy Ciepłowody w latach 2015-2020. Na przestrzeni analizowanego okresu widać ogólny wzrost dochodów – od roku 2015 dochody ogółem wzrosły o ponad 13,5 mln. Dochody własne Gminy utrzymują się w granicach 3-4 mln rocznie. Obserwuje się także systematyczny wzrost udziału w podatkach centralnych z każdym rokiem. W zakresie dotacji zaobserwowano systematyczny wzrost wartości w latach 2015-2019 (o średnio 1 mln zł rocznie), a następnie gwałtowny skok w 2020 roku – o prawie 9 mln zł.

Tab. 3 Wykaz dochodów Gminy Ciepłowody w latach 2015-2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody własne	3 750 767,55	3 991 459,63	3 089 406,88	3 684 725,3	3 754 886,87	3 102 870,88
udziały w podatkach centralnych	1 253 164,59	1 562 926,79	1 543 658,88	2 000 706,14	2 274 152,44	2 225 824,74
dotacje	2 091 427,95	3 549 931,86	4 096 438,98	4 627 961,01	5 912 935,31	14 697 313,6
subwencje	2 534 167	2 756 193	2 734 055	2 811 680	3 141 584	3 155 131
ogółem	9 629 527,09	1 186 0511,3	11 463 559,7	13 125 072,5	15 083 558,6	23 181 140,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Analizując dane z poniższego wykresu zauważa się tendencję spadkową w zakresie udziału dochodów własnych Gminy w ogólnych dochodach. W 2015 udział dochodów własnych kształtował się na poziomie 39%, podczas gdy w 2020 roku udział ten wynosił zaledwie 13%. Sytuacja ta jest następstwem zwiększenia się dotacji na cele bieżące – w 2015 roku dotacje stanowiły 22% dochodów Gminy, natomiast w 2020 roku udział ten wynosił 63%. Najmniejszy udział w strukturze dochodów Gminy posiada subwencja ogólna z budżetu państwa. W 2020 roku udział ten wynosił 3 155 131 mln zł, co stanowiło 14% ogólnych dochodów Gminy.

Ryc. 21 Struktura dochodów Gminy Ciepłowody w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Udział dochodów z podatków centralnych w budżecie Gminy systematycznie maleje – w 2020 roku kwoty te stanowiły jedynie 10% udziału w dochodach ogólnych. Największe znaczenie w dochodach podatkowych budżetu Gminy odgrywają podatek dochodowy od osób fizycznych PIT (ponad 2 mln zł w 2020 r.), podatek od nieruchomości (średnio ok. 1-1,5 mln zł wpływu rocznie) oraz podatek rolny (ok. 1 mln zł wpływu rocznie). Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych CIT wynoszą średnio ok. 40 tys. rocznie, co jest odzwierciedleniem małej liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy.

Tab. 4 Dochody podatkowe Gminy Ciepłowody w latach 2015-2020

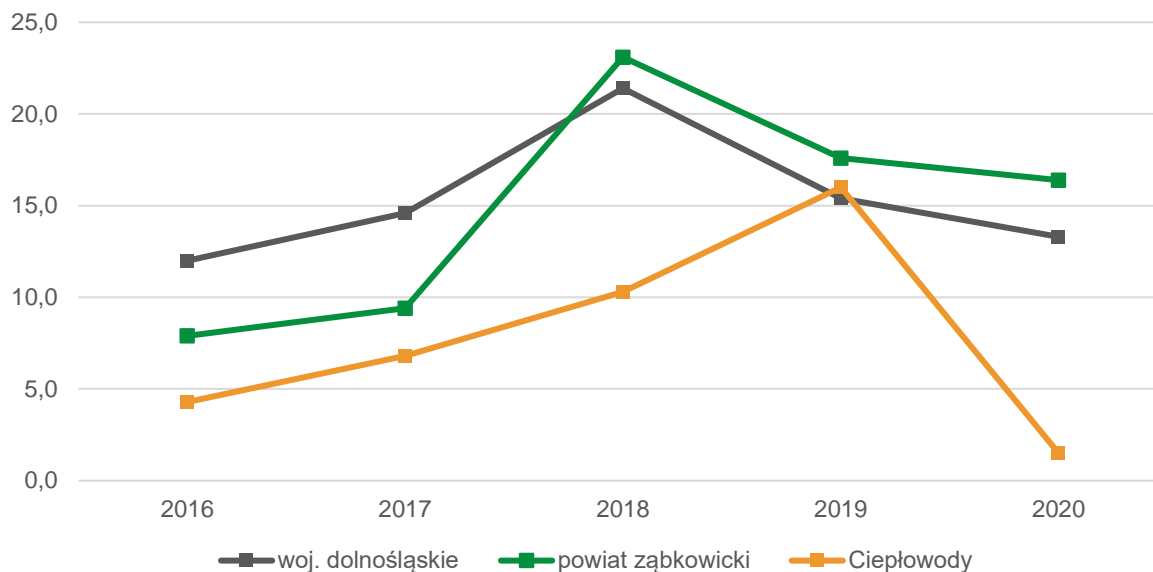
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
PIT	1 216 140,00	1 532 974,00	1 507 015,00	1 965 848,00	2 226 387,00	2 187 642,00
CIT	37 024,59	29 952,79	36 643,88	34 858,14	47 765,44	38 182,74
podatek rolny	1 298 896,40	1 133 353,42	1 104 142,82	1 098 255,50	1 150 083,14	1 219 016,73
podatek od nieruchomości	1 285 113,77	1 342 592,67	1 424 942,47	1 717 124,39	1 645 889,99	1 637 661,54
podatek leśny	21 494,00	41 613,03	41 350,00	42 820,97	41 107,00	34 922,03
podatek od środków transportowych	36 717,25	48 306,75	47 601,00	23 965,55	48 819,00	19 315,47
podatek od osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	1 440,00	1 440,00	1 440,00	1 462,00	1 488,00	1 315,00
podatek od czynności cywilnoprawnych	32 387,11	36 748,93	58 386,00	140 795,90	68 050,07	117 375,05
wpływy z opłaty skarbowej	8 273,00	11 371,00	10 339,00	10 636,00	10 724,80	11 200,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	155 885,40	183 723,00	163 960,80	295 695,60	222 565,20	139 476,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

W zakresie wydatków inwestycyjnych największy ich udział w latach 2018-2020 przypadwał w działach: oświata i wychowanie (30%), rodzina (29%), administracja publiczna (12%), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (7%), transport i łączność (5%), pomoc społeczna (6%), rolnictwo i łowiectwo (4%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (3%), kultura fizyczna i sport (2%), bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (1%).

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem przedstawiono na poniższej rycinie. Udział ten kształtuje się na niższym poziomie w stosunku do powiatu oraz województwa. Od 2016 roku udział wydatków na inwestycje systematycznie wzrastał, osiągając swój najwyższy poziom w 2019 roku – 16% udziału w wydatkach ogółem. W 2020 r. udział ten gwałtownie spadł – do 1,5%.

Ryc. 22 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Ciepłowody na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

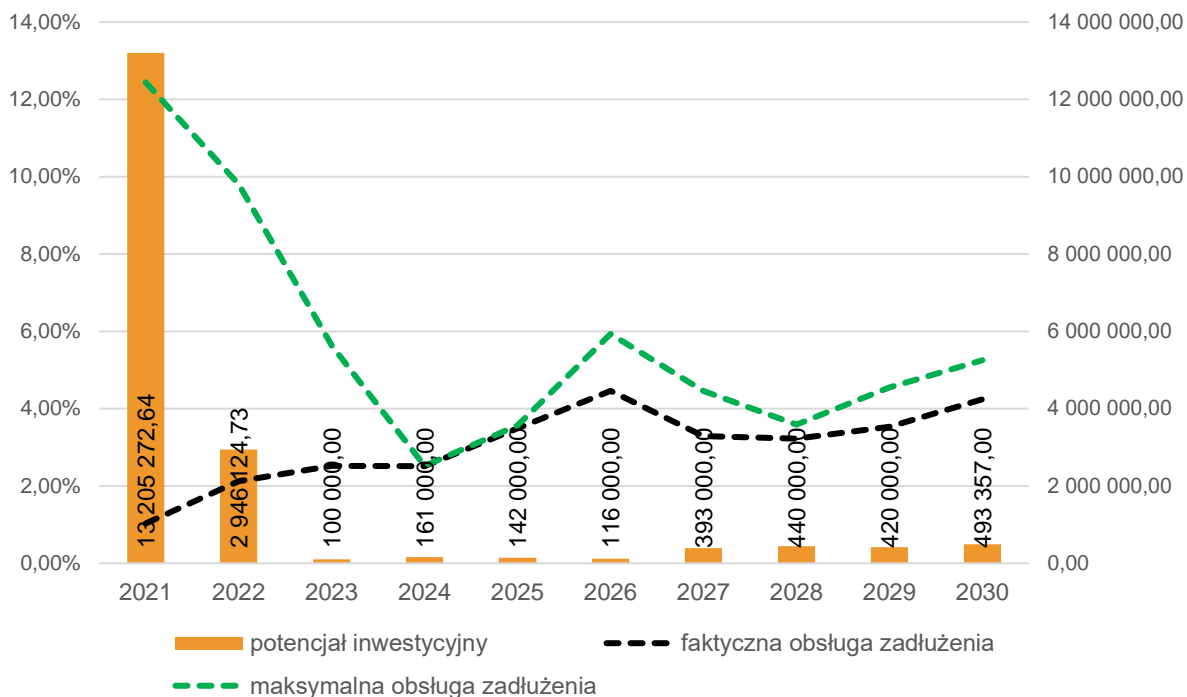
Potencjał inwestycyjny

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Ciepłowody w perspektywie do 2030 r. według Uchwały nr 167/XXVIII/21 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ciepłowody na lata 2021-2030. Wykres ten stanowi reprezentację możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 Ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Analizując dane z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań, choć różnica ta jest niewielka – szczególnie w latach 2024-2025, co może zagrażać dyscyplinie finansów publicznych w przypadku nieoczekiwanej zmiany sytuacji finansowej Gminy.

Na wykresie przedstawiono także potencjał inwestycyjny Gminy, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Z wykresu wynika, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy (2021-2030) wyniesie około 18,4 mln zł.

Ryc. 23 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Ciepłowody na lata 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr 167/XXVIII/21 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ciepłowody na lata 2021-2030.

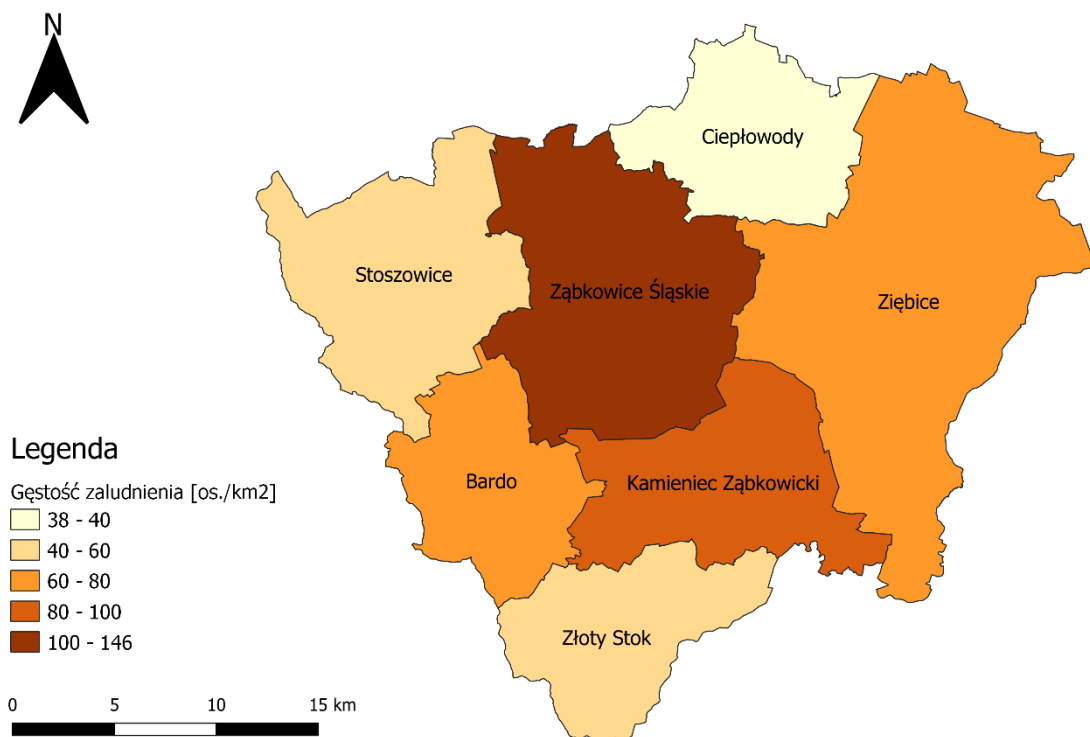

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Wg danych GUS w 2020 r. w Gminie Ciepłowody mieszkało 2924 osób, co stanowiło 5% liczby ludności w powiecie ząbkowickim. W przeliczeniu na powierzchnię stanowiło to 38 os./km² i była to najniższa gęstość zaludnienia w skali całego powiatu. Największa gęstość zaludnienia wystąpiła w sąsiednich Ząbkowicach Śląskich – 146 os./km².

Ryc. 24 Gęstość zaludnienia w powiecie ząbkowickim w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii i GUS.

Poniższa tabela przedstawia zmiany liczby ludności w powiecie ząbkowickim w latach 2016-2020. Z analizy danych wynika, że na przestrzeni omawianego okresu liczba ludności systematycznie malała – od 2016 r. o 163 osoby. Ma to swoje odzwierciedlenie w dynamice zmian – 98,7%. Jednakże należy zauważyć, że spadek ludności dotyczył całego powiatu – z 66 527 osób w 2016 r. do 64 080 osób w 2020 r.

Tab. 5 Zmiany liczby ludności w powiecie ząbkowickim w latach 2016-2020

JST	2016	2017	2018	2019	2020	udział w 2020 r.	średnia dynamika
powiat ząbkowicki	66 527	66 009	65 428	64 802	64 080	100%	99,1%
Bardo	5 381	5 362	5 328	5 286	5 210	8%	99,2%
Cieplowody	3 087	3 059	3 014	2 989	2 924	5%	98,7%
Kamieniec Ząbkowicki	8 324	8 247	8 182	8 086	8 003	12%	99,0%
Stoszowice	5 464	5 473	5 415	5 381	5 360	8%	99,5%
Ząbkowice Śląskie	22 187	22 058	21 885	21 664	21 405	33%	99,1%
Ziębice	17 461	17 242	17 088	16 949	16 768	26%	99,0%
Złoty Stok	4 623	4 568	4 516	4 447	4 410	7%	98,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Spadek liczby ludności w Gminie Cieplowody jest uwarunkowany dwoma wskaźnikami – ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji. Analizując poniższą tabelę można zaobserwować, że w 2020 r. wskaźnik przyrostu naturalnego był ujemny w całym województwie dolnośląskim, jak również w powiecie ząbkowickim. Oznacza to, że liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Gmina Cieplowody charakteryzowała się najniższym przyrostem naturalnym na 1000 mieszkańców w skali powiatu (-16,49).

Saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2020 r. osiągnęło wartość dodatnią w województwie dolnośląskim, natomiast ujemną w powiecie ząbkowickim. W Gminie Cieplowody saldo migracji osiągnęło wartość -4,38 i jest to drugi najniższy wskaźnik na tle pozostałych gmin – jedynie w gminie Bardo wskaźnik ten osiągnął niższą wartość (-5,16). Gmina Cieplowody odnotowała największą zmianę tego wskaźnika od 2016 roku (-0,95), co oznacza, że Gmina ta charakteryzuje się największym odpływem ludności na tle powiatu. Sytuacja ta wywołana jest przede wszystkim odpływem młodych ludzi, którzy już od najmłodszych lat opuszczają Gminę w poszukiwaniu pracy.

Tab. 6 Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Cieplowody w latach 2016-2020 na tle powiatu i województwa

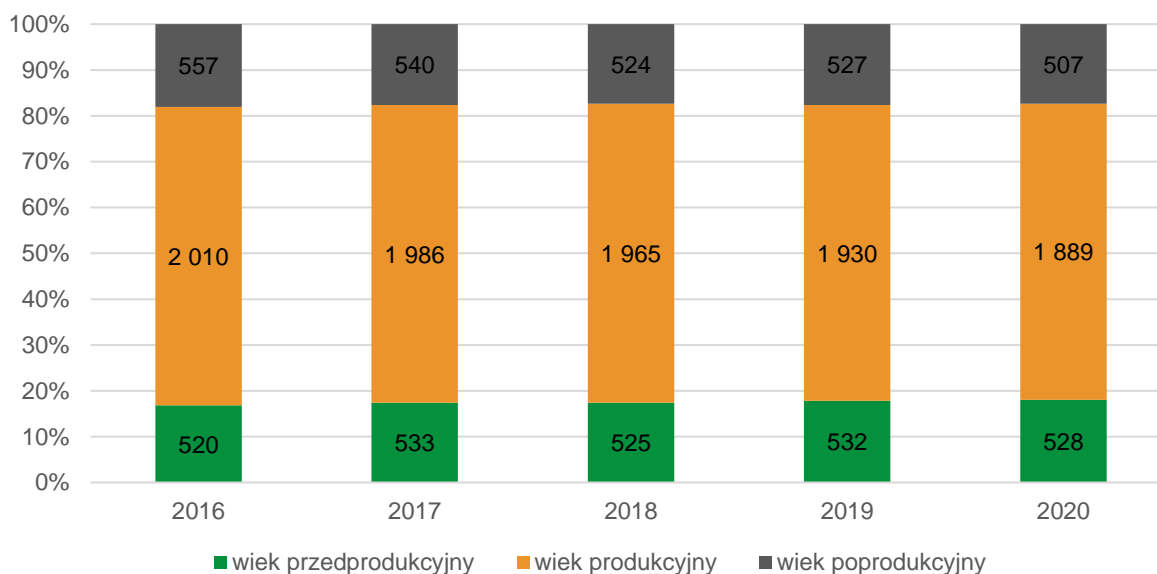
JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2020 r.	zmiana wskaźnika od 2016 r.	2020 r.	zmiana wskaźnika od 2016 r.
woj. dolnośląskie	-4,09	-0,76	1,33	0,08
powiat ząbkowicki	-8,90	-0,83	-2,22	-0,06
Bardo	-11,27	-1,25	-5,16	-1,89
Cieplowody	-16,49	-2,43	-4,38	-0,95
Kamieniec Ząbkowicki	-6,58	-1,23	-2,98	-0,85
Stoszowice	-5,41	-0,35	-0,56	0,81
Ząbkowice Śląskie	-8,29	-0,67	-1,76	0,11
Ziębice	-9,67	-0,44	-2,08	0,33
Złoty Stok	-9,50	-1,46	-0,68	1,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W strukturze demograficznej wyróżnia się trzy grupy ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Wiek przedprodukcyjny to wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, najczęściej określany jako wiek 0-17 lat. Wiek produkcyjny określa się jako wiek, w którym ludność jest zdolna do pracy (mężczyźni w wieku 18-64 lata oraz kobiety w wieku 18-59 lat). Wiek poprodukcyjny oznacza grupę osób, które zazwyczaj kończą pracę zawodową (dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej).

Analizując strukturę ludności w Gminie Ciepłowody da się zauważyć, że udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności nie ulega znacznym zmianom. Największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym – średnio 65% ogólnej liczby ludności. Osoby w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym stanowią podobny odsetek w liczbie mieszkańców, który wynosi średnio 18%. Liczba ludności maleje systematycznie w każdej grupie, co ma związek z ujemnym przyrostem naturalnym oraz odpływem ludności z Gminy. W 2020 r. liczba ludności w wieku produkcyjnym wynosiła 1889 osób – o 121 osób mniej w stosunku do 2016 r.

Ryc. 25 Struktura ludności w Gminie Ciepłowody w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Uszczegółowieniem analizy struktury demograficznej jest poniższa tabela, przedstawiająca odsetek mieszkańców w wieku kreatywnym oraz senioralne obciążenie demograficzne. W 2020 r. odsetek mieszkańców w wieku kreatywnym w Gminie Ciepłowody wynosił 15,87% i przewyższał wartości dla województwa i powiatu. W porównaniu do 2016 r. wskaźnik ten zmalał o niecałe 2%, jednak jest to tendencja zauważalna w całym województwie oraz powiecie. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego stanowi odzwierciedlenie dynamiki starzenia się społeczeństwa. W Gminie Ciepłowody wskaźnik ten wyniósł 19% w 2020 r. i zmalał o ponad 1% od 2016 r. Pod tym względem Gmina wypada korzystnie na tle powiatu i województwa, gdzie wskaźniki te wzrosły o 5% na przestrzeni lat 2016-2020.

Tab. 7 Wskaźniki demograficzne dla Gminy Ciepłowody w 2016 i 2020 roku

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym ¹ (%)			senioralne obciążenie demograficzne ² (%)		
	2016	2020	dynamika	2016	2020	dynamika
woj. dolnośląskie	15,72	13,38	85%	24,60	29,90	122%
powiat ząbkowicki	15,19	13,64	90%	24,70	30,00	121%
Ciepłowody	17,40	15,87	91%	20,20	19,00	94%

¹ ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

² ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Kapitał społeczny

Edukacja przedszkolna i szkolna

Od 2019 roku na terenie Gminy Ciepłowody funkcjonuje żłobek gminny, powołany na mocy uchwały nr 25/IV/19 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 14 stycznia 2019 r. w sprawie utworzenia Żłobka Gminnego w Ciepłowodach i ustalenia statutu Żłobka.

Na koniec 2020 r. do żłobka zapisanych było 15 dzieci. W ramach działalności żłobka prowadzone są zajęcia stymulujące rozwój psychoruchowy (zajęcia taneczne), zajęcia rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne oraz zajęcia logopedyczne.

Działania żłobka opierają się na rozwijaniu aktywności poznawczej dzieci, doskonaleniu sprawności motorycznej i manualnej dziecka, wychowaniu zaspokajającym indywidualne potrzeby psychospołeczne oraz kształtowaniu u dzieci pozytywnych nawyków. Praca z dziećmi bazuje na metodach pedagogiki zabawy, takich jak: czytanie bajek, zabawy plastyczne, muzyczno-rytmiczne, zabawy konstrukcyjne i ruchowe. Różnorodność zabaw przyczynia się do dużego zaangażowania maluchów w zajęcia.

Poza działalnością edukacyjną dzieci żłobek dba także o kadre wychowawczą poprzez prowadzenie niezbędnych szkoleń w zakresie BHP, RODO czy wytycznych Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Żłobek gminny utworzono w ramach projektu "Utworzenie pierwszego żłobka w Gminie Ciepłowody", zrealizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa dolnośląskiego 2014-2020 współfinansowanego ze środków EFS w kwocie 287 382,09 zł (w tym wkład własny w wysokości 55.621,28 zł). Środki te umożliwiły w 2020 roku zakup wyposażenia Sali zabaw, a także niezbędnych urządzeń biurowych i artykułów gospodarczych.

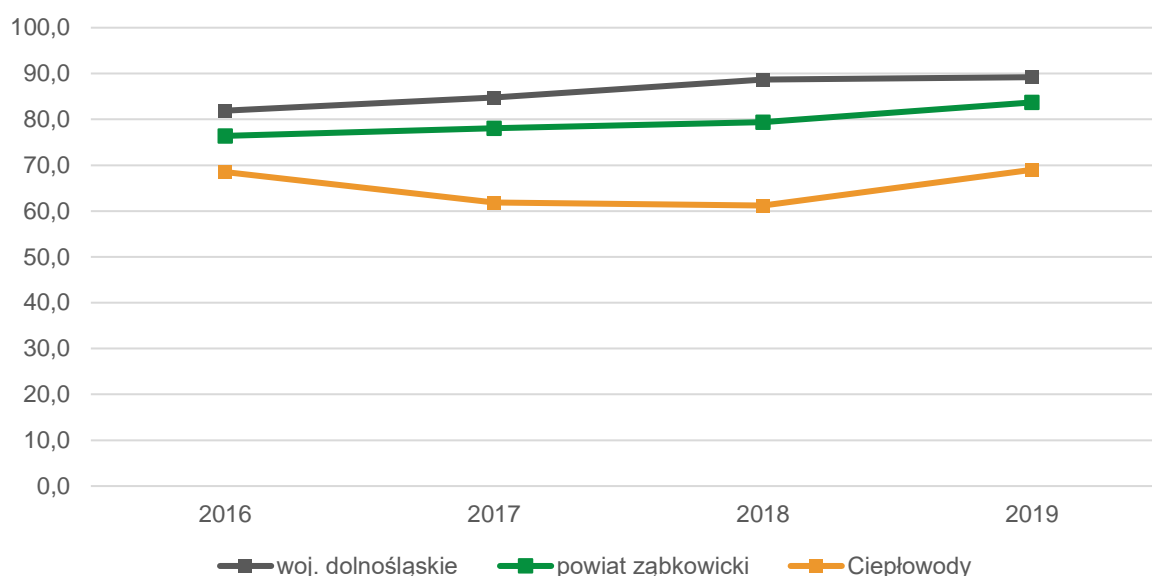
Na terenie Gminy funkcjonuje jeden kompleks oświatowy - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ciepłowodach, w ramach którego działają:

- 1) *Samorządowe Przedszkole „Bajkowa Kraina”*
- 2) *Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza.*

W miejscowości Ciepłowody znajduje się jedyne w całej Gminie Samorządowe Przedszkole „Bajkowa Kraina”. Zajęcia przedszkolne odbywają się w 4 grupach: 3-latków, 4-latków, 5-latków i 6-latków. W I półroczu roku szkolnego 2019/2020 na zajęcia uczęszczało łącznie 85 dzieci. W 2020 roku w przedszkolu było zatrudnionych 4 nauczycieli.

Poniższy wykres przedstawia odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Ciepłowody. Jak wynika z danych GUS w latach 2016-2019 poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej w Gminie jest niższy w stosunku do powiatu i województwa. Najwyższy wskaźnik Gmina osiągnęła w 2019 roku – 69% dzieci w grupie wiekowej 3-5 lat było objętych wychowaniem przedszkolnym. W tym samym roku wskaźniki dla województwa i powiatu wynosiły odpowiednio 89,2% oraz 83,7%.

Ryc. 26 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Ciepłowody na tle powiatu i województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Gminie Ciepłowody znajduje się jedna szkoła podstawowa. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę uczniów w Szkole Podstawowej im. Adama Mickiewicza z podziałem na klasy. W 2020 r. do szkoły uczęszczało 224 uczniów w 14 oddziałach. Frekwencja szkoły kształtowała się na bardzo dobrym poziomie – 93%. Kadra nauczycielska składała się z 32 osób, w tym 23 nauczycieli dyplomowanych, 5 nauczycieli mianowanych i 4 nauczycieli kontraktowych.

Tab. 8 Szkoły podstawowe na terenie Gminy Ciepłowody

SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ADAMA MICKIEWICZA		
Klasa	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Klasa I	29	2
Klasa II	30	2
Klasa III	16	1
Klasa IV	19	1
Klasa V	48	3
Klasa VI	35	2
Klasa VII	22	1
Klasa VIII	24	2
Suma	224	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Ciepłowody za 2020 rok.

Szkoła prowadzi zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Są to zajęcia rozwijające uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, kształtujące umiejętności uczenia się, terapeutyczne. Ponadto prowadzone są konsultacje i porady psychologa oraz pedagoga.

Ponadto w szkole działa także koło informatyczne, klub europejski, redakcja gazety „Małolat”, koło taneczne i biblioteka. Przy szkole funkcjonuje świetlica szkolna w godzinach 6:40-16:00. W 2020 r. opieką świetlicową objętych było 135 uczniów dojeżdżających oraz 29 uczniów miejscowych.

Działalność placówki jest nakierowana także na rozwój kadry nauczycielskiej. W latach 2019-2020 szkoła przeznaczyła łącznie ponad 9,5 tys. zł na dofinansowanie studiów i szkoleń.

W 2020 roku zaplanowano i zrealizowano studia podyplomowe, szkolenia (także w formie on-line), webinaria, warsztaty, kursy oraz konferencje dla nauczycieli Zespołu Szkolno-Przedszkolnego. Tematyka

szkoleń była różnorodna – m.in. przemoc wobec dzieci, szkolenia z narzędzi pracy zdalnej i pracy z elektronicznym dziennikiem, a także autoewaluacja.

Szkoła organizuje także programy edukacyjne, m.in. „Szkoła Promująca Zdrowie”, „Szkolny Program Wspierania Uzdolnień, programy profilaktyki antynikotynowej, programy promocji i rozwoju sportu oraz programy promujące zdrowe odżywianie. Ponadto dla uczniów organizowane są wycieczki szkolne – m.in. do kina i na koncerty oraz wyjazdy edukacyjne do muzeów i z okazji uroczystości, a także wycieczki do teatru we Wrocławiu.

Poniższe zestawienie prezentuje wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkole podstawowej w Gminie Ciepłowody w roku szkolnym 2019/2020. Uczniowie klas ósmych napisali egzamin z j. polskiego na poziomie porównywalnym z wynikami powiatu i o 6% niższym od średniego wyniku w województwie. Egzamin z matematyki okazał się trudny dla wszystkich uczniów klas ósmych, należy zaznaczyć, że pomimo tego w Ciepłowodach średni wynik z tego przedmiotu jest wyższy o 4 stopnie procentowe od wyniku uczniów w powiecie. Wynik wyższy od średniej powiatu ósmoklasiści zdobyli również z języka angielskiego (o 2%).

Tab. 9 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w Gminie Ciepłowody w roku szkolnym 2019/2020 na tle powiatu i województwa

JST	J. polski (%)	Matematyka (%)	J. angielski (%)
woj. dolnośląskie	59	45	55
powiat ząbkowicki	54	39	47
Ciepłowody	53	43	49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Tabela poniżej przedstawia wykonanie wydatków w dziale 801 Oświata i wychowanie w latach 2015-2020. Analizując zestawienie należy zaobserwować coroczny wzrost wydatków na oświatę. W 2020 r. wydatki te wzrosły o ponad 750 tys. zł w porównaniu do 2015 r. Najwyższy udział w wydatkach oświatowych stanowiły wydatki bieżące na wynagrodzenia i pochodne – średnio 70%. Tabela przedstawia także wielkość subwencji oświatowej oraz stopień jej pokrycia wydatków oświatowych w Gminie. W latach 2015-2020 subwencja wynosiła średnio 2,2 mln zł i pokrywała wydatki oświatowe w 56%.

Tab. 10 Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Ciepłowody w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
WYDATKI OGÓŁEM	3 645 603,09	3 725 419,47	3 850 436,67	3 965 544,18	4 477 183,51	4 402 204,05
Wydatki bieżące, w tym:	3 580 627,50	3 720 439,47	3 850 436,67	3 955 575,94	4 477 183,51	4 378 204,05
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	<i>2 553 286,70</i>	<i>2 612 206,92</i>	<i>2 696 693,10</i>	<i>2 771 912,54</i>	<i>3 112 728,61</i>	<i>3 193 742,31</i>
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	<i>1 027 340,80</i>	<i>1 108 232,55</i>	<i>1 153 743,57</i>	<i>1 183 663,40</i>	<i>1 364 454,90</i>	<i>1 184 461,74</i>
Wydatki majątkowe	64 975,59	4 980,00	0,00	9 968,24	0,00	24 000,00
SUBWENCJA OŚWIATOWA	2 022 913,00	2 218 216,00	2 165 512,00	2 220 079,00	2 383 653,00	2 485 521,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale oświata i wychowanie	1 622 690,09	1 507 203,47	1 684 924,67	1 745 465,18	2 093 530,51	1 916 683,05
Stopień pokrycia	55%	60%	56%	56%	53%	56%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Kultura i sport

Podmiotami realizującym zadania w zakresie kultury w Gminie Ciepłowody są:

- 1) Gminny Ośrodek Kultury i Promocji z siedzibą we wsi Ciepłowody przy placu A.Mickiewicza 2,
- 2) Gminna Biblioteka Publiczna w Ciepłowodach przy ul. Szkolnej 2.

Misją Gminnego Ośrodka Kultury i Promocji jest wspieranie rozwoju Gminy Ciepłowody poprzez aktywizację mieszkańców, rozwijanie partnerstwa i wymiany kulturalnej zarówno z sąsiednimi gminami jak i w skali transgranicznej, a także skuteczna promocja turystycznych walorów regionu. W ramach działalności Ośrodka prowadzone są spotkania, koncerty, spektakle teatralne, wernisaże i bezpłatne warsztaty edukacyjne.

Drugim podmiotem kulturalnym na terenie Gminy Ciepłowody jest Gminna Biblioteka Publiczna. Celem jej funkcjonowania jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, upowszechnianie wiedzy oraz rozwój kultury na terenie Gminy. W ramach biblioteki funkcjonuje wypożyczalnia oraz czytelnia o łącznej powierzchni 114 m². W czytelni można skorzystać z 40 miejsc siedzących oraz trzech stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu. Biblioteka dysponuje zbiorem blisko 18 tys. książek. W ramach działalności biblioteki organizowane są różnorodne konkursy tematyczne, m.in. fotograficzne czy plastyczne (np. konkurs „Kartka wielkanocna”).

Poza biblioteką zadania z zakresu kultury prowadzi także kompleks szkolny w Ciepłowodach, który jest odpowiedzialny za organizację m.in. imprez masowych. Ważną rolę w życiu kulturalnym mieszkańców odgrywają także członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej, realizujący projekty z zakresu promocji Gminy.

Na terenie Gminy znajduje się 11 świetlic wiejskich: Ciepłowody – przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym, Baldwinowice 17, Stary Henryków 46, Kobyła Głowa 16, Wilamowice 35, Piotrowice Polskie 7, Dobrzenice 39, Czesławice 14, Cienkowice 12, Targowica 26A, Muszkowice 3A. Świetlice są nowoczesne i dobrze wyposażone, jednak mimo to nie cieszą się zainteresowaniem ze strony mieszkańców, a ich funkcjonalność ogranicza się do organizowania sporadycznych eventów.

Gmina Ciepłowody we współpracy z GOKiP realizuje cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe, takie jak: Bieg Szlakiem Legend oraz Przegląd Tradycji Bożonarodzeniowych. Bieg Szlakiem Legend stanowi unikalne wydarzenie na tle pozostałych gmin, które ma na celu promowanie Gminy poprzez m.in. ścieżkę turystyczną. Wśród pozostałych wydarzeń cyklicznych organizowanych na terenie Gminy można wymienić Dzień Kobiet oraz Dzień Seniora, a także warsztaty tematyczne prowadzone przez Gminny Ośrodek Kultury i Promocji, takie jak: warsztaty kulinarne, plastyczne, ceramiczne, fotograficzne i modelarskie.

W 2011 roku w Ciepłowodach przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym otwarto Izbę Pamiątek Regionalnych – miejsce, w którym są gromadzone eksponaty z terenu całej Gminy i powiatu ząbkowickiego. Muzeum jest udostępnione dla zwiedzających i stanowi istotny aspekt kulturowy wyróżniający Gminę na tle powiatu.

W zakresie usług sportu w Gminie Ciepłowody funkcjonuje hala sportowa przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym. Hala sportowa obejmuje pełnowymiarowe boisko do piłki ręcznej, do piłki nożnej halowej, boisko do koszykówki i siatkówki, kort tenisowy, rykoszet, a także nowoczesną siłownię z 15 stanowiskami, salę do fitnessu z lustrami, poręczami i stepami, pełne zaplecze socjalne z szatniami i natryskami oraz trybuny na 300 widzów. Hala została wyposażona w nowoczesny sprzęt wysokiej jakości – elektrycznie podnoszone i opuszczane kosze, elektroniczna tablica wyników, elektroniczny pomiar czasu oraz aluminiowe bramki 5-cio i 3-metrowe. Obok hali znajduje się także boisko do siatkówki ze sztuczną nawierzchnią, boisko do koszykówki i niepełnowymiarowe, trawiaste boisko do piłki nożnej.

Oprócz hali sportowej na terenie Gminy znajdują się boiska w miejscowościach: Ciepłowody, Targowica, Stary Henryków, Janówka oraz inne obiekty sportowe (np. korty tenisowe) w Ciepłowodach i Targowicy.

W Gminie Ciepłowody istnieją dwa kluby sportowe: Klub Sportowy LZS „Ślęża Ciepłowody” oraz LZS Targowica.

Bezpieczeństwo publiczne

Gmina Ciepłowody nie posiada w swoich granicach komisariatu policji. Obszar Gminy jest obsługiwany przez dzielnicowych Komendy Powiatowej w Ząbkowicach Śląskich.

Tab. 11 Zdarzenia na terenie Gminy Ciepłowody w 2020 roku.

Nazwa zdarzenia	Liczba przypadków
Kierowanie pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości	8
Włamania	6
Kradzieże	4
Wypadki drogowe	2
Kolizje drogowe	17
Zniszczenia mienia	0
Rozboje	0
Bójka i pobicie	0
Uszkodzenie ciała	1
Przestępstwo narkotykowe	1
Suma	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Ciepłowody za 2020 rok.

W tabeli powyżej przedstawiono wykaz zdarzeń na terenie Gminy Ciepłowody w 2020 roku. Ogólna liczba zdarzeń wyniosła 39, z czego najwięcej przypadków dotyczyło kolizji drogowych (17), 8 przypadków kierowania pojazdem w stanie nietrzeźwości, 6 włamań, 4 kradzieże, 2 wypadki drogowe, 1 przypadek uszkodzenia ciała oraz 1 przestępstwo narkotykowe.

Ponadto dzielnicowi prowadzą procedurę Niebieskiej Karty. W 2020 roku odnotowano 157 interwencji Policji, w trakcie których sporządzono 10 Niebieskich Kart.

Na terenie gminy Ciepłowody funkcjonują 2 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Ciepłowodach (53 członków),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dobrzenicach (29 członków).

Poza organizowaniem i prowadzeniem akcji ratowniczych w czasie pożarów, członkowie OSP czuwają także nad bezpieczeństwem mieszkańców podczas wydarzeń kulturalnych, m.in. podczas Biegu Szlakiem Legend. Ponadto OSP angażuje się w działalność kulturalną, realizując projekty z zakresu promocji Gminy, na które pozyskiwane są dodatkowe dofinansowania. W 2020 r. OSP pozyskało (poza funduszami gminnymi) łącznie ok. 23 tys. zł na projekty z zakresu kultury i promocji:

- 1) 5000 zł na projekt pn.: „Promocja idei odnowy wsi dolnośląskiej w miejscowości Ciepłowody poprzez wyposażenie miejsca rekreacji dla mieszkańców 2020” – OSP Ciepłowody,
- 2) 3 300 zł na projekt pn.: „Fundusz składkowy 2020” – OSP Dobrzenice,
- 3) 14 756 zł na projekt pn.: „Mały strażak 2020” – OSP Dobrzenice.

OSP Ciepłowody jest wpisana do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe

Wśród najważniejszych stowarzyszeń działających na terenie Gminy Ciepłowody i współpracującymi z Gminą w zakresie realizacji poszczególnych zadań znajdują się:

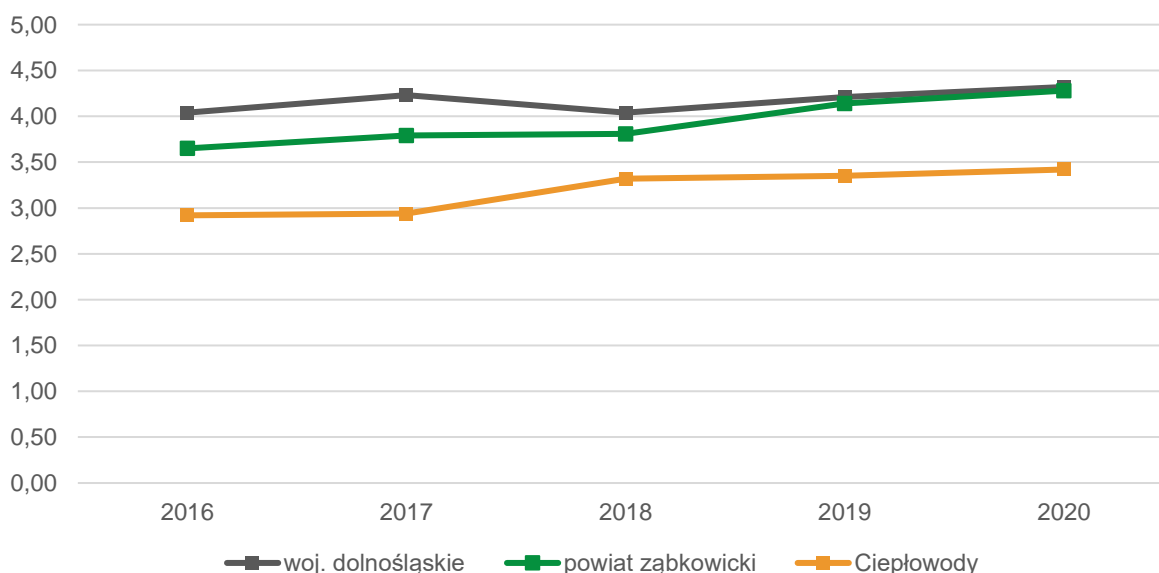
- Ludowy Klub Sportowy Ślęza-Oława – realizacja zadań gminy w zakresie sportu,
- Stowarzyszenie Świętego Celestyna – realizacja zadań gminy dowozu dzieci niepełnosprawnych,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Zwierząt "AZYL" – realizacja zadań gminy w zakresie opieki nad bezdomnymi zwierzętami,
- Fundacja "Pod Psią Gwiazdą" – realizacja zadań gminy w zakresie opieki nad bezdomnymi zwierzętami.

Do pozostałych fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Ciepłowody (wg KRS) należą:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ciepłowodach Gminny Ośrodek Zdrowia
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dobrzenicach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ciepłowodach
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Starego Henrykowa
- Stowarzyszenie Rodziców "Dla Naszych Dzieci" przy Zespole Szkół Samorządowych w Ciepłowodach
- Stowarzyszenie "T.O.U.R. Aktywni - Ciepłowody"
- Stowarzyszenie Piotruś Pan
- Fundacja Sztukupuku
- Lawendowa Alternatywa
- Stowarzyszenie Obywatele na rzecz Ciepłowod

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Ciepłowody. W latach 2016-2020 wskaźnik ten utrzymywał się na niższym poziomie w stosunku do powiatu i województwa - w 2020 r. osiągnął wartość 3,42, natomiast wartości dla województwa i powiatu wynosiły ok. 4,3.

Ryc. 27 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Ciepłowody na tle powiatu i województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Ciepłowody współpracuje z organizacjami pozarządowymi na podstawie Rocznej Programu Współpracy. Głównym celem Programu jest kształtowanie świadomego społeczeństwa obywatelskiego, budowanie partnerstwa między Gminą a organizacjami pozarządowymi oraz tworzenie warunków do ich uczestniczenia w życiu publicznym, rozwój wolontariatu i inicjatyw społecznych. W ramach realizacji

celów Roczego Programu Współpracy, Gmina Ciepłowody udzielała organizacjom pozarządowym wsparcia finansowego. Wykaz dotacji z budżetu Gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 12 Kwoty dotacji przyznawane organizacjom pozarządowym w Gminie Ciepłowody w latach 2019-2020

Lp.	Nazwa podmiotu	Dotacja (zł)	
		2019	2020
1	Stowarzyszenie Świętego Celestyna	10 000,00	10 000,00
2	Ludowy Klub Sportowy Ślęza Ciepłowody	38 800,00	38 000,00
3	Fundacja Lawendowa Alternatywa	-	1000,00
4	Ochotnicza Straż Pożarna w Ciepłowodach	-	2 140,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań za lata 2019 i 2020 z realizacji Roczego Programu Współpracy Gminy Ciepłowody z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W 2019 roku na realizację zadań własnych Gminy Ciepłowody zleconych organizacjom pozarządowym przeznaczono kwotę 48 800 zł, natomiast w 2020 r. – 48 000 zł. Dotacje otrzymywały dwie instytucje: Stowarzyszenie Świętego Celestyna (10 000 zł na realizację zadań z zakresu nauki, edukacji, oświaty i wychowania w latach 2019-2020) oraz Ludowy Klub Sportowy Ślęza Ciepłowody (38 800 zł na realizację zadań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu w 2019 roku i 38 000 zł w 2020 roku).

Ponadto w 2020 roku przyznano dotacje w ramach realizacji zadań publicznych realizowanych w trybie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Dotacje otrzymały dwie instytucje:

- 1) Fundacja Lawendowa Alternatywa - w kwocie 1000 zł na realizację zadania pn. „Sielska manufaktura babska vol. II – dla ducha, dla ciała, dla siebie...”,
- 2) Ochotnicza Straż Pożarna w Ciepłowodach – w kwocie 2 140 zł na realizację zadania pn. „Promocja Idei Odnowy Wsi Dolnośląskiej w miejscowości Ciepłowody poprzez wyposażenie miejsc rekreacyjnych dla mieszkańców”.

Partnerzy Gminy

Gmina Ciepłowody (wraz z całym powiatem ząbkowickim) należy do Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania "Qwsi". Lokalne Grupy Działania są rodzajem partnerstwa terytorialnego, powstałego jako oddolna inicjatywa zrzeszająca przedstawicieli lokalnych organizacji z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego oraz mieszkańców. Członkami LGD są przedstawiciele instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańcy. Obszar objęty LGD „Qwsi” obejmuje wszystkie 7 gmin powiatu ząbkowickiego: Bardo, Ciepłowody, Kamieniec Ząbkowicki, Stoszowice, Ząbkowice Śląskie, Ziębice i Złoty Stok.

Głównym celem działalności Stowarzyszenia jest rozwój gospodarczy obszaru oparty o przedsiębiorczość mieszkańców, wzrost ruchu turystycznego oraz wzrost poziomu zaufania, aktywności społecznej i poczucia więzi mieszkańców Ziemi Ząbkowickiej z regionem.

Aktywność LGD skupia się na rozwoju oferty turystycznej, aktywizacji grup dyskryminowanych, podnoszeniu kompetencji organizacji pozarządowych oraz integracji społeczności lokalnej. W ramach aktywizacji mieszkańców LGD prowadzi szkolenia i organizuje wydarzenia informacyjno-promocyjne, m.in. konkursy, doradztwo, publikacje promocyjne.

Działalność Stowarzyszenia LGD „Qwsi” jest finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

W Gminie Ciepłowody funkcjonuje jedna placówka zdrowotna - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Ciepłowodach przy ul. Szkolnej 4. Instytucję utworzono na mocy Uchwały Rady Gminny Ciepłowody Nr 50/VIII/99 z dnia 2 sierpnia 1999 r. w sprawie powołania Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ciepłowodach. Działalność SPZOZ obejmuje m.in. badania diagnostyczne i porady lekarskie, szczepienia ochronne, rehabilitację, opiekę środowiskową, pielęgnację niepełnosprawnych, zaopatrzenie w artykuły medyczne.

Ponadto w Zespole Szkolno-Przedszkolnym funkcjonuje gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, nad którym opiekę sprawuje SP ZOZ Gminny Ośrodek Zdrowia w Ciepłowodach.

W Gminie działa jeden punkt apteczny – w miejscowości Ciepłowody, przy Placu Mickiewicza 7.

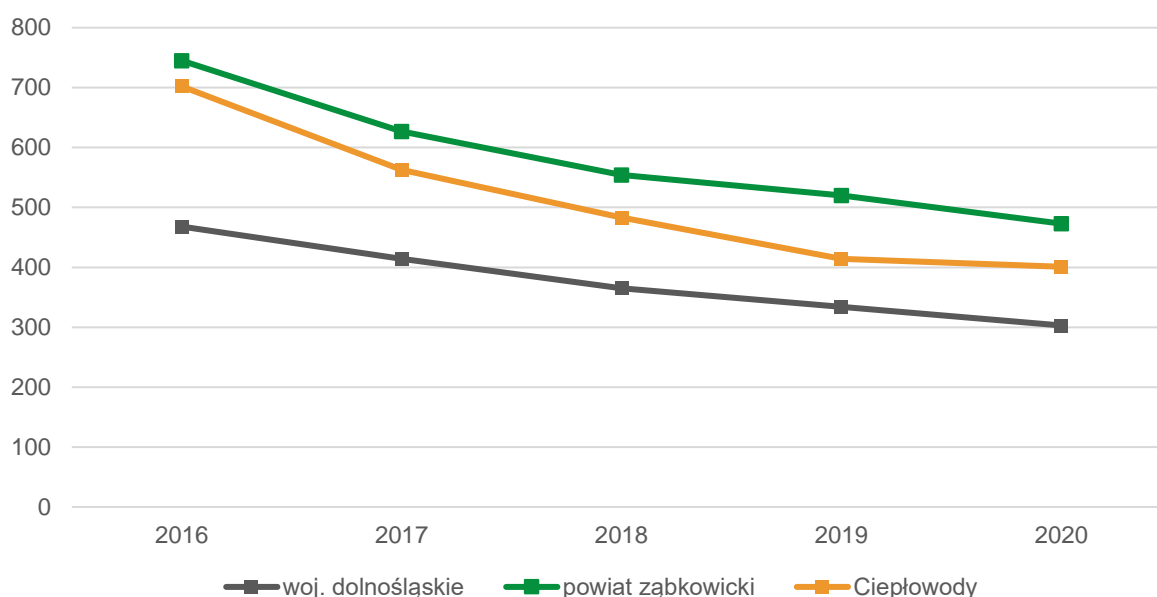
Instytucją realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Ciepłowody jest Ośrodek Pomocy Społecznej, zlokalizowany we wsi Ciepłowody przy pl. Adama Mickiewicza 2. OPS udziela pomocy w formie wsparcia finansowego, usług, pomocy w naturze, pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego. Zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej zostały ujęte w ustawie o pomocy społecznej². Należą do nich m.in. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych oraz celowych, w tym zasiłków na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne i pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych. Poza zadaniami własnymi wynikającymi z ustawy, OPS prowadzi zadania zlecone z zakresu udzielania świadczeń rodzinnych, wychowawczych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń z ustawy „Za życiem”, a także przyznawania dodatków mieszkaniowych oraz asystenta rodziny.

Gmina Ciepłowody prowadzi szereg programów w zakresie pomocy społecznej i polityki rodzinnej:

- Program osłonowy w zakresie dożywiania "Pomoc Gminy w zakresie dożywiania" na lata 2019-2023
- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021
- Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2019-2034
- Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021
- Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2025

Na wykresie poniżej przedstawiono liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. osób w Gminie Ciepłowody. Analizując dane na przestrzeni lat 2016-2020 można zaobserwować wyraźną tendencję spadkową liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Ciepłowody zmniejszyła się o 301 osób – jest to największy spadek wskaźnika w porównaniu do powiatu i województwa. W omawianym okresie wskaźnik dla Gminy Ciepłowody osiągał wartości wyższe niż dla województwa, ale niższe w stosunku do powiatu ząbkowickiego. W 2020 r. z usług pomocy społecznej w Gminie Ciepłowody korzystało 401 osób na 10 tys. ludności. W tym samym roku wskaźnik dla powiatu wynosił 473 osób na 10 tys. ludności, natomiast w województwie – 303 osoby na 10 tys. ludności.

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U.2020.0.1876)

Ryc. 28 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Ciepłowody na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2020 roku w Gminie Ciepłowody z pomocy społecznej korzystało 175 rodzin. Głównym powodem pobierania świadczeń w Gminie jest ubóstwo – w minionym roku pomoc z tego tytułu otrzymały 44 rodziny. Drugim powodem jest długotrwała lub ciężka choroba – 41 rodzin. W następnej kolejności znajdują się: niepełnosprawność (31 rodzin), bezrobocie (26 rodzin) i alkoholizm (19 rodzin). Najmniejsze problemy w Gminie stanowią narkomania, ochrona macierzyństwa i trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Zestawienie liczby rodzin pobierających świadczenia z poszczególnych powodów przedstawiono poniżej.

Tab. 13 Liczba rodzin zamieszkujących Gminę Ciepłowody objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z wyszczególnieniem powodu objęcia pomocą w 2020 roku.

Lp.	Powód objęcia pomocą społeczną	Liczba rodzin
1.	Ubóstwo	44
2.	Długotrwała lub ciężka choroba	41
3.	Niepełnosprawność	31
4.	Bezrobocie	26
5.	Alkoholizm	19
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	4
7.	Zdarzenie losowe	3
8.	Bezdomność	2
9.	Przemoc w rodzinie	2
10.	Narkomania	1
11.	Ochrona macierzyństwa	1
12.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1
Suma		175

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej Gminy Ciepłowody za 2020 rok.

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Ciepłowody

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Ciepłowody na lata 2022-2027, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą za planować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę?						
Wsparcie osób niesamodzielných?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						

Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?							
Środowisko i przestrzeń							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Estetykę swojej gminy?							
Jakość powietrza w gminie?							
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?							
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie gminy?							
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?							
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?							
Infrastruktura techniczna							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Stan dróg gminnych?							
Stan dróg powiatowych?							
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?							
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?							
Jakość sieci wodociągowej?							
Jakość sieci kanalizacyjnej?							
Jakość sieci gazowej?							
Dostęp do Internetu w gminie?							
Turystyka i rekreacja							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność turystyczną gminy?							
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?							
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?							
Poziom bazy gastronomicznej?							
Wypożyczenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych							
System ścieżek rowerowych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?							

Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
Edukacja i kultura						
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenie ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- budowa obwodnicy
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (jakie?)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

Płeć: kobieta mężczyzna

Wiek: poniżej 18 lat 18-25 lat 26-35 lat 36-45 lat 46-55 lat 56-65 lat powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- uczeń/student
- rolnik
- przedsiębiorca
- osoba pracująca
- osoba bezrobotna
- emeryt / rencista
- inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

- jestem mieszkańcem gminy
- nie jestem mieszkańcem gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL STRATEGICZNY I: ZINTEGROWANY ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ Z POSZANOWANIEM WALORÓW PRZYRODNICZYCH					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Plano- wany termin wyko- nania	Faktyczny termin wy- konania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1. Uporządko- wanie gospo- darki ściekowej na terenie Gminy	1) Rozwój sieci kanalizacyjnej we wszystkich miejscowościach gminnych,				
	2) Budowa kompleksowej oczyszczalni ścieków, obsługującej większą część gminy,				
	3) Prowadzenie inwentaryzacji szamb,				
	4) Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój i modernizację sieci kanaliza- cyjnej				
1.2. Stworzenie efektywnego sys- temu zaopatrze- nia w wodę	1) Modernizacja sieci wodociągowej i ujęć wodnych				
	2) Poszukiwanie nowych źródeł wody pitnej, w tym budowa studni głębinowych				
	3) Poprawa stanu technicznego infra- struktury melioracyjnej (rowy, przepusty itp.)				
	4) Budowa zbiorników retencyjnych na terenie gminy				
	5) Nawiązanie współpracy z Wojewódz- kim Funduszem Ochrony Środowiska w zakresie dofinansowań na przydomowe instalacje retencyjne				
	6) Monitoring stanu bieżącego utrzyma- nia rzek i innych cieków wodnych, współpraca z instytucjami odpowie- dzialnymi (Wody Polskie i spółki wodne)				
1.3. Rozwój po- zostalej infra- struktury tech- nicznej i komunikacyjnej	1) Współpraca z Powiatowym i Woje- wódzkim Zarządem Dróg w zakresie budowy, modernizacji i re- montów dróg,				
	2) Modernizacja dróg gminnych i infra- struktury przydrożnej, w tym chodników, poboczy, przejść dla pieszych, oświetlenia,				
	3) Budowa spójnego systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towa- rzyszącą (wiaty rowerowe, tablice infor- macyjne itp.)				
	4) Opracowanie koncepcji publicznego transportu zbiorowego we współpracy z okolicznymi gminami,				
	5) Gazyfikacja obszaru Gminy,				
	6) Zwiększenie dostępu do Internetu na terenie Gminy				
	7) Wprowadzenie i rozwój technologii Smart City m.in. poprzez inteligentne rozwiązania komunikacyjne czy stoso- wanie aplikacji np. w połączeniu z systemem ścieżek ro- werowych				

1.4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej	1) Aktualizacja oraz opracowanie nowych gminnych dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska, w tym Programu ochrony środowiska,				
	2) Kampanie informacyjne uświadamiające mieszkańców w zakresie potrzeb ochrony zasobów wodnych, w tym promowanie przydomowych instalacji małej retencji,				
	3) Wspieranie inicjatyw proekologicznych wśród mieszkańców (m.in. dotacje na wymianę pieców, budowę instalacji fotowoltaicznych),				
	4) Poszerzenie świadomości mieszkańców w zakresie segregacji odpadów				
	5) Zwiększenie odporności środowiska na zmiany klimatu m.in. poprzez zwiększenie terenów biologicznie czynnych, wprowadzanie zadrzewień,				
	6) Działania w zakresie ochrony lokalnej bioróżnorodności, w tym zabezpieczenie łąk kwietnych,				
	7) Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej				
	8) Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w obiektach gminnych				
1.5. Uporządkowanie kwestii zagospodarowania przestrzennego w lokalnych dokumentach planistycznych	1) Aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego				
	2) Dalsza aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego				

CEL STRATEGICZNY II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM LOKALNYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY CIEPŁOWODY					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Plany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości	1) Poszerzenie i promocja niskoemisyjnej strefy ekonomicznej,				
	2) Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. wprowadzenie zwolnień podatkowych				
	3) Opracowanie oferty inwestycyjnej pod kątem konkretnych segmentów gospodarczych, w tym uzbrojenie terenów,				
	4) Wspólna promocja oferty inwestycyjnej we współpracy samorządu, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych,				
	5) Współpraca międzysektorowa pomiędzy samorządem a przedsiębiorcami z uwzględnieniem NGO (np. szkolenia, stworzenie platformy wymiany informacji, budowa sieci partnerskiej wśród sektorów),				
	6) Zapewnienie terenów pod inwestycje w studium i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego				
2.2. Promocja gminy i produktów lokalnych	1) Stworzenie koncepcji promocji Gminy wraz z określeniem priorytetów				
	2) Promocja Lasu Muszkowickiego we współpracy z nadleśnictwem Henryków,				
	3) Promocja lokalnych wydarzeń kulturalnych, w szczególności Biegu Szlakiem Legend w celu budowania wizerunku gminy aktywnej,				
	4) Promocja lokalnych przedsiębiorców,				
	5) Promocja i poszerzenie Izby Pamiątek Regionalnych,				
	6) Wsparcie organizacji sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych poprzez budowę targowiska oraz organizację imprez promujących lokalnych producentów rolnych				
	7) Wspieranie rozwoju marek lokalnych, m.in. poprzez stworzenie certyfikatu gminnego dla lokalnych produktów				
	8) Opracowanie kalendarza imprez cyklicznych dla mieszkańców i turystów				
	9) Aktywna współpraca z partnerami samorządowymi i prywatnymi oraz sektorem NGO w celu promowania wyrobów, usług i atrakcji gminnych				
	10) Wykorzystanie do promocji mediów lokalnych i ponadlokalnych, mediów społecznościowych, a także tradycyjnych środków przekazu				

2.3. Rozwój oferty turystycznej opartej na lokalnych walorach przyrodniczo-kulturowych	1) Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych,				
	2) Stworzenie infrastruktury turystycznej promującej lokalne dziedzictwo kulturowe (np. tablice informacyjne przy zabytkach, ścieżki lokalne z historycznym opisem danej miejscowości i ciekawostkami),				
	3) Stworzenie oferty wycieczek po regionie dla wszystkich grup wiekowych,				
	4) Tworzenie zachęt do odnowy zabytków będących w posiadaniu właścicieli prywatnych,				
	5) Wsparcie inwestycji związanych z renowacją obiektów zabytkowych na terenie Gminy, w szczególności Zamku Rycerskiego w Ciepłowodach				
2.4. Wzrost gospodarczy oparty na odnawialnych źródłach energii	1) Nawiązanie współpracy z przedsiębiorstwami na rzecz rozwoju OZE (np. w zakresie wykorzystywania biomasy, biogazu)				
	2) Nawiązanie współpracy z Państwowym Instytutem Geologicznym w zakresie rozpoznania potencjalnych złóż wód geotermalnych				
	3) Zapewnienie terenów pod lokalizację odnawialnych źródeł energii w lokalnych dokumentach planistycznych				
	4) Podjęcie współpracy z uczelniami wyższymi, środowiskami eksperckimi lub organizacjami pozarządowymi w zakresie opracowania standardów proekologicznych w zarządzaniu gminą				

CEL STRATEGICZNY III: KOMPLEKSOWA OFERTA SPOŁECZNO-KULTURALNA KU POPRAWIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA TERENIE GMINY CIEPŁOWODY					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowie- dzialna	Plano- wany ter- min wyko- nania	Faktyczny termin wy- konania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1. Podniesienie jakości usług społecznych	1) Budowa Centrum Integracji Społecznej				
	2) Utworzenie klubu seniora				
	3) Rozbudowa i modernizacja Ośrodka Pomocy Społecznej				
	4) Poszerzenie oferty usług Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym zapewnienie opiekunów osób ze szczególnymi potrzebami				
	5) Zwiększenie dostępności do lokali komunalnych, mieszkań socjalnych, chronionych				
	6) Poprawa dostępności do obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez zniesienie barier architektonicznych				
	7) Organizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym				
3.2. Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej na terenie Gminy	1) Rozbudowa i modernizacja ośrodka zdrowia,				
	2) Tworzenie warunków do poprawy dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, w tym m.in. psychiatry dziecięcego, psychologa dla wszystkich grup społecznych,				
	3) Dostosowanie infrastruktury ośrodka zdrowia do świadczenia usług z zakresu profilaktyki zdrowotnej,				
	4) Wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia - programy zdrowotne i profilaktyczne realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę,				
	5) Zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami				
3.3. Poszerzenie oferty kulturalnej na terenie Gminy	1) Kompleksowa rozbudowa i modernizacja GOKiP wraz z poszerzeniem oferty kulturalnej				
	2) Systematyczna rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, m.in. boiska, korty, place zabaw, kluby sportowe, siłownie plenerowe, ścianka wspinaczkowa, skate park				
	3) Wsparcie działalności świetlic wiejskich, w tym opracowanie oferty kulturalnej w celu wykorzystania ich jako lokalne centra aktywności społecznej				
	4) Wsparcie działalności lokalnych organizacji, w tym klubów sportowych i kół gospodyń wiejskich				
	5) Wsparcie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym ich modernizacja i doposażenie				

	6) Promocja wolontariatu				
	7) Rozwój oferty kulturalnej odpowiadającej na potrzeby młodzieży, w tym organizacja zajęć w godzinach popołudniowo-wieczornych				
	8) Organizacja warsztatów tematycznych dla mieszkańców w celu zwiększenia aktywności społeczności lokalnej				
	9) Wzmocnienie współpracy międzynarodowej z gminami partnerskimi, m.in. organizacja obozów językowych dla mieszkańców				
	10) Aktywne włączenie mieszkańców do procesu zarządzania Gminą m.in. poprzez realizację Funduszu Sołectkiego				
3.4. Zapewnienie wysokiej jakości systemu oświaty	1) Rozbudowa żłobka gminnego,				
	2) Rozbudowa i modernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ciepłowodach,				
	3) Rozbudowa szkolnych obiektów infrastruktury sportowej,				
	4) Rozwój oferty pozalekcyjnej dla różnych grup wiekowych, w tym młodzieży, rodziców, seniorów,				
	5) Zapewnienie efektywnego nauczania języków obcych w szkole,				
	6) Doposażenie i poszerzenie oferty edukacyjnej i kulturalnej przedszkola gminnego,				
	7) Promocja wolontariatu uczniowskiego				
	8) Zapewnienie dostępu do opieki psychologicznej w szkole				